

Inhoudsopgave

Bestuurs- en activiteitenverslag.....	3
Algemeen	3
Activiteitenverslag.....	8
Financiële resultaten en exploitatie	36
Culturele Codes	39
Toekomst en vooruitblik.....	46
Bericht van de Raad van Toezicht	50
Profiel leden Raad van Toezicht	52
Samenstelling Raad van Toezicht en Directie	54
Bericht van de Ondernemingsraad	56
Jaarrekening.....	58
Balans per 31 december 2022	58
Categoriale exploitatierekening 2022.....	59
Resultaatbestemming.....	61
Categoriale en Functionele exploitatierekening 2022.....	62
Toelichting behorende tot de jaarrekening 2022	65
Specificatie balans per 31 december 2022	73
Specificatie exploitatierekening over 2022	94
Overige gegevens.....	106
Bijlage 1 KIEN.....	113
Bijlage 2 CBF	115
Bijlage 3 Maand van de Geschiedenis	119
Bijlage 4 Partners.....	121

Bestuurs- en activiteitenverslag

Nederlands Openluchtmuseum 2022

Algemeen

Inleiding

Het Nederlands Openluchtmuseum is een stichting met als basis het Raad-van-Toezichtmodel. De organisatie heeft een tweehoofdige directie, waarbij de algemeen directeur de bestuurder van de stichting is.

Organisatorisch bestaat het museum uit drie eenheden: Museale Kennis, Innovatie & Ontwikkeling (MKIO), Museale Operatie (MO) en Centrale Stafdiensten (CS). Het Managementteam telt vier leden: de Algemeen directeur, de directeur Bedrijfsvoering, hoofd Financiën en hoofd HR. De Algemeen directeur stuurt Museale Kennis, Innovatie en Ontwikkeling rechtstreeks aan. De directeur Bedrijfsvoering de Museale Operatie. Hoofd Financiën en hoofd HR sturen de verschillende stafdiensten aan.

In januari moest het Nederlands Openluchtmuseum nog worden gesloten, maar eind maart ging het voor de zomeropenstelling weer volledig open. Ondanks deze verlate start heeft het museum in 2022 in totaal 473.356 bezoekers mogen ontvangen (in 2021 303.219, in 2020 308.020, in 2019 - pre-corona – ontving het museum 559.910 bezoekers).

Het exploitatieresultaat in 2022 bedraagt 577.833 euro. In 2021 was dit 2.534.347 euro, in 2020 2.714.037 euro. Het positieve exploitatieresultaat is te danken aan de goede zomerperiode, kostenbesparingen en de aanvullende steun vanuit de steunpakketten van het ministerie van OCW (RAOCC).

Het exploitatieresultaat wijkt in negatieve zin af van de resultaten van de twee voorgaande jaren. Dit is het gevolg van de steunmaatregelen die het museum in 2020 en 2021 heeft ontvangen. Door deze steun werden de gemiste inkomsten grotendeels gedekt, terwijl de variabele lasten voor een groot deel wegvielen. In 2022 heeft het museum weer grotendeels haar reguliere activiteiten kunnen uitvoeren, waarbij de overheidssteun afnam en de resultaten weer normaliseren.

De personele bezetting telde in 2022 een gemiddeld aantal medewerkers van 243 fte. Daarnaast zijn er gemiddeld 301 vrijwilligers (80 fte) actief in het museum.

De heer mr. B. Eenhoorn was in 2022 het gehele jaar directeur-bestuurder. Voor de samenstelling van de Raad van Toezicht en de belangrijkste activiteiten wordt verwezen naar het *Bericht van de Raad van Toezicht* en het *profiel van de leden van de Raad van Toezicht*. Het museum onderschrijft de *Code Culturele Diversiteit*, de *Fair Practice Code* en de *Governance Code Cultuur*. In de paragraaf Culturele Codes wordt dit nader toegelicht.

Ontwikkelingen 2022

Het Nederlands Openluchtmuseum kijkt terug op een jaar van herstel, waarbij de omgevingsfactoren een vooralsnog blijvende onzekerheid vormen. De coronapandemie werd al snel gevolgd door een oorlog op het Europese vasteland, die weer gevolgen had voor gasleverantie, inflatie en onzekerheid omtrent de toekomst. Hoewel we sinds 2019 weer voor het eerst van een redelijk normaal jaar kunnen spreken, zijn de onzekerheden nog niet verdwenen. De vraag is of herstel op de korte termijn aanwezig en blijvend is.

Na de gedwongen sluiting kwam de publieksstroom begin april langzaam op gang met een spetterende opening van het jaarthema *Vrijheid* en de daarbij horende tentoonstelling over Anton de Kom. Ook de Ambachtenwerkplaats, die in december 2021, net voor sluiting vanwege de coronapandemie, werd geopend, kreeg een softe heropening. Beide projecten zijn, zoals hierna nader wordt toegelicht, een uitstekende aanvulling op de bestaande programmering en zijn onder het brede publiek positief ontvangen. Tegen de zomer bereikte de publieksstroom het normale niveau van voor de coronapandemie. Mede dankzij de ruimhartige compensatie van het ministerie van OCW sluit het Nederlands Openluchtmuseum het jaar met een positief exploitatieresultaat af.

Achter de schermen gingen de ontwikkelingen door. Zo werd een nieuw collectieplan vastgesteld en vond een doorstart plaats van het project *#ThisisPrikko*. De zomeravondenstelling was opnieuw succesvol en de *Maand van de Geschiedenis* scoorde door heel Nederland weer uitstekend. De Paltrokmolen en de Poldermolen werden grootschalig gerestaureerd en bij de Stolpboerderij uit Zuid-Scharwoude werden de knipvoegen opnieuw aangebracht. Het Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland (KIEN) vierde 10 jaar ratificatie van het Unesco-verdrag onder andere met een mooie publicatie. Een aantal locaties in het museum onderging een upgrade en de uitbreiding in de noordrand (*De Bosrand*) werd gedeeltelijk voor het publiek geopend.

De grootste organisatorische uitdaging bleek na corona op het personele vlak te liggen. Het personeelsbestand was toch gekrompen en het bleek door meerdere omstandigheden, waaronder een krappe arbeidsmarkt, een uitdaging om in 2022 alle roosters te bemensen.

Profiel

Het Nederlands Openluchtmuseum toont de geschiedenis van het dagelijks leven. In het museum ervaren bezoekers het verleden met al hun zintuigen: het prikkelen van hoofd, hart en handen zit in het DNA. De levendige en interactieve manier van presenteren maakt geschiedenis toegankelijk en aantrekkelijk voor een groot en breed publiek. Dat maakt het museum een bestemming voor een leuk en leerzaam dagje uit. Het stimuleren van de dialoog tussen bezoekers en het delen van ervaringen onderscheidt het Nederlands Openluchtmuseum van veel andere musea.

Het Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland (KIEN) maakt deel uit van het museum en ondersteunt erfgoedgemeenschappen in het Koninkrijk der Nederlanden in de borging van hun immaterieel erfgoed. Erfgoedgemeenschappen vinden in het Nederlands Openluchtmuseum een plek en podium voor onderzoek en experiment.

Het Nederlands Openluchtmuseum presenteert sinds 2017 de interactieve Canonpresentatie en beheert de educatieve website www.canonvannederland.nl. De Canon toont vijftig vensters met belangrijke gebeurtenissen, personen en voorwerpen die Nederland hebben gemaakt tot wat het nu is. Het Canonnetwerk verbindt musea en historische plaatsen, die aan de hand van objecten de Nederlandse geschiedenis belichten.

Het Nederlands Openluchtmuseum is een netwerkorganisatie. Het museum vormt het hart van het groeiende, landelijke Canonnetwerk en organiseert daarnaast jaarlijks in oktober de *Maand van de Geschiedenis*. Het Nederlands Openluchtmuseum is tevens actief in vele (inter)nationale netwerken van musea, (immaterieel) erfgoedgemeenschappen en -instanties. Dat zorgt voor een groot bereik, veel uitwisseling en samenwerking. In de regio bekleedt het Nederlands Openluchtmuseum een maatschappelijk relevante positie, onder andere door samenwerkingen aan te gaan met lokale en regionale partners.

Het Nederlands Openluchtmuseum wil impact creëren. Dit doet het museum door in de tentoonstellingen en de programmering de actualiteit als uitgangspunt te nemen. Zo wordt het museum steeds relevanter voor iedereen die nadenkt over de toekomst en verandering voor ogen heeft. Want juist dan is het van belang om oog te hebben voor de historische context. Bij nieuwe projecten betreft het museum vele organisaties en individuen, vanuit een participatieve, open houding. Om de impact te vergroten, worden ook buiten het museum activiteiten georganiseerd.

Missie, visie en identiteit

In 2021 is de identiteit van het Nederlands Openluchtmuseum onderzocht en uitgewerkt. Dit geldt eveneens voor een nieuwe missie, visie en daarbij behorend strategisch beleidsplan. Hieronder in het kort de uitkomsten.

MISSIE

Wij geven materieel en immaterieel erfgoed door aan toekomstige generaties. Wij verzamelen en bewaren verhalen, tradities, gebouwen, voorwerpen, planten en gewassen die in relatie staan tot het dagelijks leven in Nederland. Met levendige presentaties maakt het Nederlands Openluchtmuseum geschiedenis relevant, voor nu en morgen.

VISIE

Wij hebben de overtuiging dat geschiedenis kan verbinden. Door van en over een ander te leren, krijgen we meer inzicht in onszelf en begrip voor elkaar. Zo bouwen we samen aan een mooiere toekomst waarin iedereen kan meedoen.

IDENTITEIT

Waarom

Al meer dan honderd jaar krijg je in het Nederlands Openluchtmuseum een inkijkje in het dagelijks leven van inwoners van Nederland. Je maakt kennis met mensen uit alle windstreken, in alle

dimensies van het leven. Vanuit de overtuiging dat geschiedenis ons kan verbinden, willen we bezoekers inzicht geven in (gedeelde) geschiedenis. Want door van en over een ander te leren, krijgen we meer inzicht in onszelf en begrip voor elkaar. Zo bouwen we samen aan een mooiere toekomst, waarin iedereen kan meedoen.

Hoe

We brengen de grote gebeurtenissen uit onze geschiedenis over het voetlicht, maar laten vooral het leven van alledag zien. We tonen hoe mensen zoals jij en ik leefden met elkaar én met hun omgeving. Hoe ze met tegenslagen omgingen en voorspoed vierden, en hoe ze streefden naar een beter leven. In het Nederlands Openluchtmuseum ontdek je dat de uitdagingen waartegen mensen vroeger aanliepen, vaak helemaal niet zo verschillen van de grote vraagstukken van onze eigen tijd. Dat nu, net als toen, de oplossing vaak te vinden is in samenwerken en verstandig omspringen met de middelen die er zijn.

Wat

Wij verzamelen en bewaren verhalen, tradities, gebouwen, voorwerpen, planten en gewassen die in relatie staan tot het dagelijks leven. Je wandelt door ons groene museumpark, langs en door historische woningen, boerderijen en werkplaatsen. Je wordt onderdeel van de geschiedenis: je stapt er letterlijk middenin. Zo beleef je het verleden op een interactieve, laagdrempelige manier, die iedereen aanspreekt. We ondersteunen het behoud van immaterieel erfgoed en dragen met verschillende projecten geschiedenis uit in het hele land. Daarnaast werken we samen met veel regionale en landelijke partners.

Kernwaarden

Inclusief

Het museum wil een afspiegeling zijn van de samenleving. Zowel in de programmering, als het publiek, het personeel en de partners. Om dit te bereiken, werkt het museum aan een omgeving waar iedereen zich thuis voelt en meedoet. Vanuit een inclusieve benadering wil het Nederlands Openluchtmuseum er zijn voor iedereen.

Verbindend

Het Nederlands Openluchtmuseum is open en gastvrij. Vanuit deze houding zoekt het museum naar verbinding: het nodigt medewerkers en bezoekers uit om de dialoog aan te gaan over actuele thema's ingebed in historische context, en werkt nauw samen met gemeenschappen en partners. Het Nederlands Openluchtmuseum is ervan overtuigd dat ontmoeting, participatie en samenwerking leiden tot begrip en respect voor elkaar.

Duurzaam

Duurzaamheid en toekomstbestendigheid staan centraal in alles wat het Nederlands Openluchtmuseum doet. De Sustainable Development Goals van de Verenigde Naties vormen hierbij een leidraad. Het museum zet de eigen kennis over circulariteit en biodiversiteit in om bewustwording op het gebied van duurzaamheid te creëren bij een breed publiek.

Ondernemend

Het Nederlands Openluchtmuseum is proactief en ondernemend. Vanuit de eigen identiteit ontwikkelt het museum zich voortdurend, zet het in op kwaliteit, speelt het in op maatschappelijke ontwikkelingen en gaat het samenwerken aan met partners uit andere sectoren (zorg, onderwijs, bedrijfsleven). Bij alle beslissingen zijn stabiliteit, bestendigheid en continuïteit voor de lange termijn leidend.

Activiteitenverslag

Programma's en presentaties

Jaarthema 2022

In 2022 stond het jaarthema *Hoe vrij ben jij?* centraal in het Nederlands Openluchtmuseum. In dat kader zijn een tijdelijke programmering en een tijdelijke tentoonstelling ontwikkeld. Met dit jaarthema heeft het Nederlands Openluchtmuseum nieuwe groepen weten te betrekken, waaronder mensen met wortels in Suriname en het Caribisch gebied.

Tijdelijke tentoonstelling: Anton de Kom – Schrijver, strijder, wegbereider

Op 24 maart 2022 is in zaal 4 van het Canongebouw de tentoonstelling over de Surinaamse vrijheidsstrijder Anton de Kom geopend. Aanleiding om als museum deze tentoonstelling te ontwikkelen, was het feit dat De Kom in 2019 in de Canon van Nederland is opgenomen. Aan de hand van vijf thema's verbeeldt de tentoonstelling de betekenis van het gedachtegoed van Anton de Kom vanuit de geschiedenis, het leven nu en de toekomst.

De tentoonstelling is ontwikkeld in samenwerking met kunstenaar Ken Doorson, Stichting NAKS Suriname, Dr. Karwan Fatah-Black, Stichting Stil Verleden, Anton de Kom Stichting, Stichting Anton de Kom, The Black Archives en Erfgoed Nederland. NAKS heeft onder andere meegewerkt aan de inhoud van de tentoonstelling en de vertalingen. De samen met Kinkorn ontworpen tentoonstelling zal tot en met januari 2024 blijven staan. De opening werd verricht door dochter Judith de Kom en mocht op veel persbelangstelling rekenen, inclusief aandacht in het NOS-achtuurjournaal.

Bij de kassa's gaven veel mensen aan dat ze speciaal voor deze tentoonstelling naar het museum waren gekomen, onder hen verhoudingsgewijs veel mensen vanuit de Surinaamse gemeenschap.

Tijdelijke programmering

De jaarthema-programmering in het museumpark bestond onder andere uit een Spinozapad (onlangs overgenomen door Museum Het Spinozahuis), LHBTIQ+-vlaggen (ontwikkeld in samenwerking met COC en Pride Amsterdam), nieuwe Anansiverhalen in de theekoepel en een vrijheidspad over vrijheidsstrijders in de Tweede Wereldoorlog.

Op een festivalterrein met als thema *Vrijheidsfeesten* werden het hele jaar familie- activiteiten aangeboden. In het museum was een Vrijheidstent opgesteld met onder andere een presentatie over het Leidens Ontzet. Circa 10.000 kinderen hebben deelgenomen aan deze activiteiten. Het museum heeft drie vrijheidsfeesten gevierd in het museum: Keti Koti, Bevrijdingsdag en de bevrijding van Nederlands-Indië, gecombineerd met de Molukse onafhankelijkheid. De vrijheidsfeesten en activiteiten zijn georganiseerd in samenwerking met onder andere NiNsee, Afimo, Comité 4 en 5 mei en Stichting Indisch erfgoed en Stichting Muhabbat.

Daarnaast waren er toevoegingen over onder andere vaccinaties en polio in het Groene Kruisgebouw, een verhaal over vrouwenemancipatie bij de Tilburgse huisjes en de voorstelling *De schepping, bloed, zweet en tranen* in Beerta.

Buiten de deur vertoonde het Nederlands Openluchtmuseum in samenwerking met Focus Filmtheater twee films met een inleiding: de animatieserie *De avonturen van Anansi de spin* en de documentaire *Anton de Kom, Wij slaven van Suriname*.

Tijdens een lezing vertelde Vincent de Kom over het leven en de ideeën van zijn overgrootvader Anton de Kom. Na afloop konden bezoekers een rondleiding volgen door de tentoonstelling. De belangstelling hiervoor was groot.

Zomeravonden

In de zomer organiseerde het Nederlands Openluchtmuseum voor de derde keer de Zomeravonden. Gedurende 16 avonden, van 30 juli tot en met 14 augustus, was het museumpark te bezoeken. De Zomeravonden zijn een aantrekkelijk uitje voor de hele familie, waarbij het deels geopende museum een feestelijk programma biedt, gecentreerd rond het Zaanse plein, met eten en drinken, muziek en acts. Zo konden bezoekers meelopen met rondleidingen of een ritje maken in de museumtram. Ook waren er demonstraties van oude ambachten. Er was een *ruige hoek* waar je bomen kon doorzagen of je baard kon laten bijwerken. Voor de kleintjes was er een *slootjessafari*, ze konden zich verwonderen over de trucs van de goochelaar, de circusschool bezoeken of *de vloer is lava* spelen op een evenwichtsparcours. Uiteraard waren er ook weer fijne foodtrucks en kon er gedanst worden op allerlei soorten livemuziek.

Winteropenstelling

Van 3 december 2022 tot en met 15 januari 2023 vond de Winteropenstelling plaats. Met een ijsbaan op het entreeplein kon er weer ouderwets geschaatst worden. Ook was er op het plein bij Loods Goes een sfeervolle wintermarkt ingericht. Voor kinderen was er onder meer het Lichtjesfeest op het Kindererf, waarbij kinderen een kaarsje konden maken en een route liepen langs de lichtjesfeesten Chanoeka, Divali en Kerst. Voor families was er een heuse Elfstedentocht. De Winteropenstelling werd, zoals altijd, door de bezoekers hoog gewaardeerd.

#THISisPrikko

In 2021 zijn 17 jongeren uit de wijk Presikhaaf aan de slag gegaan met erfgoed in hun wijk. Het project is een co-creatie-project van het Openluchtmuseum, het Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland en Presikhaaf University. Tijdens het project zijn netwerken binnen en buiten de wijk betrokken bij de realisatie. De jongeren van Presikhaaf hebben samen met het museum een tentoonstelling en een afwisselend activiteitenprogramma ontwikkeld. Bij de tentoonstelling werden wijkbewoners en bezoekers meegenomen in verhalen over de wijk Presikhaaf, gezien door de ogen van jongeren.

De tentoonstelling van *#THISisPrikko* stond in 2022 opgesteld in het gratis toegankelijke cultureel centrum Rozet, in de bibliotheek. Daarna stond de expositie in het Nederlands Openluchtmuseum, in de Houtloods nabij het entreegebouw. Het project *#THISisPrikko* is in mei 2022 officieel en feestelijk afgesloten.

Ambachtenwerkplaats

Eind 2021 is de Ambachtenwerkplaats geopend. In de Ambachtenwerkplaats krijgen bezoekers de kans om zelf aan de slag te gaan met historische en hedendaagse ambachtelijke technieken. In 2022 zijn de ambachtencoaches actief getraind en hebben er in totaal circa 1400 workshops

plaatsgevonden, waaronder Staphorster stipwerk, werken met hout, houtsnijden en zeefdrukken. De Ambachtenwerkplaats biedt het Nederlands Openluchtmuseum de mogelijkheid de enorme schat aan kennis van ambachten en maakprocessen met de bezoekers te delen. De workshops worden hoog gewaardeerd. Het afgelopen jaar is de ontwikkeling van de Ambachtenwerkplaats voornamelijk gericht geweest op de reguliere bezoeker. Nu dit aanbod naar tevredenheid staat en doorgezet kan worden naar 2024, kunnen we verder kijken.

Onderwijsprogramma's

Aanbod en bereik

Het Nederlands Openluchtmuseum heeft door de jaren heen een breed palet aan kwalitatief hoogstaande onderwijsprogramma's ontwikkeld. Een grote diversiteit aan onderwerpen komt daarbij aan bod, van het boerenleven tot inburgering. Gepresenteerd in allerlei vormen, van digitaal tot hands-on. Deze programma's worden op een aansprekende manier aangeboden aan (school-)groepen van het primair onderwijs, het voortgezet onderwijs, mbo- en hbo-studenten en leerlingen van het praktijkonderwijs.

In 2022 ontving het museum:

Leerlingen po: 15.032

Leerlingen vo: 12.723

Leerlingen mbo/ho: 1.771

Online

Het aanbod van digitale lessen op het platform LessonUp is in 2022 verder uitgebreid. De voorbereidende lessen waren alleen in pdf beschikbaar en worden nu omgezet naar lessen voor het digibord. Streven is om in 2023 alle lessen digitaal via LessonUp aan te bieden. Ook het bestaande digitale aanbod van het museum is naar dit platform overgebracht. Hiermee is de vindbaarheid van de lessen verbeterd en is er een meer homogene uitstraling van het digitale aanbod.

Nieuwe onderwijsprogramma's

- **Mbo-onderwijs:**
Het programma *Op reis met Anton de Kom* sluit aan bij het vak burgerschap, dat sinds augustus 2021 verplicht is op het mbo. Studenten maken kennis met Anton de Kom in al zijn facetten én kunnen ontdekken hoe actueel zijn gedachtegoed vandaag is. Een interactief programma, waarbij de studenten zelf een bewustwordingsproces ingaan.
- **Praktijkonderwijs:**
Voor en met het Praktijkonderwijs is er een nieuw onderwijsprogramma ontwikkeld. Voor deze groep had het museum nog geen aanbod.
- **Kleuteronderwijs:**
In het programma *Poes wil een boot* wordt gewerkt met Tellmies, dit zijn knuffels die kunnen praten. In kleine groepjes gaan de kleuters met een pratende kat op pad langs ambachtenlocaties in het museum en verzamelen materiaal om een bootje te kunnen bouwen. Dat doen ze als afsluiting in de Ambachtenwerkplaats.
- **Speciaal onderwijs:**

Er is een film gemaakt ter voorbereiding op het bezoek aan het museum. Deze film wordt onder andere door het speciaal onderwijs gebruikt.

Uitbreiding deelgebied De Bosrand

In 2022 heeft het museum aan de noordkant van het museumpark een nieuw deelgebied aangelegd, voorheen genaamd *'t Veld*, met als huidige naam *De Bosrand*.

De linkerzijde staat in het teken van het thema *vakantie en recreatie*. Twee bestaande museale presentaties zijn naar dit deelgebied overgeplaatst. Het betreft de stacaravan uit Nunspeet en het Rietveld vakantiehuisje. Ook het vakantiehuis Warnsveld staat nu in dit deelgebied. Aan de rechterzijde van het deelgebied wordt een rij doorzonwoningen gerealiseerd.

Vakantiehuis Warnsveld

Nieuwkomer op het museumterrein is een houten woning uit Warnsveld. Op dinsdag 13 december 2022 is het vakantiehuis officieel geopend. Dit huis is in 1937 als vakantiewoning van de familie Gies aan de Almenseweg in Warnsveld gebouwd en in 2022 overgeplaatst naar het museum, waar het door Vastgoedbeheer is herbouwd, inclusief een nieuwe kelder. De herbouw was een flinke puzzel, om het huis terug te brengen naar de originele situatie was veel onderzoek nodig. De leidingen en kabels, nodig voor de presentatie, zijn aangebracht en het huis is in zijn geheel geschilderd. De presentatie in het huis is gemaakt in samenwerking met Xpex, Go Wonder en De Nieuwe Oost. In het vakantiehuis staat de periode voorafgaand aan de Tweede Wereldoorlog centraal, inclusief de eerste dagen van de invasie in Nederland (1936-1940). In deze periode is het huisje gebouwd, heeft de familie Gies er zelf een aantal vakanties doorgebracht, heeft de familie het huis verhuurd en heeft een aantal Joodse vluchtelingen er tijd doorgebracht.

Vanuit het alledaagse perspectief van de bewoners ontdekken de bezoekers in het huis wat de persoonlijke impact van de (dreigende) oorlog was, hoe de familie Gies betrokken raakte bij de opvang van vluchtelingen en het verzetswerk, hoe de familie Staring er vakantie vierde en hoe Joodse vluchtelingen er de tijd doorbrachten. Het huis is ingericht zonder visuele markeringen: de bezoeker ziet het huis in authentieke staat, als een vakantiehuis. Het interieur van het huis wordt zo authentiek mogelijk gepresenteerd. Er zijn geen tekstbordjes en geen afleidende, zichtbare technische middelen. De hardware zit onopvallend weggewerkt in de objecten. De objecten zijn gekoppeld aan één van de bewoners, gaan tegen je praten en vertellen zo een persoonlijk verhaal.

Doorzonwoningen

In 2022 is gestart met de bouw van een straat doorzonwoningen, de Prinses Margrietstraat. De woningen worden ontworpen naar het voorbeeld van de PÉGÉ-woningen, systeem-bouwwoningen die in de jaren '60/'70 in Nederland gebouwd werden.

Het eerste huis in de straat wordt speciaal ingericht voor ouderen met dementie. In dit *Huis van Herinnering* kunnen zij herinneringsactiviteiten bijwonen. Door samen te werken met diverse kennis- en netwerkpartners brengt het museum een unieke krachtenbundeling op het gebied van herinnering tot stand, waarbij zowel de expertise vanuit de zorg als de kennis vanuit de erfgoedsector optimaal ingezet wordt. De herinneringswoning wordt een plek die bijdraagt aan het welzijn en het zelfvertrouwen van ouderen met dementie. Het museum creëert aan de hand van

inrichting en objecten een zo authentiek mogelijk beeld van het verleden. Omdat het zo herkenbaar is, krijgen de ouderen in de reminiscentiewoning weer grip op hun omgeving. Hierdoor kunnen ze beter contact maken met hun mantelzorger of zorgverlener. Dit zorgt voor bijzondere gesprekken en versterkt de band met de verzorger. De doorzonwoningen lenen zich voor het reminiscentieproject, omdat ze voor iedereen zo herkenbaar zijn. De ouderen herkennen de woning meteen, het voelt vertrouwd.

Het tweede huis in de straat zal benut worden voor techniek en noodzakelijke faciliteiten en in het derde huis komt de bewustwording rondom dementie centraal te staan. In een publiekspresentatie krijgen bezoekers inzicht in het dagelijks leven van een persoon met dementie.

In de huizenrij van de Prinses Margrietstraat staan nog drie andere woningen. Het museum ontwikkelt hiervoor eerst een tijdelijke fototentoonstelling. In een later stadium worden ook hier permanente museale presentaties gerealiseerd.

Samen vormen de zes woningen een tijdstraatje van 1960 tot en met 2020. Het overkoepelende thema *Iedereen is anders, iedereen hoort erbij* loopt als een rode draad door alle woningen.

Herinrichtingen museumpark

Het museum heeft continu aandacht voor het ontwikkelen, onderhouden en verbeteren van de museale presentaties en (tijdelijke) tentoonstellingen. Om overzicht te houden, is een stippenplan ontwikkeld. In dit plan wordt duidelijk hoe de presentaties zich tot elkaar verhouden en waar de grootste en/of gewenste aanpassing(en) moet(en) worden gemaakt. Het plan geeft ook inzicht in de wensen, kosten en organisatorische belasting voor de komende 10 jaar. Elk jaar worden vanuit het stippenplan drie tot vijf presentaties in het park aangepakt. Hoofddoel is het ontwikkelen en bewaken van de (visuele beeld)kwaliteit van het museumpark en het op een verrassende wijze presenteren van actuele thema's.

De volgende locaties hebben in 2022 een upgrade gehad ten gevolge van het stippenplan:

Weegbrug en weeghuisje

De weegbrug met het weeghuisje uit Wolphaartsdijk (eind 19de eeuw) heeft met een interactieve presentatie een upgrade gekregen. In een animatie wordt aan de bezoeker uitgelegd hoe de weegbrug werkt, wie in een weeghuis werkten en wat voor rol een weeghuisje speelde in de gemeenschap.

Tbc-huisje

Het tbc-lichthuisje is vernieuwd en de informatie is geactualiseerd zodat het relevant blijft. Het huisje vertelt met een film en een jaren dertig inrichting over de patiënten met tuberculose, een ziekte die nog steeds veel slachtoffers maakt. De huidige opstelling bevraagt wat het betekent om dag in dag uit, soms maanden- of zelfs jarenlang in een dergelijk prefab lichthuisje te liggen. Het laat de bezoeker meeleven in de onzekerheid waarin je verkeerde, het niet weten of je weer gezond wordt, de aandacht van de mensen die je lief zijn in je omgeving, de rust en de stilte.

Van Gend & Loos goederenloods

De goederenloods van Van Gend & Loos staat sinds 2007 in het Nederlands Openluchtmuseum. In de loods zijn enkele verbeteringen doorgevoerd, waaronder groot onderhoud aan auto's en wagons, de toevoeging van de ondertiteling van films en het aanpassen van softwarefouten in de techniek. Daarnaast is het educatieve spel vernieuwd. Dit zal begin 2023 worden geïmplementeerd.

Groene Kruisgebouw

In het Groene Kruisgebouw is in het cursuslokaal een korte propagandafilm toegevoegd die eind jaren vijftig/begin jaren zestig werd uitgezonden om ouders over te halen hun kinderen te laten vaccineren tegen polio of kinderverlamming. De bezoekers kunnen een parallel trekken met de in 2022 actuele vaccinatieprogramma's tegen corona. Ook paste de toevoeging bij het jaarthema van 2022.

Westerstraat

In 2022 is de plaskrul, een gietijzeren urinoir, ook wel bekend als de *Amsterdamse krul*, aan de collectie toegevoegd. De plaskrul past bij het Amsterdamse straatbeeld. Het collectiestuk is geplaatst in de Westerstraat, bij de panden van de Jordaan in het Nederlands Openluchtmuseum. De collectietoevoeging genereerde veel pers aandacht.

Canon van Nederland

De Canonexpositie uit 2017 is ongeveer op de helft van haar geplande levensduur, en dat noopt tot inzet op onderhoud om de hoge kwaliteit en dito bezoekersbeleving te behouden. Daarvoor zijn onder andere investeringen nodig in de hardware. In 2022 zijn alle oorspronkelijke beamers vervangen door laserbeamers, die minder stroom verbruiken en langer meegaan. In de komende tijd is een vergelijkbare operatie nodig voor de schermen van de Canonwand.

De tentoonstelling *Canon van Nederland* heeft dit jaar wederom een groot aantal bezoekers mogen ontvangen. Uit bezoekersonderzoek komt voor de Canontentoonstelling als geheel een waardering van 8.1.

De website canonvannederland.nl trok in 2022 zo'n 1,63 miljoen bezoeken, waarvan 1 miljoen unieke bezoekers. Samen met een stagiaire van de Eerstegraads Lerarenopleiding van de Universiteit Utrecht hebben we lesmateriaal ontwikkeld bij een aantal nieuwe Canonvensters. Deze lessen zijn ondergebracht in het platform LessonUp, een digibord publishing tool die goed gebruikt én gevonden wordt door docenten uit het primair en voortgezet onderwijs.

Netwerkprojecten

Canonnetwerk

In 2022 zorgden maar liefst 17 aansluitingen bij het Canonnetwerk voor een inhaalslag: het Fries museum, Joods Cultureel kwartier, museum het Spinozahuis, museum het Valkhof, de Museumfabriek, Stadsarchief Amsterdam, het Haags Gemeentearchief, Pyramide van Austerlitz, Droogmakerij de Beemster, Museum Boijmans van Beuningen, Belasting & Douane Museum, Drents

Museum, Nationaal Monument Oranjehotel & Waalsdorpervlakte, Museum Ons' Lieve Heer op Solder, Museum Kaap Skil, Van Gogh Museum en Bibliotheek Rotterdam.

Ondanks de inhaalslag is een groot deel van het door het ministerie van OCW ter beschikking gestelde budget voor de doorontwikkeling en uitbreiding van het Canonnetwerk niet besteed. Dit gaf aanleiding tot de ontwikkeling van een nieuw beleidsplan over hoe de activiteiten in 2023 en 2024 gecontinueerd kunnen worden. Het belang van het netwerk wordt door het ministerie van OCW onderschreven en inmiddels is akkoord gegeven op de verdere uitrol voor de komende twee jaar (uitstel activiteiten tot uiterlijk december 2024).

Afgelopen jaar zijn er samen met de netwerkpartners diverse publieksevenementen georganiseerd. Op 9 en 10 juli vond *History in Concert* plaats op het landgoed van Museum Huis Doorn en op 24 september stonden de Romeinse Limes centraal in het Rijksmuseum van Oudheden. In het weekend van 22-23 oktober stonden voor het eerst de Canondagen op het programma. Aan deze pilot namen 15 Canonmusea deel. Dit was een dusdanig succes, dat besloten is om dit de komende jaren te continueren.

Maand van de Geschiedenis

De *Maand van de Geschiedenis* beleefde zijn twintigste editie. Ook dit jaar kunnen we spreken van een bijzonder succesvolle maand, waarin 555 deelnemende instellingen 1.049 activiteiten organiseerden.

Het thema *Wat een ramp!* was afgelopen jaar met de Russische inval in Oekraïne actueler dan ooit. Essayiste Beatrice de Graaf schreef het maand-essay *Crisis!*, waarvan ruim 24.000 exemplaren, inclusief e-books, zijn verkocht. Inmiddels is een vierde druk (hardcover) in productie.

Het Nederlands Instituut voor Militaire Historie was themapartner van de Maand en organiseerde voor het eerst de *Dag van de Militaire Geschiedenis*. Verder verwelkomde de *Maand van de Geschiedenis* een nieuwe spin-off: de *Dag van de Dordtse Geschiedenis*. Ook kreeg de in 2021 opgestarte samenwerking met de Master Geschiedenis & Actualiteit van de Radboud Universiteit met een gastcollege publieksgeschiedenis een vervolg. Studenten van de HAN, die een activiteit organiseerden in het kader van de *Dag van de Arnhemse Geschiedenis*, kregen een workshop. Naast vaste mediapartners VPRO en Historisch Nieuwsblad was er wederom een samenwerking met Audax (Bruna, AKO, The Read Shop), Geheugen van Nederland en NPO Kennis.

Opvallend in de evaluatie is het hoge aantal Nederlanders dat aangeeft te hebben deelgenomen aan de *Maand van de Geschiedenis* en de hoge naamsbekendheid van bijna 50%. Prachtige resultaten, net als de beoordeling van de deelnemende instellingen. Zij beoordelen de Maand met het cijfer 8 en geven aan volgend jaar zeker of misschien weer mee te doen.

Ook zegt 90% van de deelnemers na deelname actie te hebben ondernomen en bijvoorbeeld na te denken over de rol van geschiedenis in de huidige samenleving. Met in gedachten dat het doel van de Maand is om mensen meer inzicht te geven in de wereld van nú door iets te leren over de wereld van toen, stemt deze uitkomst zeer tot tevredenheid.

Voor meer details over financiën en inhoud wordt bij het Fonds voor Cultuurparticipatie een separaat evaluatieverslag aangeleverd. Voor de onderlinge relatie tussen de winst- en

verliesrekening van het Nederlands Openluchtmuseum en de *Maand van de Geschiedenis* wordt verwezen naar bijlage 3.

Kennis en Collecties

Collectiebeleid

De afdeling Kennis en Collecties heeft in 2022 gewerkt aan diverse onderdelen van het collectieplan 2021-2028. Dit collectieplan, getiteld *Verrijken en versterken*, is op 23 augustus 2022 definitief vastgesteld. Doel is onder andere om nieuwe collectievorming maximaal te begrenzen, binnen heldere inhoudelijke kaders. Zo ontstaat er een sterke collectie over het alledaagse leven in Nederland. De focus zal liggen op de periode na 1960.

Verwerving

<i>Domein</i>	<i>Aantal</i>
Kleden	170
Ontwikkeling, zingeving en ontspanning (OZO)	14
Werken	366
Wonen	2
Totaal	552

Op 31 december 2022 omvatte de rijkscollectie 155.098 objecten.

Collectiebeheer en registratie: roerende collectie

In 2022 is de achterstand in het reguliere werk, die ontstaan was door de voorbereidingen voor én de feitelijke collectieverhuizing, weggewerkt. Zo is de basisregistratie van aanwinsten die al langere tijd in huis waren, voltooid. Ook werkzaamheden op het terrein, waaronder onderhoud en monitoring plus standplaats- en conditiecontroles van collectie, zijn weer opgepakt. Verder is er ondersteuning geleverd aan diverse upgrades en herinrichtingen in het museumpark.

Ook zijn de conserveringsbehandelingen en restauraties van roerende collectie opgepakt. In totaal zijn intern 34 conserveringsbehandelingen uitgevoerd en 29 objecten door externe restaurators behandeld. Voor tentoonstellingen en bruiklenen zijn door de medewerkers Beheer en Behoud 38 conditierapporten opgesteld.

Het rekvisietenbeheer is per januari overgeheveld van de afdeling Tentoonstellingen naar Collectiebeheer. Doel is te komen tot optimale kwaliteit en duurzaamheid van de museale presentaties door taken daar te beleggen waar ze het meest thuishoren: ontwikkeling en inhoudelijke verbetering van presentaties door Tentoonstellingen en beheer en behoud van presentaties en objecten door Collectiebeheer, in samenwerking met andere afdelingen binnen Museale Operatie.

Door het vrijkomen van het voormalig textieldepot ontstond ruimte voor het realiseren van een rekvisietenopslag. Na herinrichting van het textieldepot zijn de stukken vanuit de oude *Van Gend en Loos*-opslag overgebracht. In een klein deel van de voormalige opslag in *Van Gend en Loos* heeft

Collectiebeheer een quarantaineruimte ingericht voor stukken die, in geval van een calamiteit of onderhoud, tijdelijk van het terrein moeten.

Er is gewerkt aan het actualiseren van de beschrijvingsregels. Om met uniformering de doorzoekbaarheid te vergroten, moet de komende jaren nog veel werk verzet worden.

Conform de richtlijnen in de Erfgoedwet zijn er in 2022 27 collectie-incidenten in Database Incidenten Cultureel Erfgoed (DICE) gezet. In grote lijnen gaat het om vijf categorieën: vermissing object, vandalisme, verstoring van het binnenklimaat, aangetroffen schimmel en schade aan object.

Collectiebeheer: onroerende collectie

In 2022 stond de volledige restauratie van de Paltrokmolen op het programma. De kap is gerestaureerd en geheel wind- en waterdicht gemaakt. Tevens is de juiste kleurstelling opnieuw aangebracht.

Hiernaast heeft er in 2022 een restauratie van de Poldermolen plaatsgevonden en zijn de knipvoegen bij de Stolpboerderij (Zuid-Scharwoude) opnieuw aangebracht.

De woonboerderij uit Hoogmade is aan de buitenzijde opgeknapt. Waar nodig is met deelrestauratie het houtwerk weer op niveau gebracht, waarna het geheel is geschilderd.

Dit jaar is bovendien het nieuwe deelgebied *De Bosrand* ontwikkeld.

Collectiemobiliteit

Het aantal in bruikleen gekregen objecten is met 8632 objecten nagenoeg gelijk gebleven ten opzichte van het voorgaande jaar. Het aantal verleende bruiklenen is in 2022 licht gestegen naar 69 objecten. Na een bruikleenstop van ruim drie jaar in verband met de collectieverhuizing naar het CollectieCentrum Nederland (CC NL), waren sinds 1 oktober 2021 nieuwe aanvragen mogelijk. De eerste objecten zijn in 2022 uitgeleend.

Na een door Collectiebeheer op locatie uitgevoerde conditiecontrole is besloten een langdurig uitstaande bruikleen van 31 objecten niet verder te verlengen. De veiligheid van de stukken was niet langer gegarandeerd.

Afstoting

Herplaatsen is het schenken, ruilen of verkopen van objecten aan een ander geregistreerd museum. Herbestemmen is het schenken, veilen of verkopen van objecten buiten het museale domein.

<i>Methode</i>	<i>Aantal</i>
Herplaatsen	6
Herbestemmen	1
Overdracht intern	0
Vernietigen	1
Totaal	8

CollectieCentrum Nederland

2022 was het eerste volledig operationele jaar van het CollectieCentrum Nederland (CC NL) - het gezamenlijke depot van het Nederlands Openluchtmuseum, Paleis Het Loo, het Rijksmuseum en de Rijksdienst Cultureel Erfgoed. Na het uitvoeren van de Risico-Inventarisatie & -Evaluatie (RI&E) in januari en februari, is het plan van aanpak opgesteld en goedgekeurd door de ondernemingsraden van de vier partners. Het Nederlands Openluchtmuseum levert een bijdrage van 72 uur per week aan het gezamenlijke depotteam. In eerste instantie waren deze uren verdeeld over drie medewerkers; sinds 1 juli zijn twee collega's ieder 36 uur per week gedetacheerd. Dit had de voorkeur van zowel de medewerkers als de depotcoördinatoren. Het geeft eenieder meer rust en overzicht, waardoor werkzaamheden makkelijker doorlopen, zowel in het CC NL als op het NOM. Medio 2022 ging het geautomatiseerde systeem live om standplaatsen te registreren en te beheren – Standplaats Beheer Systeem (SBS).

De samenwerking binnen het depotteam alsook tussen Nederlands Openluchtmuseum en CC NL verloopt goed, maar regelmatige afstemming is nodig. Nog niet alle processen zijn goed vormgegeven of voor iedereen helder. Per 1 juli 2022 heeft het hoofd Kennis & Collecties de plaats in het Gebruikers Overleg overgenomen van het hoofd Collectiebeheer.

Erfgoedinspectie

Eind januari ontving het museum de uitnodiging om de Erfgoedmonitor 2021-2022 in te vullen. De ingevulde vragenlijst is op 24 februari aan OCW verzonden en de resultaten van de monitor zijn op 13 mei ontvangen. Op 12 september heeft de (zelf)evaluatie plaatsgevonden van de resultaten uit de Erfgoedmonitor 2021-2022. Hierbij waren het hoofd KAM, hoofd Kennis & Collecties, hoofd Collectiebeheer en registrar aanwezig. Op 9 november is een schriftelijke reactie naar de Erfgoedinspectie verstuurd met openstaande zaken. In januari 2023 zal een gesprek met de senior inspecteur in Arnhem plaatsvinden over deze openstaande zaken.

In juli is het veiligheidsdocument voor de Erfgoedinspectie afgerond en heeft het hoofd KAM deze verstrekt aan de vaste contactpersoon van de Erfgoedinspectie. Per 1 juli is ook de verantwoordelijkheid voor de Erfgoedinspectie overgedragen aan de afdeling KAM, die voortaan over de voortgang zal rapporteren.

Op 21 november 2022 heeft de Erfgoedinspectie het rapport *Duurzame digitale toegankelijkheid rijkscollectie*, waaraan het museum heeft meegewerkt, gepubliceerd. De aandachtspunten die uit de verkenning naar voren kwamen, hebben onder andere betrekking op het gebruik van duurzame informatiedragers, het actueel houden van registratiesoftware en de gestructureerde opslag van digitale informatie.

Online zichtbaarheid collecties

In 2022 zijn ongeveer 2900 nieuwe records online beschikbaar gekomen. Hiermee kwam het totale aantal gepubliceerde objecten op 41.500: 17.000 documentaire collectie en 24.500 rijkscollectie. In 2022 waren de objecten uitsluitend raadpleegbaar via CollectieGelderland en collectie Nederland. Het grootste knelpunt dat het museum ziet op het gebied van digitalisering van de collectie betreft het gebrek aan middelen (personeel). Medewerkers worden op meerdere vlakken binnen de organisatie ingezet, waardoor er onvoldoende tijd overblijft voor de digitale ontsluiting van de

collectie. Tegelijkertijd ziet het museum hier een grote kans, door de digitalisering ontstaat er een online kennisbank en is het mogelijk om de kwaliteit van de collectie te versterken.

Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland (KIEN)

Algemeen

Het immaterieel erfgoed wordt in Nederland zichtbaar gemaakt door drie kringen: Netwerk Immaterieel Erfgoed, Inventaris Immaterieel Erfgoed Nederland en Register van Inspirerende Voorbeelden van Borging.

Netwerk Immaterieel Erfgoed

Beoefenaars van immaterieel erfgoed kunnen hun erfgoed op een laagdrempelige manier zichtbaar maken door het aan te melden via de website www.immaterieelerfgoed.nl. In 2022 hebben 34 nieuwe gemeenschappen, groepen en individuen dit gedaan. Hiermee komt het aantal beoefenaars dat erfgoed binnen het netwerk zichtbaar maakt in totaal op 414.

Inventaris Immaterieel Erfgoed Nederland

Aan de gemeenschappen, groepen en individuen die hun erfgoed hebben aangemeld in het Netwerk Immaterieel Erfgoed wordt gevraagd de bijschrijving in de Inventaris Immaterieel Erfgoed Nederland te motiveren. Op basis hiervan zijn er in 2022 dertien gemeenschappen uitgenodigd voor de training *Bouwen aan een Borgingsplan*. Het ging om de Kermiscultuur, het Beugelen, het Aaisykjen en het Repareren van overnaads gebouwde houten vletten, het Indisch Koken en de Indische Rijsttafeltraditie (200ste bijschrijving), de Bidweg van de Sterre der Zee, de Grote Zwaagse Carnavalsoptocht, het Slurpen van Papeda, Papierscheppen Doesburg, Papierscheppen Rotterdam en het Waterwonen, de Heerlijkheden van Sinoutskerke en Baarsdorp en het Zadelmaken.

Na een positief advies door de Toetsingscommissie op alle ingediende plannen, behalve op het Zadelmaken, dat voorlopig is aangehouden, is het aantal bijschrijvingen in de Inventaris op 207 gekomen.

In 2022 heeft het Kenniscentrum het Sinterklaasfeest, zoals bijgeschreven door het Sint & Pietengilde, op advies van de onafhankelijke Toetsingscommissie Inventaris Immaterieel Erfgoed Nederland uitgeschreven uit zowel het Netwerk als de Inventaris. Reden is dat de gemeenschap zich in zijn verplichte periodieke evaluaties niet wilde conformeren aan de ethische uitgangspunten van UNESCO, die leidend zijn voor het Internationale UNESCO-verdrag voor immaterieel erfgoed.

Register van Inspirerende Voorbeelden van Borging

In 2022 zijn twee borgingsmethodieken toegevoegd aan het Register. Het betreft *Organische samenwerking met natuurorganisaties: paasvuur Espelo* en *Formele samenwerking met natuurorganisaties: graslandbevloeiing*.

Beide methodieken kunnen als voorbeeld dienen voor immaterieel erfgoed dat zich (deels) bevindt of afspeelt in natuurgebieden of om een andere reden samenwerking nastreeft met terreinbeherende organisaties, zoals schapen hoeden, heggenvlechten en mei-den halen.

Bewustwording

Een van de taken van het Kenniscentrum is om meer bewustwording rondom immaterieel erfgoed te creëren. Doordat mensen leren dat immaterieel erfgoed bestaat en levend, dynamisch en divers is, krijgen zij meer kennis en begrip, wat leidt tot wederzijds respect en een gevoel van verbondenheid. De digitale campagne *#ditook?!* is in 2022 voortgezet, maar zonder betaalde advertenties. Op de social-mediakanalen van het Kenniscentrum verschenen in 2022 met regelmaat berichten over de verschillende vormen van immaterieel erfgoed in de drie kringen.

In 2022 kreeg de nieuwsbrief een nieuwe vorm. Deze verscheen onder de noemer *IE-mail*, werd goed gelezen en heeft een groeiend mailingbestand. Op de website is een pagina geplaatst met 50 veel gestelde vragen rondom immaterieel erfgoed.

Bewustwording binnen het eigen netwerk vond plaats tijdens de IE-dag op 12 november en de UNESCO-dag op 14 november (zie ook Immaterieel Erfgoeddagen). In verband met 10 jaar ratificatie van het Unesco-verdrag in Nederland verscheen in november het magazine *Tien*. Hierin werd zowel teruggeblikt op 10 jaar immaterieel erfgoed in Nederland als vooruitgekeken. Ook verschenen er publicaties rondom immaterieel erfgoed en maatschappelijke thema's, en immaterieel erfgoed en onderwijs. Op de website verschenen artikelen over het veldwerk van medewerkers. Webinars en workshops, waaraan het Kenniscentrum medewerking verleende, zoals over de Omgevingswet en immaterieel erfgoed, droegen bij aan bewustwording onder verschillende doelgroepen in het erfgoedveld.

Door personele wisselingen is de geplande bewustwordingscampagne van 2022 doorgeschoven naar 2023. Voor deze doorlopende campagne is een budget gereserveerd voor 2023. Drie doelgroepen krijgen in het bijzonder aandacht: jongeren, bestuurders en mensen werkzaam in het onderwijs. Sinds het vierde kwartaal van 2022 houdt een vaste communicatiemedewerker zich bezig met alle uitingen van het Kenniscentrum, waardoor dit centrum én nieuws rondom immaterieel erfgoed weer frequenter onder de aandacht komen en bestaande informatie, bijvoorbeeld op de website, beter toegankelijk is gemaakt.

Immaterieel Erfgoed-dagen

Ook in 2022 was het Kenniscentrum van plan om zowel in het voorjaar als in het najaar een IE-dag op locatie te organiseren. Helaas kon de IE-dag van 11 juni 2022, die in Kasteel Woerden zou plaatsvinden, niet doorgaan vanwege te weinig aanmeldingen vanuit de erfgoedgemeenschappen. Na evaluatie heeft het Kenniscentrum besloten om met ingang van 2023 een andere opzet van de IE-dagen te ontwikkelen, die nog beter aansluit bij de behoeften en mogelijkheden van de erfgoedgemeenschappen.

Op 12 november organiseerde het Kenniscentrum een feestelijke IE-dag in het Nederlands Openluchtmuseum om samen met de erfgoedgemeenschappen 10 jaar ratificatie van het Unesco-verdrag in Nederland te vieren. Na een plenair deel stonden workshops en rondleidingen door het museum op het programma. 's Middags waren er optredens van erfgoedgemeenschappen en vond de 200ste bijschrijving van immaterieel erfgoed op de Inventaris plaats. Met circa 200 deelnemers was de dag een groot succes.

Op 14 november organiseerden het Kenniscentrum en de Nederlandse Unesco Commissie samen in Kasteel Woerden het congres *Let's celebrate our Heritage: the next 50* om 50 jaar ratificatie van het Werelderfgoedverdrag en 10 jaar ratificatie van het Immaterieel Erfgoedverdrag te vieren. In diverse sessies stonden de verbondenheid tussen de beide verdragen en vormen van erfgoed centraal. Tijdens het congres werd het magazine Tien en de Kennisagenda 2021-2024 aangeboden aan de voorzitter van de Nederlandse UNESCO Commissie en vertegenwoordigers van Aruba, St. Maarten en Curaçao. Er waren circa 130 deelnemers, onder wie erfgoedprofessionals, beleidsmakers en andere relaties.

Provincie Overijssel

In 2022 zijn de met de provincie Overijssel afgesproken activiteiten voor zowel de periode 2019-2020 als 2021-2022 uitgevoerd en afgerond. Voor de periode 2019-2020 betreft dit onder andere een Webinar *Wat is immaterieel erfgoed* en een *AmbachtenLab* over verwerking van wol. Een tweede *AmbachtenLab* rondom de Blauwdruk is op het laatste moment geannuleerd in verband met ziekte van de betrokken ambachtsman. Dit Lab wordt, na overleg met de provincie, niet opnieuw uitgesteld, zodat de subsidie kan worden afgerond.

Voor de periode 2019-2020 is er een tweetal films gemaakt, een over het vieren en herdenken op 4 en 5 mei (in Ommen) en een over de Goastok uit respectievelijk Markelo en Hengelo.

Als aanvulling op het Webinar *Wat is immaterieel erfgoed* is een folder ontwikkeld over immaterieel erfgoed. Deze folder wordt begin 2023 in de provincie verspreid.

In de periode 2021-2022 is er zowel een maandelijkse bijdrage geleverd aan de nieuwsbrief van het Erfgoed Platform Overijssel (EPO) als een speciale nieuwsbrief gemaakt die geheel gewijd was aan immaterieel erfgoed. Ook zijn er vijf trainingen over een aspect van borging aangeboden: een basistraining social media, een training social media voor gevorderden, *Hoe fotografeer je immaterieel erfgoed*, *Immaterieel erfgoed en de omgevingswet* en een workshop *Immaterieel erfgoed en educatie*.

Als gevolg van de coronabeperkingen, die tot het eerste kwartaal 2022 van kracht waren, is het overgrote deel van de activiteiten in de tweede helft van 2022 uitgevoerd. In verband met de daardoor ontstane hoge werkdruk is Inke Camphens van Linked Cultuurmanagement gevraagd een deel van de uitvoering op zich te nemen.

In juli heeft de verantwoordelijke gedeputeerde de heer R. de Witte een werkbezoek gebracht, waarbij is gesproken over de voortzetting van de samenwerking en de mogelijke verhoging van het budget voor 2023-2024. Als voorbereiding hierop heeft er overleg plaatsgevonden met de partners binnen het Erfgoed Platform Overijssel om te bekijken waar mogelijkheden tot samenwerking liggen. In december is voor de periode 2023-2024 een nieuwe subsidie-aanvraag ingediend bij de Provincie Overijssel.

Immaterieel Erfgoed Spotten

Het project *Immaterieel Erfgoed Spotten* (IE-Spotten) is eind 2019 geïnitieerd met als doel het immaterieel erfgoed dat in de Inventaris is opgenomen, zichtbaar(der) te maken en de bewustwording eromheen te vergroten. *IE-Spotten* is een participatief project. Het Kenniscentrum

biedt erfgoedgemeenschappen een digitale infrastructuur, van bordje tot online-omgeving. In de online-omgeving voegen zij zelf foto's, filmpjes, interessante locaties zoals musea en bezienswaardigheden en (korte) beschrijvingen toe. Een professioneel bureau verzorgt de films. Het Kenniscentrum monitort de content die wordt geüpload. Er zijn vertalingen naar het Engels en Duits. *IE-Spotten* is een landelijk project, maar het beoogt immaterieel erfgoed lokaal op de kaart te zetten. Het project wordt financieel mogelijk gemaakt door een bijdrage uit het *Familie Heersink Fonds*. Films over immaterieel erfgoed uit de provincie Overijssel worden gefinancierd door de Provincie Overijssel (zie Provincie Overijssel).

Enkele lopende filmproducties, die ten gevolge van de coronamaatregelen waren geannuleerd, konden in 2022 weer worden opgepakt. Het ging daarbij vooral om filmproducties rond festiviteiten. Ook konden nieuwe filmproducties worden gestart.

In 2022 is gewerkt aan de volgende IE-spotten-producties: Bovenstemzingen in Genemuiden, Midwinterhoornblazen Twente, Staphorster Stipwerk, Poaskearls in Ootmarsum, Pinksterbruidjes in Borne, Pinksterrijden in Vollenhove, Corso Sint Jansklooster, Gondelvaart Giethoorn, het Goors School- en Volksfeest, Koningsdag Velp, Kortebaandraverij Venhuizen, Papierscheppen, Sao Joao Baptista Rotterdam en Volksfeest Hummelo.

Caribisch gebied: uitwerking van de verkenning naar de implementatie van het 2003 UNESCO-verdrag in het Nederlands Caribisch gebied (rapport uit 2018)

Het Kenniscentrum geeft sinds 2015 uitvoering aan de door het ministerie van OCW toegekende subsidieaanvraag *Werkzaamheden ter ondersteuning van het inventariseren en borgen van immaterieel erfgoed in Caribisch Nederland (Bonaire, Sint-Eustatius en Saba) en de Caribische landen (Curaçao, Aruba en Sint-Maarten)*. Het gaat om de capaciteitstraining voor beleidsmedewerkers per eiland en het opstellen van een implementatieplan voor de uitvoering van het immaterieel-erfgoedverdrag van UNESCO, alsook het ontwikkelen van een startkit voor het inventariseren en via een website ontsluiten van inventarissen immaterieel erfgoed met de eilanden.

Voor 2022 is de projectsubsidie door het ministerie van OCW nogmaals, een laatste maal, verlengd, omdat er naar verwachting dit jaar nog laatste zaken gerealiseerd zouden kunnen worden. In 2022 zijn de middelen voor de capaciteitstraining besteed aan de lokale erfgoedprofessional Richenel Ansano, die een training heeft gegeven aan beleidsmakers en ambtenaren op Curaçao. Eenzelfde training heeft hij online verzorgd voor beleidsmedewerkers en ambtenaren op Sint-Maarten en Sint-Eustatius. Dit betekent dat we bij de afronding van dit project kunnen vaststellen dat er trainingen live zijn verzorgd op Aruba en Curaçao en online voor Sint-Maarten en Sint-Eustatius. Op Bonaire en Saba zijn (nog) geen trainingen gegeven.

In 2022 zijn de middelen voor de website en/of de startkit inventariseren als volgt besteed: Curaçao heeft de bestaande website van de Nationale Unesco Commissie Curaçao aangevuld met een aantal pagina's over immaterieel erfgoed. Aruba heeft een nieuwe website gebouwd over immaterieel erfgoed. Sint-Maarten heeft het restbudget, dat zij vorig jaar niet had gebruikt voor de website, besteed aan hardware, zoals een projector, een smart TV en opslagcapaciteit. Dit betekent dat bij de afronding van dit project kan worden vastgesteld dat Bonaire, Sint-Maarten, Aruba en Curaçao

websites hebben gemaakt, dat Sint-Maarten daarnaast ook budget heeft besteed aan een startkit inventariseren, en dat Sint-Eustatius en Saba helaas geen websites hebben kunnen maken.

Omdat de subsidie uitgesmeerd is over een veel langere periode dan de intentie was, zijn er heel veel meer uren van het Kenniscentrum in gaan zitten dan gedacht. Deze uren zijn een aantal jaren niet gerekend, om te zorgen dat er nog budget zou overblijven voor de websites en trainingen. Het kleine budget dat er nog over is omdat zaken niet zijn gerealiseerd, wordt daarom, in overleg met het ministerie van OCW, gebruikt om uren van het Kenniscentrum te vergoeden die eerder niet gerekend werden. Alle middelen van de projectsubsidie zijn nu besteed.

Vierlandenoverleg

Het Kenniscentrum participeert sinds enkele jaren in de werkgroep immaterieel erfgoed van het Vierlandenoverleg. Andere participanten zijn het ministerie van OCW en de Nationale Unesco Commissies van Aruba, Curaçao en Sint-Maarten. Sinds dit jaar zijn ook Bonaire en Sint-Eustatius vertegenwoordigd. Het Vierlandenoverleg vond in 2022 negen keer plaats. Er is vooral gesproken over de nominatieprocedure voor een van de Unesco-lijsten. Die procedure is er voor Nederland, maar ontbreekt voor de Caribische delen van het Koninkrijk. Op initiatief van het Kenniscentrum en met financiering vanuit OCW komen er in februari 2023 vertegenwoordigers van de zes eilanden uit Nederlands Caribisch gebied een week bijeen om samen verder te werken aan deze procedure en hierover aan de ministers binnen het Koninkrijk een advies te kunnen uitbrengen.

AmbachtenLab

In 2018 startte het Kenniscentrum in het Nederlands Openluchtmuseum met de ontwikkeling van het *AmbachtenLab*. Het *AmbachtenLab* is bedoeld als een methodiek om ambachten te borgen (levend houden, doorgeven en toekomstige beoefening mogelijk maken), waarbij het museum de locatie en het platform is waar het lab kan plaatsvinden. Ambachtsmensen, vormgevers en studenten werken tijdens acht tot tien wekelijkse ontmoetingen samen in een kleinschalig workshop-denktankmodel aan de innovatie van een ambacht. De methodiek van het *AmbachtenLab* is vooral bedoeld om op het snijvlak van de museale collectie en ambachtelijke kennisoverdracht stakeholders met elkaar te verbinden. De methodiek doet een beroep op zowel de museale als de ambachtelijke kennis en vaardigheden rondom een ambacht, en verbindt deze tijdens het werkproces op een natuurlijke manier met elkaar.

In 2020 heeft het Kenniscentrum voor dit project bij het Fonds voor Cultuurparticipatie een incidentele subsidie aangevraagd, die vervolgens is toegekend. Nadat duidelijk werd dat door de coronacrisis de doorlooptijd van het project mogelijk niet gehaald zou worden, heeft het Kenniscentrum bij het Fonds één jaar uitstel aangevraagd. Dit uitstel is toegekend. Op 31 december 2022 is het project afgerond. Helaas is het niet gelukt om alle nog openstaande *AmbachtenLabs* te realiseren.

Uiteindelijk zijn slechts twee van de vier geplande *AmbachtenLabs* die door het Fonds voor Cultuurparticipatie zouden worden gefinancierd, uitgevoerd. In 2021 was dat het *AmbachtenLab Borduren* in het Fries Museum en in 2022 het *AmbachtenLab Klompen Maken (stap 2)* in het Nederlands Openluchtmuseum. Dit KlompenLab kon met medewerking van vier studenten van ROC Rijn IJssel in het eerste kwartaal van 2022 in het Nederlands Openluchtmuseum worden uitgevoerd.

De resultaten van dit Klompenlab zijn tijdelijk opgenomen in de tentoonstelling *Makers in Beeld* die in 2022 in het Openluchtmuseum te zien was.

Helaas konden de *AmbachtenLabs Vlechten van gebruiksvoorwerpen* in het Zuiderzeemuseum en *Gouds plateel* in Museum Gouda niet meer plaatsvinden. Hieraan lagen verschillende redenen ten grondslag, zoals de nasleep van corona waardoor studenten geen tijd hadden om deel te nemen, en andere prioriteiten bij de collega-musea. Na overleg met het Fonds voor Cultuurparticipatie is afgesproken om de Labs in het Zuiderzeemuseum en Museum Gouda inderdaad te annuleren. Het Fonds heeft toegezegd dat de projectsubsidie onder de coulanceregeling *Corona* valt en het niet-bestede deel daarom niet terugbetaald hoeft te worden.

De overgebleven gelden worden nu ingezet om in 2023 andere werkvormen uit te werken en op toepasbaarheid te onderzoeken. Doel is dat het Kenniscentrum straks een breed pakket aan werkvormen heeft voor kennisoverdracht en borging van de ambachten. Deze werkvormen kunnen op verschillende plekken worden toegepast. Bovendien kunnen verschillende organisaties zo bijdragen aan kennisoverdracht en borging van ambachten.

Zoals vermeld in de paragraaf over de Provincie Overijssel heeft alleen het AmbachtenLab *Wol van gescheperde kuddes* in december 2022 in de Museumfabriek in Enschede plaatsgevonden en zijn de bevindingen daar ook gepresenteerd. Het tweede AmbachtenLab dat door Overijssel is gefinancierd, rondom de Blauwdruk, is op het laatste moment geannuleerd in verband met ziekte van de ambachtsman. Dit Lab wordt, na overleg met de provincie, niet opnieuw uitgesteld, zodat de subsidie van de Provincie Overijssel kan worden afgerond. Het AmbachtenLab *Vlechttechnieken en materialen* dat het Kenniscentrum zelf zou financieren en dat in samenwerking met ArtEZ, ROC Rijn IJssel en het Openluchtmuseum zou worden georganiseerd, heeft nog niet plaatsgevonden.

Kennisagenda 2021-2024

Met de Kennisagenda speelt het Kenniscentrum in op actuele vragen en uitdagingen, die leven in de praktijk van immaterieel-erfgoedgemeenschappen. Het Kenniscentrum probeert via elke onderzoekslijn kennis te vergaren en handvatten te ontwikkelen om deze vragen te kunnen beantwoorden.

In 2021 startte de nieuwe beleidsperiode en daarmee ook drie nieuwe onderzoeksgebieden:

- Immaterieel Erfgoed & Duurzaamheid
- Immaterieel Erfgoed & Diversiteit
- Reflectie op Inventarisatiemethodieken

De opzet van elk onderzoeksgebied is gepubliceerd op de [website](#) van het Kenniscentrum.

In 2022 is de Kennisagenda 2021-2024 in de vorm van een [publicatie](#) gepresenteerd en op 14 november tijdens het congres *Let's celebrate our Heritage: the next 50* aangeboden aan de voorzitter van de Nederlandse UNESCO Commissie en vertegenwoordigers van Aruba, St. Maarten en Curaçao.

De publicatie *Verduurzamen van immaterieel erfgoed*, die deel uitmaakt van het onderzoeksgebied Immaterieel erfgoed en Duurzaamheid van de Kennisagenda 2021-2024, is in november 2022 verschenen. Het doel van de publicatie is erfgoedgemeenschappen te inspireren acties te ondernemen om hun immaterieel erfgoed op een duurzamere manier te beoefenen. Tijdens de IE-dag van 12 november is er over dit thema een workshop gegeven.

Het Kenniscentrum is in 2022 partner geworden in de Nationale Bijenstrategie.

Internationaal: adviesfuncties

In 2022 heeft het Kenniscentrum, als bij UNESCO geaccrediteerde Ngo, aan beide belangrijke UNESCO-jaarvergaderingen deelgenomen. Van 5 tot en met 7 juli vond de General Assembly plaats bij UNESCO in Parijs (online deelname) en van 26 november tot 3 december 2022 ging het in Rabat, Marokko, om de 17de Sessie van het Intergouvernementeel Comité inzake de Bescherming van het Immaterieel Cultureel Erfgoed. Hier trad het Kenniscentrum, dat met vier deelnemers vertegenwoordigd was, onder andere op als adviseur voor de Nederlandse delegatie. Ook verzorgde het Kenniscentrum enkele presentaties tijdens het parallel georganiseerde ICH NGO FORUM. Deze presentaties gingen vooral over de Kennisagenda 2021-2024 van het Kenniscentrum.

Uitvoeringspartner programma Internationale Erfgoedsamenwerking (2021-2024)

Onderdeel van het internationaal cultuurbeleid van Nederland is sinds een aantal jaren het programma *Gedeeld Cultureel Erfgoed (GCE)*, met ingang van 2021 omgedoopt tot *Internationale Erfgoedsamenwerking (IE)*. Nadat de aanvraag van het Kenniscentrum om aan dit programma te kunnen deelnemen in de loop van 2021 was gehonoreerd, is het Kenniscentrum als uitvoeringspartner tot dit programma toegetreden. Het Kenniscentrum ontvangt in de periode 2021-2024 een projectsubsidie van 80.000 euro per jaar.

In tegenstelling tot de andere uitvoeringspartners – DutchCulture, de Rijksdienst voor Cultureel erfgoed en het Nationaal archief – zal het Kenniscentrum als enige volledig focussen op immaterieel erfgoed. Met vooral aandacht voor het gedeelde immaterieel erfgoed van erfgoedgemeenschappen met een migratieachtergrond in Nederland en van erfgoedgemeenschappen in herkomstlanden als Suriname, India, Indonesië en het Nederlands Caribisch gebied, kan het Kenniscentrum een gewenste aanvulling zijn op het programma *Internationale Erfgoedsamenwerking*.

Op 1 september 2022 is de nieuw geworven projectcoördinator Internationale Erfgoedsamenwerking bij het Kenniscentrum gestart. Deze neemt deel aan het reguliere coördinatorenoverleg met de andere uitvoeringspartners. Ook zijn de gesprekken met alle stakeholders van start gegaan, zoals de Nederlandse posten in de genoemde focuslanden, andere Ngo's, maar vooral ook erfgoedgemeenschappen om hun behoeftes omtrent internationale samenwerking in kaart te brengen. Doel is om vanuit die behoefte, bottom-up, internationale samenwerkingsprojecten te ontwikkelen.

Voor 2023 ligt er vooral een focus op de samenwerking met erfgoedgemeenschappen in Suriname, voortkomend uit de actuele intensivering van de samenwerking tussen beide landen. Deze samenwerking staat in zowel Nederland als Suriname hoog op de agenda.

Marketing en communicatie

Bezoekersaantallen

De bezoekersaantallen gingen in 2022 richting het oude niveau van 2019. Tussen medio februari en eind december ontving het Nederlands Openluchtmuseum ruim 470.000 bezoekers. In de eerste maanden na de coronaversoepelingen stegen de bezoekersaantallen. Aparte programmering in de voorjaarsvakantie leidde tot nieuwe bezoekers, net als de Anton de Kom-tentoonstelling, die eind maart opende.

In de zomerperiode zaten bezoekcijfers onder het niveau van het jaar daarvoor. Dit had een aantal oorzaken:

- Buitenlandse reizen die weer gemaakt konden worden.
- Inflatie vanwege de oorlog in Oekraïne.
- Warm weer: bij extreem hoge temperaturen verkiezen mensen schaduw en water boven een dagje museum.
- Tegoed aan activiteiten van afgelopen jaren. Na het heropenen van de markt is er een stortvloed aan activiteiten waar mensen naartoe kunnen. Dat betekent keuzes maken.
- Buitenlandse bezoekers waren wat voorzichtiger/terughoudender met bezoeken.

Het museum is bij jong en oud geliefd. Het grootste percentage van de Openluchtmuseum-bezoeker bezoekt het museum met partner. De groep daaropvolgend bezoekt het museum als gezin. Het museum kent een hoog percentage herhaalbezoek. Maar liefst 26% bezoekt het museum twee of meerdere keren per jaar en 49% zeker een keer in de vijf jaar. Hoewel bezoekers uit het hele land komen, komt een groot deel uit de regio Arnhem, gevolgd door de provincies Zuid-Holland, Noord-Brabant en Utrecht.

Bezoekerstevredenheid en impact

De waardering voor het museum blijft onverminderd hoog. Bezoekers waarderen het museum gemiddeld met een 8,7. Opvallend zijn de cijfers voor vriendelijkheid personeel, een 8,9, en de omgeving, een 9. Bijzonder dat beide aspecten al jaren het hoogst scoren. Ook heeft het museum van jonge museuminspecteurs opnieuw een Kidsproof-keurmerk gekregen. Om je Kidsproof-museum te mogen noemen, is onder andere een rapportcijfer van 8 of hoger nodig.

Het museum heeft een grote impact op bezoekers. Zo ziet 63% bij de tentoonstelling *Makers in beeld* het belang en de relevantie van ambachten voor nu en in de toekomst. 56% is het bovendien eens met de stelling dat ambachten waardevol zijn om te betrekken bij actuele uitdagingen rondom duurzaamheid en identiteit.

Bij het jaarthema *Hoe vrij ben jij?* is 39% gaan nadenken over wat vrijheid voor hem of haar betekent. 24% is er met anderen over gaan praten en bij 27% is het beeld op het onderwerp *Vrijheid* veranderd.

De tentoonstelling over *Anton de Kom* heeft ervoor gezorgd dat 46% van de bezoekers een beter beeld van hem heeft gekregen, inclusief de rol die hij in de geschiedenis heeft gespeeld.

In 2022 is een werkgroep geformeerd om aandachtspunten uit de bezoekersonderzoeken als actiepunten te beleggen in de organisatie. Verder is in het najaar een groot klantreisonderzoek van start gegaan om beter inzicht in (potentiële) bezoekers en hun overwegingen te krijgen. Dit onderzoek wordt in het tweede kwartaal 2023 afgerond.

Zichtbaarheid en bereik

Via radio, tv en online wordt een groot en breed publiek bereikt. Dit bereik is in 2022 behoorlijk gestegen ten opzichte van 2021. Er zijn meer betaalde campagnes ingezet en mensen zochten via zoekmachines actiever naar 'dagjes uit'.

Het aantal websitebezoekers steeg met 27%, met ruim 860.000 unieke gebruikers. Dit zorgde voor 4,2 miljoen paginaweergaven.

Landingspagina's	2022	2021	Resultaat t.o.v. 2021
Home	725.000	660.000	+10%
Plan je bezoek	416.000	470.000	-11%
Groepen	15.800	12.600	+25%
Onderwijs	17.600	10.600	+66%
Activiteitenagenda	200.000	120.000	+66%
Verdiep	6.000	3.800	+60%
Openingstijden	250.000	64.000	+290%

Het bereik op de social-mediakanalen is met 46% gestegen. Met name op Facebook en Instagram was een stijging te zien. Medio 2022 is TikTok als nieuw kanaal ingezet, waarmee een meer jongere doelgroep aangetrokken wordt.

Het museum wordt regelmatig bezocht door (beginnend) fotografen of schilders. Met de Facebookgroep *Studio Openluchtmuseum* is een nieuw platform gelanceerd waar mensen de mogelijkheid krijgen om beelden met elkaar te delen en elkaar te inspireren.

Digitale strategie 2022-2030

In co-creatie sessies is in het voorjaar van 2022 een digitale meerjarenstrategie ontwikkeld. Met 25 professionals van 15 bedrijven is tijdens een stakeholderworkshop en expertsessie nagedacht over ideeën en concepten. Deze vormen de basis voor een nieuwe digitale strategie.

Employer brand strategie

Om beter te kunnen inspelen op de krapte op de arbeidsmarkt wordt gebouwd aan een sterk werkgeversmerk. Op basis van onderzoek wordt een interne en externe campagne ontwikkeld en uitgerold, inclusief een werken-bij-site.

Free publicity

Het museum stond in 2022 volop in de publiciteit. Dat begon in januari met het ophalen en de start van de bouw van vakantiehuis Warnsveld en de heropening van het museum na de lockdown. In februari was er veel landelijke aandacht voor de Amsterdamse plaskrul die voor de Westerstraat werd geplaatst. Een ware publiciteitsstorm volgde in maart met de opening van de tentoonstelling

Anton de Kom. Alle landelijke media – print, online, radio en tv – besteedden er aandacht aan. Speciaal was ook de internationale aandacht met vermelding en recensies in alle grote media in Suriname.

In het zomerseizoen werd veelvuldig aandacht besteed aan het jaarthema *Hoe vrij ben jij?* en de evenementen die in dat kader werden georganiseerd. Ook de actie op het entreeplein tijdens het openingsweekend, een 3d-tekening, werd publicitair gewaardeerd, net als de gratis toegang voor (Oekraïense) vluchtelingen die in Arnhem gevestigd zijn.

Jaarrond gaven diverse museummedewerkers, onder wie conservatoren en wetenschappelijk medewerkers, interviews aan (vak)bladen.

Binnen de netwerkprojecten genereerden het Canonnetwerk met de verschillende aansluitingen, en de *Maand van de Geschiedenis* rondom het jaarthema *Wat een ramp!* veel publiciteit. Landelijk waren we ook in het nieuws met het besluit van KIEN om het Sint- en Pietengilde uit te schrijven uit de Inventaris Immaterieel Erfgoed.

In december zorgde de publicatie van het jaarlijkse bezoekersaantal voor veel media-aandacht. Daarbij werd ook het nieuwe jaarthema voor 2023 *Zorg voor elkaar* meegenomen. De toelichting in het programma *Koffietijd* over het verdwijnen van de ijsbaan uit de winterprogrammering heeft op Tweede Kerstdag voor een knallend publicitair jaareinde gezorgd.

Partners

Het Nederlands Openluchtmuseum is dankbaar voor de steun van diverse bedrijven, fondsen en stichtingen in 2022. Dankzij deze bijdragen kan het museum bijzondere programma's, netwerkactiviteiten, presentaties, tentoonstellingen en educatieve projecten realiseren. Het museum streeft naar langdurige partnerschappen, waarbij op basis van gemeenschappelijke waarden wordt samengewerkt aan projecten die maatschappelijk bijdragen.

CBF

Het Nederlands Openluchtmuseum is een Erkend Goed Doel. Dit betekent dat het museum voldoet aan strenge kwaliteitseisen. Toezichhouder CBF controleert dit. Voor de cijfermatige toelichting en de reflectie op het integriteitsbeleid wordt verwezen naar bijlage 2.

Fondsen en stichtingen

Het museum kon in 2022 rekenen op steun van diverse fondsen en stichtingen voor de inrichting, de programmaontwikkeling en de exploitatie van het *Huis van Herinnering*. Zo kende het VSBfonds 150.000 euro toe, Fonds voor Cultuurparticipatie steunde het project met een bijdrage van 125.000 euro, Mondriaan Fonds kende 80.000 euro toe, Prins Bernard Cultuurfonds 20.000 euro en Fonds Slufterman van Loo 15.000 euro, waarvan 5.000 euro van het Stichting Pape-Fonds.

Ook de *Maand van de Geschiedenis* kon in 2022 rekenen op meerdere bijdragen: Fonds voor Cultuurparticipatie droeg 85.000 euro bij, Prins Bernhard Cultuurfonds 5.000 euro en Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis (IISG) eveneens 5.000 euro.

VriendenLoterij

Vaste bijdrage

De VriendenLoterij is hoofdpartner van het Nederlands Openluchtmuseum en steunt het museum sinds 2008 met een vaste bijdrage van 500.000 euro per jaar. Deze structurele steun kan het museum inzetten om de presentaties in het museum te actualiseren en te verlevendigen. In 2022 is de vaste bijdrage besteed aan het jaarthema *Hoe vrij ben jij?* en aan de realisatie van de tentoonstelling over Anton de Kom. De overige gelden zijn ingezet voor verlevendiging van bestaande presentaties.

Bestedingenoverzicht 2022

Verlevendiging bestaande projecten	€ 160.000
Jaarthema 2022	€ 182.943
Anton de Kom	€ 50.000
Gereserveerd voor toekomstige projecten	€ 107.057

Met de steun van de VriendenLoterij kan het museum de geschiedenis echt tot leven brengen: met herkenbare verhalen van mensen door de eeuwen heen, met activiteiten die uitnodigen en activeren, met presentaties die reflecteren op het verleden, het heden én de toekomst. Deze verlevendiging maakt het Nederlands Openluchtmuseum uniek. Uit het jaarlijkse bezoekersonderzoek blijkt ook dat een groeiende groep bezoekers dit kenmerk enorm waardeert.

Geormerkt werven

Uniek aan de VriendenLoterij is dat deelnemers zelf kunnen kiezen welk goed doel of welke culturele organisatie zij met hun maandelijkse inleg steunen. Die doen zij door geormerkt mee te spelen. Een groeiende groep mensen kiest voor het Nederlands Openluchtmuseum. Het museum heeft in 2022 een verwachte opbrengst van 436.000 euro uit geormerkt werven, de definitieve afrekening van het vierde kwartaal is op datum opmaak jaarrekening nog niet ontvangen.

Extra aanvraag voor bijzonder project

De VriendenLoterij heeft in 2022 een extra bijdrage van 640.000 euro toegekend aan de bouw van twee doorzonwoningen in het nieuwe deelgebied *De Bosrand*. Deze woningen worden speciaal gebouwd voor het herinneringsproject *Huis van Herinnering*.

Particuliere schenkers en sponsorpartners

Banden met mecenasen en sponsors zijn in 2022 met intensieve relatiemarketing aangehaald. De wisselende bezetting van het team development in de periode van 2019 tot 2021 heeft nadelige gevolgen gehad voor grote gevers en sponsorpartners. Vanaf begin 2022 is intensief geïnvesteerd in de contacten met deze relaties. Nagenoeg alle contracten met sponsors en particuliere schenkers werden verlengd. Ook is een groter voorstel voor een schenking uitgewerkt.

In 2022 is extra aandacht besteed aan de structurele binding en werving van particuliere schenkers en sponsorpartners. De focus lag hierbij op:

- Beleid: inkomstenambitie vaststellen en een visie op de particuliere giften- en sponsorwerving ontwikkelen.

- Particulieren: investeren in relaties grote gevers en nalatenschappen campagne 2023 voorbereiden.
- Bedrijven: investeren in relaties en sponsorwerving naar een hoger niveau tillen.
- Investeren in vakkennis.

Sponsorpartnerschappen

In oktober heeft het museum nieuwe partnerproposities voor sponsorpartners vastgesteld. Er is afscheid genomen van de oude partner-categorieën en er zijn nieuwe proposities geïntroduceerd: founding partner, hoofdpartner, partner categorie A en partner categorie B. Ook heeft het museum nieuwe formats voor sponsorcontracten ontwikkeld.

Het contract met DHL als hoofdpartner is voor de komende drie jaar verlengd en Stichting Goede Doelen Nh1816 wordt met ingang van 2023 verwelkomd als hoofdpartner.

Om sponsorsamenwerkingen intern beter te organiseren, is een *richtlijn sponsorsamenwerkingen* ontwikkeld. Doel is ervoor te zorgen dat het museum sponsorsamenwerkingen aangaat, die waarde toevoegen aan de missie en visie van het museum en ethisch verantwoord zijn.

Fondsen op Naam

Voor het product *Fondsen op Naam* (FoN) is het proces opnieuw in kaart gebracht en vastgelegd. Ook zijn er nieuwe formats ontwikkeld. Dit heeft in 2022 geresulteerd in twee voorstellen voor de oprichting van een FoN.

Nalatenschoppenscan

Er is een uitgebreide nalatenschoppenscan uitgevoerd, met als doel het profiel en de motieven van erflaters aan het museum beter in kaart te brengen. Inmiddels is er een scherp doelgroepprofiel beschikbaar, dat richting geeft bij de ontwikkeling van campagne-uitingen en wervingsinstrumenten voor 2023.

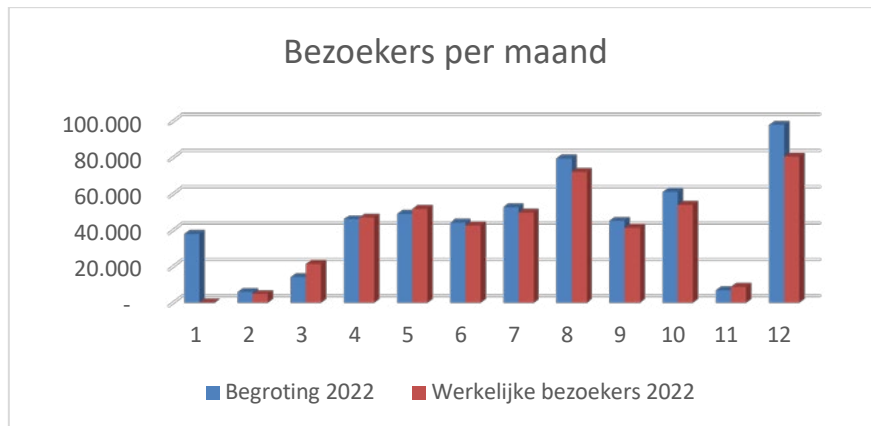
Vakkennis

Om te investeren in vakkennis op het gebied van sponsoring, nalatenschappen- en mecenaswerving zijn in 2022 de volgende activiteiten ondernomen:

- Aspirant-Lidmaatschap Goede Doelen Nederland.
- Abonnement SponsorReport.
- Deelname workshop nalatenschappen.

Ondernemerschap

Het jaar 2022 bracht de nodige uitdagingen. De gedwongen sluiting in januari zette het museum direct op een achterstand. De kosten van de winterprogrammering waren al wel gemaakt, maar de omzet bleef achterwege. Dit betrof overwegend de publieksinkomsten (entree, dag-horeca en retail), maar ook de banqueting-omzet. Het omzetverlies over de circa 38.000 in januari misgelopen bezoekers hebben we in het jaar niet meer kunnen goedmaken. Een kritisch beleid rondom de exploitatiekosten heeft ertoe geleid dat de publieksdiensten een positieve bijdrage hebben geleverd aan het exploitatieresultaat.

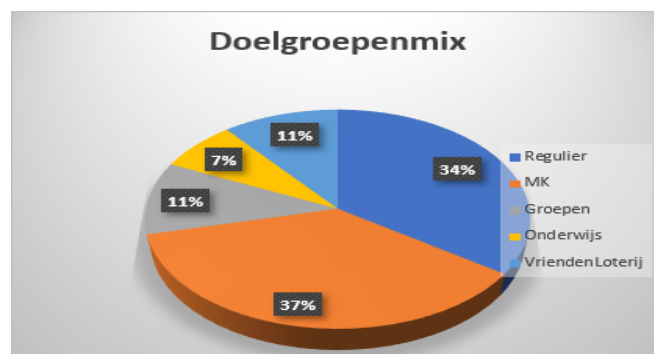

Op het moment dat het museum weer open mocht voor publiek, stonden we voor de uitdaging om de personele bezetting op orde te krijgen. In de krappe arbeidsmarkt, in met name de horecabranche, was dit geen eenvoudige opgave. Actieve arbeidsmarktcommunicatie en de aanstelling van een recruiter hebben ervoor gezorgd dat alle teams aan het einde van het jaar weer kwalitatief en kwantitatief op orde waren.

Daarnaast hebben de energiecrisis en de forse kostenstijgingen het museum parten gespeeld. Dit heeft het museum ertoe gezet om nóg scherper te sturen op verduurzaming en energiebewustzijn.

Publieksdiensten

Van de circa 473.000 bezoekers in 2022 was 82% dagbezoeker en 18% groepsbezoeker (Sales & Events/Onderwijs). De gemiddelde entreprijs daalde ten opzichte van de begroting en voorgaand jaar. Dit betrof met name de reguliere en groepsbezoekers.

Ook de doelgroepenmix kent een verschuiving. Mede door de sluiting in januari is het aantal reguliere bezoekers achtergebleven, terwijl het aantal groepsbezoekers juist is toegenomen. Minder bezoekers in combinatie met een lagere gemiddelde entreprijs leidden tot een lagere entree-omzet dan begroot.

Het lagere aantal bezoekers (ten opzichte van begroot 540.000) is deels te verklaren door de sluiting in januari. Bij het onderwerp Marketing & Communicatie wordt ingegaan op de trends die een negatieve invloed hebben gehad op het aantal bezoekers. Ook heeft de bovengemiddelde regenval in december het museum parten gespeeld.

Retail

De museumbezoeker waardeert de museumwinkel en de bakkerijwinkel. De beleving in de winkels is goed, evenals het assortiment. Deze sluit aan bij de museale beleving en er is veel aandacht voor duurzame producten. De zelfgemaakte ambachtsproducten en producten onder eigen label blijven de hardlopers. Dit geldt in het bijzonder voor het assortiment bieren uit de eigen brouwerij en de appelstroop van onze eigen appels.

De meeste bezoekers brengen een bezoek aan de bakkerijwinkel. Hier vind je een aansprekend assortiment van dagverse bakkerijproducten, een mooie presentatie door de ambachtsbakkers en een gastvrije uitleg door de winkelmedewerkers.

Dit jaar hebben we een SRV-wagen gerestaureerd en ingezet als extra verkooppunt. Het is niet alleen een mooie beleving, we hebben hiermee ook de museumproducten extra aandacht kunnen geven.

De waardering van de bezoeker voor de winkels is terug te zien in het bezoekersonderzoek en komt tot uitdrukking in de gemiddelde besteding, die ruim 17% hoger ligt dan begroot.

Horeca

Voor de afdeling horeca was het opnieuw een bewogen jaar, die met name in het teken stond van het op orde krijgen van de personele organisatie. Als gevolg van het personeelstekort heeft het museum gedurende het jaar regelmatig groepsreserveringen niet kunnen aannemen. Wel hebben de betrokken afdelingen ervoor zorggedragen dat de dagbezoeker van voldoende horeca-aanbod kon genieten. De gemiddelde horecabesteding per bezoeker is 0,39 euro boven begroting uitgekomen. Dit heeft ervoor gezorgd dat de gerealiseerde omzet 'slechts' 5,5% lager is dan begroot.

Het horeca-assortiment is doorontwikkeld. Vooral het vegetarisch aanbod is fors toegenomen, evenals het gebruik van 'eerlijke' producten. Bij de leveranciersselectie is het thema duurzaamheid, naast de kwaliteit van product en diensten, een speerpunt.

Sales & Events

In coronatijd is het aantal groepsreserveringen fors afgenomen. Het was daarom moeilijk in te schatten wat 2022 het museum zou brengen. Ook moest er op enkele momenten een reserveringsstop worden doorgevoerd, als gevolg van het personeelstekort bij de horeca.

Uiteindelijk heeft 2022 de verwachtingen overtroffen en is de omzet 50% boven begroting uitgekomen. Hiermee heeft het museum zelfs het succesjaar 2019 overtroffen.

Organisatieontwikkeling

Professionalisering

In 2020 heeft de organisatieontwikkeling geleid tot een nieuwe organisatiestructuur met de drie clusters Museale Kennis, Innovatie en Ontwikkeling (MKIO), Museale Operatie (MO) en Centrale Staf (CS). Als leidende principes is gekozen voor de PDCA-cyclus als kwaliteitscirkel, Situationeel Leiderschap als stijl van leidinggeven, verder doorvoeren van Projectmatig Werken en aanpassing van de overlegstructuren.

Het museum heeft in 2022 verder gewerkt aan deze professionalisering. De vernieuwde organisatiestructuur werpt haar vruchten af. De overlegstructuur wordt regelmatig geëvalueerd en geoptimaliseerd, het kwaliteitsmanagement op basis van de PDCA-cyclus is verder vormgegeven en in een aantal werkconferenties hebben MT en hoofden de jaarplannen en de begroting, alsook de voortgang daarvan, besproken.

HR-management

Door de versterking van het HR-team worden sinds 2022 grote slagen gemaakt in personeelsontwikkeling. Dit wordt door OR en medewerkers als positief ervaren. Er is een recruiter aangesteld en een werken-bij-site ontwikkeld om vacatures vlot en goed te kunnen blijven invullen. Begin 2022 was er een aanzienlijk personeelstekort, vooral in de horecafuncties. Aan het einde van het jaar was de personeelsbezetting nagenoeg op orde.

Projectbureau

In 2022 is een projectbureau opgericht waarin alle lopende projecten worden geïnventariseerd, de voortgang wordt begeleid en knelpunten volgens een vaste structuur in het MT worden besproken.

KAM

Per januari 2022 is de afdeling KAM toegevoegd aan de organisatie, onder de centrale stafdiensten. Deze afdeling heeft tot doel kwaliteitsmanagement, arbo, milieu, veiligheid en duurzaamheid naar een hoger niveau te brengen. Na de vorming van de afdeling in maart 2022 zijn de tactische doelstellingen vastgelegd en is de visie op kwaliteitsmanagement uitgewerkt. Ook heeft de afdeling praktische ondersteuning geleverd bij de werkprocesbeschrijving van diverse afdelingen, enkele losse onderzoeken naar kwaliteitsverbetering opgestart, het ARBO Beleidsplan opgesteld, de inventarisatie gevaarlijke stoffen uitgevoerd en de risico-inventarisatie voor de Ambachtenwerkplaats uitgevoerd, inclusief het opstellen van een bijbehorend plan van aanpak.

Maatschappelijk verantwoord ondernemen

MVO-beleid

Het Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen Beleid is eind 2020 vastgesteld. De kernprincipes van MVO zijn bij ieder besluit en iedere activiteit een vast onderdeel. Voor 2022 waren 30 doelstellingen geformuleerd, waarvan 80% is gerealiseerd. Een aantal doelstellingen is

doorgeschoven naar 2023. Nieuwe doelstellingen voor 2023 zijn opgesteld, waaronder één museum-brede doelstelling, die over het inkoopbeleid van de museumproducten en duurzaamheid gaat.

Milieu en duurzaamheid

Het Milieubeleidsplan 2021-2024 is op 18 maart 2022 door het MT vastgesteld. Hieraan gekoppeld is voor dezelfde periode een Milieuprogramma ontwikkeld. De doelen zijn in de eerste helft van dit jaar met de betrokken hoofden kortgesloten.

Duurzaamheidskeurmerk Green Key

Duurzaamheid staat voor het Nederlands Openluchtmuseum centraal en is een van de strategische doelstellingen. We behouden het Green Key Gold certificaat ook voor 2022. Begin 2023 zal een nieuwe keuring uitgevoerd worden, waaraan nieuwe normen en waarden zijn gekoppeld.

Energie

Het Openluchtmuseum heeft het Museum Collectief, een samenwerkingsverband met Paleis Het Loo en het Kröller Müller Museum, de opdracht verstrekt om energie (gas en elektra) voor de jaren 2025/2026 te kunnen inkopen. In verband met de hoogte van de prijzen is het museum niet ingegaan op het ontvangen aanbod. Volgend jaar wordt hierop nogmaals ingezet, in de hoop dat de prijzen dan beter zullen zijn.

In november is de laatste 75% elektra voor 2023 ingekocht voor uiteindelijk 28,31 ct./kWh. De prijs was aanmerkelijk hoger dan vorig jaar: vijf tot zes keer hoger. Gelukkig heeft het museum al wel gas voor 2023 ingekocht. Dit betekent voor dit jaar dat het energiegebruik geen financiële consequenties oplevert. Het voordeel voor het museum door deze samenwerking en gezamenlijke inkoop bedraagt voor 2022 ongeveer 185.000 euro voor elektra en gas.

Het totale energieverbruik viel hoger uit door de stijging van 173.000 bezoekers ten opzichte van vorig jaar. Ook het elektriciteits- en waterverbruik is gestegen, mede door een zeer droge zomer, waardoor we extreem veel grondwater hebben verbruikt. Alleen het gasverbruik laat een kleine daling zien. Redenen: een tijdelijke sluiting van het museum, de weersomstandigheden en een graadje lager in diverse gebouwen.

Project Verduurzaming Rijksmusea

Het project *Verduurzaming Rijksmusea*, dat in samenwerking met Royal Haskoning DHV en de Museumvereniging in 2021 is uitgevoerd, geeft inzicht in investeringsbedragen om te verduurzamen. Het gaat om maatregelen en middelen voor 40% CO₂-reductie in 2030 en 60% in 2040. Het overzicht maakt duidelijk welke aanvullende middelen zowel individueel als gezamenlijk nodig zijn. Vanuit de museumvereniging wordt een beroep gedaan op het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW). De totale investeringskosten worden geraamd op 19,3 mln euro.

In een op 8 juli ontvangen brief schrijft de Staatssecretaris dat door de huidige klimaatontwikkelingen verduurzaming een integraal onderdeel wordt van de instandhouding van

de gebouwen. In de zomer van 2023 volgt financiële informatie over hoe de musea individueel ondersteund worden in het behalen van deze opgave.

Vergunningen

In dit jaar zijn diverse vergunningen aangevraagd en verleend, waaronder:

- Omgevingsvergunning voor het jaarthema *Hoe vrij ben jij?*: tent, vlaggenmasten en constructiewerk op het Entreeplein.
- Bestrating bij de Tramremise en Entreeplein.
- Plaatsing SRV-wagen.
- Verplaatsing van museale objecten en aanleg van elektra voor AV-middelen.
- Tijdelijke plaatsing telemast van T-Mobile Arnhem op de parkeerplaats (12 maanden).
- *De Bosrand*: de vakantiewoningen zijn in december geopend, de doorzonwoningen worden verder ontwikkeld en een herplantingsplan van diverse bomen is opgesteld en uitgevoerd.
- Evenementen: Rondje Nederland, Kika, Lichtjesloop, Landleven, Kerstmarkt en Winter inclusief de schaatsbaan.

Afvalstoffen

De hoeveelheid en de kosten van het afvoeren van afvalstoffen zijn toegenomen ten opzichte van vorig jaar. De grootste afvalstroom is bedrijfsafval. 88% van de afgeleverde afvalstromen kan gerecycled worden naar nieuwe grondstof (29%), groene energie (36%) en grijze energie (23%). De ingezamelde PET-flessen zijn aan het goede doel *Trees for All* gedoneerd. Het gaat om een bedrag van 342 euro.

Erfgoedwet, huisvesting 2022

Rijkshuisvestingsstelsel

Het onderzoeksbureau Brink heeft in 2021 het Rijkshuisvestingsstelsel, dat per 1 januari 2017 was ingegaan, geëvalueerd. Onderdeel van deze evaluatie is het tekort aan ontvangen gebruiksvergoedingsbijdrage van het ministerie van OCW vanaf 1 januari 2017. Het eindrapport is ontvangen op 13 juli 2021, vanuit het ministerie van OCW. De jaren 2022 en 2023 zijn overgangsjaren en met ingang van 1 januari 2024 zal het nieuwe Rijkshuisvestingsstelsel in werking treden. De gebruiksvergoeding is nog onderwerp van gesprek tussen het ministerie van OCW en het museum.

In 2022 heeft de minister van OCW het museum per brief laten weten dat er vanuit het ministerie aandacht is voor de verduurzamingsopgave waarvoor musea staan. Het ministerie zal de kosten van deze opgave in kaart brengen, waarbij de reeds uitgevoerde onderzoeken van Royal Haskoning uitgangspunt zijn. Vanuit de minister zal bericht volgen over eventuele (financiële) ondersteuning (zie *Project Verduurzaming Rijksmusea*). Het museum onderneemt in de tussentijd ook zelfstandig stappen, zoals het uitvoeren van een voorstudie rond verduurzaming in 2023. Doel van deze voorstudie is de besluitvorming te ondersteunen door objectief en rationeel de sterke en zwakke punten en de kansen en risico's van het administratiegebouw in kaart te brengen. Ook geeft de studie inzicht in welke middelen nodig zijn om het project te kunnen doorvoeren en wat uiteindelijk de slaagkansen zijn.

In de afgelopen jaren is er vanuit het ministerie van OCW een btw-compensatie ontvangen als onderdeel van de subsidie *Erfgoedwet*. Deze gelden zijn onderdeel van de langlopende schuld *nog te besteden huisvestingssubsidie OCW* en kunnen bijdragen aan de verduurzamingsopgave van het museum. Als onderdeel van de huisvestingssubsidie ontvangt het museum in 2023 een bedrag van 898.897 euro aan btw-compensatie. Vanuit het ministerie is verzocht om dit bedrag te reserveren en niet te besteden aan huisvesting. Deze gelden zijn onderdeel van de herberekening subsidies bij de afronding van de pilot *huisvesting rijksmusea*.

MeerJarenOnderhouds- en InvesteringsPlan (MJOP en MJIP)

Van alle vastgoedobjecten in het museum, zoals molens, boerderijen, toiletgebouwen en bruggen, wordt jaarlijks circa een derde deel aan een conditiemeting onderworpen. Zo houdt het museum continue zicht op zaken als veroudering, schades en de algehele kwaliteit van deze objecten en de bouwdelen. Alles wat aan deze vastgoedobjecten *aard en nagelvast* zit, met inbegrip van de installaties, wordt tijdens deze periodieke inspecties meegenomen. Alle waarnemingen ter plaatse worden aan de hand van de NEN2767-normering vertaald naar onderhoudsmaatregelen die het museum voor de korte, middellange of langere termijn opneemt in het MeerJarenOnderhoudsPlan (MJOP) en de plannings. Deze werkwijze levert het museum een goed beeld op van de te verwachten bestedingen en arbeid.

In de uitvoeringsfase van het onderhoud streeft het Nederlands Openluchtmuseum naar een projectmatige aanpak per vastgoedobject, waarbij de oorzaak van verouderingsprocessen en -schades gedegen wordt aangepakt. Door deze acties kan het museum ad-hoc reparatieonderhoud (lees: dagelijks onderhoud) indammen en tegelijkertijd de overlast voor de bezoekers tot een minimum beperken. Ook onderhoudscontracten met externe partijen, vooral bedoeld voor het optimaal in bedrijf houden van de installaties, zijn daarop gericht.

Het museum heeft in 2022 deze procesmatige – en inmiddels ingebedde – methode van inspecteren, begroten, plannen en uitvoeren gevolgd, met als resultaat dat de instandhouding van de gebouwen is gewaarborgd.

Financiële resultaten en exploitatie

Exploitatieresultaat

Het exploitatieresultaat over 2022 is uitgekomen op 577.833 euro, dit betreft het resultaat voor de mutaties aan de bestemmingsreserves. De dotatie 2022 aan de bestemmingsreserve KIEN bedraagt 75.601 euro. Deze bestemmingsreserve is gevormd voor de activiteiten van KIEN, namelijk het bevorderen van de bescherming en kennis van immaterieel erfgoed, waarvoor KIEN subsidie ontvangen heeft. In 2022 is er een nieuwe bestemmingsreserve gevormd inzake Collectieverwerving, met als doel om bij te dragen aan de verwezenlijking van het Collectiebeleidsplan 2021-2028. De dotatie over de voorziening Collectieverwerving 2022 bedraagt 66.617 euro. Na de genoemde mutaties in de bestemmingsreserves blijft er een positief resultaat over van 435.615 euro. Dit resultaat wordt toegevoegd aan de algemene reserve.

Voor het boekjaar 2022 was een kostendekkend resultaat begroot, maar door positieve ontwikkelingen op de commerciële afdelingen en aanvullende steun vanuit de overheid is er over 2022 een positief resultaat gerealiseerd. Ondanks de sluiting in januari en de hiermee over het gehele jaar bezien tegenvallende bezoercijfers zijn er positieve resultaten geboekt. Van de voor 2022 540.000 begrote bezoekers zijn er uiteindelijk 473.356 door de poort gegaan. In totaal 66.644 minder bezoekers dan begroot, wat met name het gevolg is van de covidmaatregelen in de eerste maanden van 2022.

De gevolgen van de sluiting in januari zijn goed zichtbaar in de publieksinkomsten. Deze blijven in totaal met 96.788 euro achter ten opzichte van de begroting. Dit tekort is vooral het gevolg van tegenvallende kaartverkoop, waar het tekort ten opzichte van de begroting op 846.553 euro uitkomt. De gemiddelde besteding van de bezoekers in de horeca en de prestaties op het gebied van banqueting-omzet zorgen ervoor dat de overige publieksinkomsten toenamen met 749.765 euro ten opzichte van begroot. Voor de gedeerde publieksinkomsten vanwege de coronamaatregelen heeft het museum vanuit OCW het vijfde steunpakket voor de culturele sector voor de periode 28 november 2021 tot en met 8 maart 2022 verkregen. Conform de uitgangspunten en het besluit van 25 februari 2022 betekent dit voor het Nederlands Openluchtmuseum een eenmalige aanvullende subsidie 2021-2024 voor publieksactiviteiten van ruim 1,9 miljoen euro. Van deze aanvullende subsidie is door het museum 649.072 euro toegekend aan 2021 en 1.279.128 euro aan 2022. Hiermee was in de begroting 2022 nog geen rekening gehouden.

Door de druk op de bezoekersaantallen in de afgelopen jaren wordt er vanuit de stichting continu kritisch gekeken naar de kosten en worden waar mogelijk kostenbesparingen gerealiseerd. Desondanks zijn de lasten in 2022 in totaal 541.693 euro hoger dan begroot. Deze toename is voornamelijk het gevolg van stijgende personeelslasten en exploitatielasten. De stijging van de exploitatielasten is een direct gevolg van de stijging in omzet van de horeca, banqueting en retail. De stijging in de personeelslasten is een gevolg van krapte op de arbeidsmarkt, waardoor relatief veel gebruik is gemaakt van externe inhuur. Door de positieve commerciële omzet, de aanvullende subsidies vanuit het steunpakket van OCW en de kritische houding aan de kostenkant schrijft het museum over 2022 een positief resultaat bij. Zonder de extra steun vanuit OCW had het museum een verlies gerealiseerd van ongeveer 700.000 euro. Circa de helft van de aanvullende subsidie van

OCW is ultimo boekjaar toegevoegd aan de algemene reserve. Met deze reserve kan het museum de gevolgen van corona in het boekjaar 2023 en volgende jaren bestendig opvangen.

Gelet op de verhouding subsidies ten opzichte van de eigen inkomsten is het museum geen publiekrechtelijke instelling als bedoeld in de Aanbestedingswet.

Financiële positie

Liquiditeit

De liquiditeiten bedragen per einde boekjaar 2022 17,9 miljoen euro. Deze liquiditeiten zijn grotendeels bestemd voor bestemmingsreserves, vooruit ontvangen bedragen voor activiteiten en onderhanden projecten, toekomstig groot onderhoud volgens het MeerJarenOnderhoudsPlan en investeringen in de Rijksvastgoedgebouwen. Dit betekent dat de vrij beschikbare liquiditeiten van ongeveer 5,2 miljoen euro (2021: 5,7 miljoen euro) voor de exploitatie van het museum, het doen van (vervangings)investeringen en de reguliere aflossingen op de lening aan het Ministerie van Financiën, beperkter zijn dan het huidige saldo van 17,9 miljoen euro. De stichting is zich bewust van deze situatie en liquiditeitsmanagement heeft daarom blijvende aandacht.

Solvabiliteit/weerstandsvermogen

In 2022 is zowel de solvabiliteit als het weerstandsvermogen toegenomen. De belangrijkste reden hiervan is het positieve exploitatieresultaat over 2022. Voor 2023 heeft het museum een begroting opgesteld met een negatief resultaat. Nu corona-beperkende maatregelen geen tot beperkte invloed meer lijken te hebben op de bedrijfsvoering, zijn de hoge inflatie en de hiermee samenhangende energielasten een nieuwe uitdaging. De financiële impact hiervan op de begroting 2023 is zeer groot en de verwachting is dan ook dat in 2023 de solvabiliteit en het weerstandsvermogen zullen afnemen. De stichting is zich bewust van de urgentie van deze situatie en de mogelijke impact op komende boekjaren, waardoor monitoring van de financiële resultaten en tijdige bijsturing kan plaatsvinden indien noodzakelijk.

In 2023 wordt op basis van doorrekening van diverse financiële scenario's (gebaseerd op de risicoanalyse) ook anticiperend opgetreden ten opzichte van toekomstige risico's die op de organisatie afkomen.

Zie ook *Continuïteit en risicomanagement* voor een toelichting op (een deel) van deze risico's.

Overig

Risico's

De stichting heeft haar liquiditeiten ondergebracht bij het ministerie van Financiën via *Schatkistbankieren*. Schatkistbankieren heeft als doel publieke gelden aangehouden bij het ministerie van Financiën aan te houden, waardoor dit geld in de schatkist blijft totdat het wordt uitgegeven aan de uitvoering van publieke taken. Doordat de stichting haar gelden in de schatkist heeft ondergebracht, leidt dit tot minimale risico's op de liquide middelen.

Zie ook *Continuïteit en risicomangement* voor een aanvullende toelichting op de onderkende risico's binnen het museum.

Onderzoek en ontwikkeling

Werkzaamheden op het gebied van onderzoek en ontwikkeling worden niet uitgevoerd bij het Openluchtmuseum.

Voor de ratio's met de financiële positie van 2022 en 2021 zie onderstaand overzicht.

Ratio's conform verantwoording OCW

Financiële positie en ratio's EUR x 1.000

	31-12-2022	31-12-2021
Activa		
Vaste activa	10.914	10.681
<i>Vorraden</i>	262	310
<i>Vorderingen</i>	2.274	2.493
<i>Liquide middelen</i>	17.855	16.676
Vlottende activa	20.391	19.479
Totale activa	31.305	30.160
Eigen vermogen	9.215	8.637
Voorzieningen	1.593	1.623
Langlopende schulden	12.654	11.422
Kortlopende schulden	7.843	8.478
Totale passiva	31.305	30.160
Totale baten	27.897	27.668
Ratio's		
Liquiditeit (Vlottende activa - Voorraden / Kortlopende schulden)	2,6	2,3
Solvabiliteit (Eigen vermogen / Totaal vermogen)	29,4%	28,6%
Weerstandsvermogen (Eigen vermogen / Totale baten)	33,0%	31,2%

Culturele Codes

Code Diversiteit & Inclusie

Algemeen

Het Nederlands Openluchtmuseum is een museum van en voor iedereen. Het museum onderschrijft de *Code Diversiteit & Inclusie*. Vanuit de vier P's - personeel, publiek, programma en partners – werkt het museum in de hele organisatie aan diversiteit en inclusie. Eind 2020 heeft het Nederlands Openluchtmuseum een *Taskforce Diversiteit en Inclusie* aangesteld. De Taskforce bestaat uit een team waarbij mensen vanuit de hele organisatie, en meer specifiek vanuit verschillende disciplines (4P's), betrokken zijn.

In 2022 heeft de Taskforce diverse workshops en diversiteitstrajecten gestart. Er is een voorstel uitgewerkt om in vier focusgroepen de kennis en het draagvlak binnen de organisatie bij zoveel mogelijk medewerkers te vergroten. Aan het einde van 2023 moet dit leiden tot een toekomstbestendig beleid en plan van aanpak dat in 2024 zal worden uitgevoerd.

Ook het Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland heeft als doelstelling het immaterieel erfgoed van Nederland in al zijn diversiteit te laten zien. Dit betekent dat het streeft naar een Netwerk en Inventaris die de diversiteit aan immaterieel erfgoed in het Koninkrijk der Nederlanden zichtbaar maakt. In de beleidsperiode '21-'24 staat diversiteit in brede zin centraal.

Programma

In de verhalen en presentaties heeft het museum in toenemende mate aandacht voor meerstemmigheid. Zoals bijvoorbeeld bij de schoolprojecten *Feest in Nederland* en *Restart*. Het ontwikkelen van programma's gebeurt in samenwerking met een veelheid aan gemeenschappen en partners. Hierdoor zorgt het museum dat een breed en nieuw publiek zich aangesproken en welkom voelt.

Binnen het jaarthema *Hoe vrij ben jij?* is bewust aandacht gegeneerd voor mensen met uiteenlopende achtergronden. Zoals bij de 10 verschillende 'Pride-vlaggen'. Bezoekers werden aan het denken gezet over vrijheid ongeacht seksuele oriëntatie, genderidentiteit, genderexpressie of seksekenmerken. In het naaiatelier Zandweer stond de vraag centraal *Mag je zomaar alles dragen wat je wilt?*, waarbij bezoekers uitgedaagd werden hierover in gesprek te gaan. Ook de tentoonstelling over Anton de Kom zette bezoekers aan om na te denken over vrijheid en de wijze waarop je kunt opkomen voor je gedachtegoed.

De onderzoeken van het Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland richtten zich onder andere op diversiteit in leeftijd, gender en culturele achtergrond.

Publiek

Het Nederlands Openluchtmuseum is er voor iedereen en het museum streeft ernaar een breed publiek te bereiken. Diverse medewerkers hebben in 2021 cursussen en trainingen gevolgd over toegankelijkheid en inclusie, waaronder schrijfcursussen. In 2022 is de opgedane kennis toegepast en zijn stappen gezet om de toegankelijkheid te vergroten, zoals:

- Bij de Zomeravonden is extra aandacht besteed aan het inrichten van prikkelarme ruimtes. In dat kader is er ook een aanpassing geweest in de kleurstelling van het park.
- De website wordt jaarlijks getest op toegankelijkheid: beelden, kleuren, teksten.
- De resultaten van de Zonnebloem hebben geleid tot een uitbreiding van de webpagina voor mensen met een beperking.
- Met de komst van een extra invalidentram is het museum nog toegankelijker geworden voor mindervaliden.
- In het continue bezoekersonderzoek worden vragen gesteld over diversiteit en inclusie.
- De ticketshop is nu ook genderneutraal.
- Toegankelijkheid heeft een nadrukkelijke plek gekregen op de papieren plattegrond.
- Tekstborden in de tentoonstelling hangen nu ook op rolstoelhoogte.

Personeel

Door werknemers met uiteenlopende achtergronden te betrekken, kunnen steeds meer mensen zich herkennen in de organisatie. Bovendien kan het museum zo cultureel sensitiever werken. Bij werving en selectie wordt gezocht naar een brede representatie van verschillende achtergronden in het personeelsbestand, zowel op kantoor als op de vloer. Dit is als doelstelling opgenomen in het strategisch beleidsplan 2021-2028.

Het museum biedt al jaren werkgelegenheid aan volwassenen met een verstandelijke beperking. Zij werken onder begeleiding in de weverij. Daarnaast heeft het Nederlands Openluchtmuseum, als vervolg op het succesvolle samenwerkingsproject *#THISisPrikko*, zes jongeren binnen de leeftijdscategorie 16-25 jaar van Presikhaaf University aangenomen. Het doel is om tot een duurzame samenwerking te komen en samen met de jongeren publieksprogramma's te ontwikkelen.

Onder de huidige werknemers wordt veel kennis en informatie uitgewisseld.

Partners

Het museum is actief op zoek naar partners, die een grote verscheidenheid aan inzichten en achtergronden met zich meebrengen. Het Nederlands Openluchtmuseum heeft zich aangesloten bij *Musea Bekennen Kleur*, maar ook andere samenwerkingen, bijvoorbeeld met Mores, betekenen commitment en houden het museum alert. Het museum wordt op dit gebied ook geadviseerd door de Coalitie voor Inclusie en Cultuur Oost, het Gelders netwerk- en expertisecentrum voor kunst, cultuur & samenleving.

Daarnaast werkt het museum met zelfstandigen, verenigingen, stichtingen en organisaties. Zij vormen een belangrijke bron van kennis en vergroten het draagvlak. Zoals bijvoorbeeld Stichting Kalebas, Kunstwerkplaats Magenta, Stichting Stil Verleden en de Surinaamse kunstenaar Ken Doorson. Om de banden met de gemeenschappen en de samenwerkingspartners te borgen, is in 2022 een onderzoek gestart. Doel is om het brede netwerk van het museum in kaart te brengen en ervoor te zorgen dat de contacten voldoende betrokken blijven, ook na afloop van een project.

Het museum besteedt zaken uit die beter door andere individuen of organisaties kunnen worden gedaan. De partnerschappen en fondsen van het Nederlands Openluchtmuseum versterken de

positie van het museum. Bovendien worden de talenten en krachten benut van de spelers in het culturele en commerciële veld die van toegevoegde waarde zijn voor het museum en de programmering. Diverse samenwerkingen en inkomstenbronnen zorgen eveneens voor een groter draagvlak in de samenleving.

Ook het Kenniscentrum is er voor alle mensen die in het Koninkrijk der Nederlanden wonen en immaterieel erfgoed beoefenen. Iedereen kan erfgoed aanmelden omdat het Kenniscentrum bottom-up werkt, erfgoedgemeenschappen melden zelf hun erfgoed en borgen het. Gemeenschappen kunnen dan ook als partners gezien worden.

Fair Practice Code

Het Nederlands Openluchtmuseum onderschrijft de *Fair Practice Code* en vindt goed opdrachtgeverschap en werkgeverschap van groot belang. Het museum wil een betrouwbare, veilige en prettige werkgever zijn, en streeft een werkomgeving na waarin leren en ontwikkelen voor medewerkers en vrijwilligers centraal staan. Het museum betaalt medewerkers, betaald en vrijwillig, structureel en eerlijk. De arbeidsvoorwaarden zijn gedefinieerd in de CAO.

Alle functies binnen het museum zijn in 2022 beschreven en vastgelegd in een nieuw functiehuis. Op basis van generieke profielen met niveau-onderscheidende kenmerken zijn de functies gewogen en ingedeeld in functieschalen. Een goed functionerend systeem van functionerings- en beoordelingsgesprekken geeft het personeelsbeleid een stevige basis. Er is transparantie over functies en bijbehorende salarisschalen en de methodiek die hoort bij periodieke verhogingen. Een commissie heeft de bezwaren die zijn ingediend naar aanleiding van het nieuwe functiehuis naar tevredenheid behandeld en afgerond.

De vrijwilligers van het Nederlands Openluchtmuseum maken een substantieel deel uit van het totale medewerkersbestand. Zij voeren niet alleen vrijwilligerstaken uit, maar brengen ook kennis en ervaring in. Vanzelfsprekend is het vrijwilligersbeleid goed geregeld. Vrijwilligers hebben een functie die anders is dan de functie van medewerkers: vrijwilligers hebben eigen voorwaarden, vastgelegd in het vrijwilligershandboek, en ontvangen een passende vergoeding die in 2022 is verhoogd, in verband met de stijgende brandstofprijzen. De belangen van de vrijwilligers worden vertegenwoordigd door het vrijwilligersplatform. Zij overleggen viermaal per jaar en stellen een jaarverslag op, dat met de directie wordt besproken. De in 2022 voor het eerst georganiseerde vrijwilligersdag werd door alle vrijwilligers enorm gewaardeerd.

Het museum biedt een veilige en gezonde werkomgeving. In 2022 is voor CC NL en de Ambachtenwerkplaats een risico-inventarisatie en evaluatie uitgevoerd. De resultaten en maatregelen zijn voorgelegd aan de OR en het plan van aanpak wordt uitgevoerd. Om het ziekteverzuim verder te verlagen, heeft het traject *Regie op Inzetbaarheid* verder vorm gekregen. Het verzuimbeleid is vernieuwd, er heeft verzuimtraining plaatsgevonden en er is gestart met SMO. Het ziekteverzuim over 2022 was 5,9%. Dit is het laagste verzuimcijfer in vier jaar tijd.

De Klokkenluidersregeling is vervolledigd en gepubliceerd op de website. Het museum heeft de regeling *Ongewenste Omgangsvormen* vernieuwd en hierin ook Mores als extern meldpunt benoemd.

Er is beleid voor hybride werken ontwikkeld. Medewerkers kunnen thuiswerken, als hun werk dat toelaat. Uitgangspunt is dat iedere medewerker minimaal twee dagen per week in het museum is.

Er is een leiderschapstraject ontwikkeld waarin de principes van Dienend Leiderschap zijn geïntegreerd. Alle leidinggevendenden volgden tevens een vijfdaagse training Coachend Leidinggeven, waardoor de kwaliteit van leidinggeven verder zal verbeteren. Er zijn veel intervisiebijeenkomsten geweest en er is een nieuwe, moderne gesprekscyclus ontwikkeld, waarmee in 2023 wordt gestart.

Nieuw is dat er meer aandacht komt voor de ontwikkeling van de medewerker en het nemen van verantwoordelijkheid voor de eigen inzetbaarheid. Alle ontwikkelingen worden door medewerkers duidelijk gevoeld en als positief ervaren.

De identiteitswerkgroep heeft diverse activiteiten met medewerkers (ook vrijwilligers) georganiseerd om de onderlinge verbinding en begrip voor elkaars werk te versterken. Medewerkers uit de hele organisatie liepen een dag met een collega mee, door het *Zwiep-en-Kletsspel* te spelen, leerden collega's elkaar beter kennen en er waren medewerkersbijeenkomsten over aandacht voor de kernwaarden.

De opleidingsbehoeften worden in kaart gebracht, waarbij het museum streeft naar een duurzame inzetbaarheid van de medewerkers, nu en in de toekomst. Het museum besteedt jaarlijks 2% van de loonsom aan opleiding en ontwikkeling van de medewerkers.

De overlegvergaderingen met de OR zijn open en constructief, en er is een sfeer van wederzijds vertrouwen.

Governance Code Cultuur

In deze paragraaf licht het Nederlands Openluchtmuseum toe hoe het de principes van *Governance Code Cultuur 2019* (verder: de Code) toepast. Voor de aanbevelingen geldt dat het museum eraan voldoet, tenzij wordt toegelicht waarom dit niet het geval is.

1. De organisatie realiseert haar maatschappelijke doelstelling door culturele waarde te creëren, over te dragen en/of te bewaren.

- Het Nederlands Openluchtmuseum geeft materieel en immaterieel erfgoed door aan toekomstige generaties.
- Het museum bewaart en verzamelt verhalen, tradities, gebouwen en objecten over het dagelijks leven. Met levendige presentaties maakt het museum geschiedenis relevant voor nu en morgen. Zo draagt het museum bij aan verbinding in de samenleving.
- Het Nederlands Openluchtmuseum toont de geschiedenis van het dagelijks leven aan de hand van authentieke gebouwen, voorwerpen, gewoonten, vaardigheden en ware verhalen. In het museum ervaren bezoekers het verleden met al hun zintuigen: het prikkelen van hoofd, hart en handen zit in het DNA. De levendige en interactieve manier van

presenteren maakt geschiedenis toegankelijk voor een groot en breed publiek. Dat maakt het museum een aantrekkelijke bestemming voor een leuk dagje uit. Het stimuleren van de dialoog tussen bezoekers en het delen van ervaringen onderscheidt het Nederlands Openluchtmuseum van veel andere musea.

- Het Nederlands Openluchtmuseum presenteert sinds 2017 de interactieve Canonpresentatie en beheert de educatieve website www.canonvannederland.nl. De Canon toont vijftig vensters met belangrijke gebeurtenissen, personen en voorwerpen die Nederland hebben gemaakt tot wat het nu is.
- Het Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland maakt deel uit van het museum en ondersteunt erfgoedgemeenschappen in het Koninkrijk der Nederlanden in de borging van hun immaterieel erfgoed. Erfgoedgemeenschappen vinden in het Nederlands Openluchtmuseum een plek en podium voor onderzoek en experiment.
- Het Nederlands Openluchtmuseum is een netwerkorganisatie. Het museum vormt het hart van het groeiende landelijke Canonnetwerk. Daarnaast organiseert het jaarlijks de *Maand van de Geschiedenis*. Het Nederlands Openluchtmuseum is tevens actief in vele (inter)nationale netwerken van musea, erfgoedgemeenschappen en -instanties. Dat zorgt voor een groot bereik, veel uitwisseling en samenwerking. In de regio bekleedt het Nederlands Openluchtmuseum een maatschappelijk relevante positie, onder andere door samenwerkingen aan te gaan met lokale en regionale partners.

2. De organisatie past de principes van de Code toe en licht toe hoe zij dat heeft gedaan (pas toe én leg uit). De organisatie volgt de aanbevelingen op en wijkt daar alleen gemotiveerd vanaf (pas toe óf leg uit).

- Het Nederlands Openluchtmuseum past de principes van de Code toe en licht toe hoe hieraan invulling wordt gegeven. De aanbevelingen worden toegepast, tenzij anders wordt gemeld.

3. Bestuurders en toezichthouders zijn onafhankelijk en handelen integer. Zij zijn alert op belangenverstremming, vermijden ongewenste belangenverstremming en gaan op een transparante en zorgvuldige wijze om met tegenstrijdige belangen.

- Dit principe en de aanbevelingen zijn vastgelegd in de Statuten en Reglementen. (Neven)functies worden bij het aangaan daarvan besproken in de vergaderingen van Raad van Toezicht en directie. Eenmaal per jaar wordt het overzicht van (neven)functies besproken door de Raad van Toezicht en de directie. Wanneer zich een mogelijk ongewenste belangenverstremming voordoet, wordt dit besproken en wordt er melding van gemaakt in het Bericht van de Raad van Toezicht, dat onderdeel is van het jaarverslag.
- In het verslagjaar zijn er geen meldingen geweest van (mogelijke) belangenverstremming of (potentieel) tegenstrijdig belang.

4. Bestuurders en toezichthouders zijn zich bewust van hun eigen rol en de onderlinge verdeling van taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden, en handelen daarnaar.

- De governancestructuur wordt periodiek besproken om vast te stellen of deze nog passend is. De rollen van leden van de Raad van Toezicht en de directie komen daarbij ook aan de

orde, evenals de onderlinge verdeling van taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden, en de vraag of deze in de praktijk worden nagevolgd.

- Het principe is een onderdeel van de jaarlijkse zelfevaluatie van de Raad van Toezicht (uitgevoerd in december 2022).
- De rollen, taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van Raad van Toezicht en directie zijn in de Statuten en Reglementen vastgelegd.

5. Het bestuur is verantwoordelijk voor de algemene en dagelijkse leiding, het functioneren en de resultaten van de organisatie.

- De directie is belast met de algemene en dagelijkse leiding van de organisatie van het Nederlands Openluchtmuseum. Ze is verantwoordelijk voor het functioneren en de resultaten van de organisatie en legt daarover verantwoording af aan de Raad van Toezicht. De aanbevelingen van dit principe zijn vastgelegd in de Statuten, de Reglementen en overige beleidsrichtlijnen.

6. Het bestuur gaat zorgvuldig en verantwoord om met de mensen en de middelen van de organisatie.

- Het Nederlands Openluchtmuseum wil een goed werkgever zijn en voert een sociaal personeelsbeleid. Het Nederlands Openluchtmuseum heeft de uitwerking van dit principe vastgelegd in een aantal documenten (P&O: arbobeleid, preventiemedewerker, regeling ongewenste omgangsvormen, vertrouwenspersoon, vrijwilligersbeleid etc.).
- Een zorgvuldige omgang met de middelen is uitgangspunt. Het Nederlands Openluchtmuseum heeft regels voor inkoop en aanbesteding en legt verantwoording af aan de verschaffers van de middelen: het ministerie van OCW (via de jaarlijkse Verantwoording), het publiek (via het Jaarverslag dat op de website wordt gepubliceerd) en externe financiers, zoals sponsors, fondsen, schenkers (op diverse manieren, afhankelijk van de afspraken met de financiers).

7. De Raad van Toezicht voert zijn toezichthoudende, adviserende en werkgeversrol op een professionele en onafhankelijke wijze uit.

- De leden van de Raad van Toezicht voldoen aan de eisen zoals die in de profielschets voor de Raad van Toezicht worden omschreven.
- In de Statuten is expliciet vastgelegd dat de Raad van Toezicht bij het vervullen van zijn functie rekening dient te houden met de bijzondere maatschappelijke verantwoordelijkheid van het Nederlands Openluchtmuseum.
- De Raad van Toezicht heeft een Financiële Commissie ingesteld. Haar taak is om de bespreking van financiële onderwerpen in de vergaderingen met de directie voor de Raad van Toezicht voor te bereiden. De Raad van Toezicht als geheel blijft verantwoordelijk voor besluiten over financiële aangelegenheden. Daarnaast heeft de Raad van Toezicht een Commissie Benoeming, Beoordeling en Beloning, die voor de Raad van Toezicht een voorbereidende en adviserende taak heeft betreffende het te voeren bezoldigingsbeleid voor de directeur-bestuurder. Dit beleid wordt ter vaststelling aan de Raad van Toezicht als geheel voorgelegd.

- De aanbevelingen van dit principe worden toegepast en zijn vastgelegd in Statuten en Reglementen.

8. De Raad van Toezicht is verantwoordelijk voor zijn samenstelling en waarborgt daarbij deskundigheid, diversiteit en onafhankelijkheid.

- De Raad van Toezicht heeft een profielschets opgesteld, waarin wordt aangegeven aan welke eisen leden van de Raad moeten voldoen en welke kennis, deskundigheid en ervaring in de Raad vertegenwoordigd moeten zijn. In zijn samenstelling waarborgt de Raad diversiteit, met aandacht voor leeftijd, culturele afkomst en geslacht. Bij de samenstelling wordt rekening gehouden met een zo groot mogelijke spreiding, zowel geografisch en maatschappelijk als wat deskundigheden betreft. Minimaal één lid van de Raad heeft een binding met Gelderland/Oost-Nederland.
- De aanbevelingen van dit principe zijn in de Statuten en Reglementen vastgelegd.

Directie

De Raad van Toezicht heeft in 2018 het besluit genomen om het éénhoofdig directeur-/bestuurderschap te handhaven. Voor de nevenfuncties van de directeur-bestuurder wordt verwezen naar de paragraaf Nevenfuncties.

Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht geeft in het Bericht van de Raad van Toezicht inzicht in de wijze waarop in 2022 uitvoering is gegeven aan de taken. Voor de samenstelling van de Raad van Toezicht wordt verwezen naar de paragraaf Samenstelling van de Raad van Toezicht. In deze paragraaf staan ook de (neven)functies van de leden en het rooster van aftreden. Tevens staat de profielschets van de leden van de Raad van Toezicht in deze paragraaf.

Beloningsbeleid

Het Nederlands Openluchtmuseum valt onder de *Wet normering topinkomens* (WNT). In de jaarrekening zijn de gegevens vermeld die op grond van de WNT moeten worden gerapporteerd. De leden van de Raad van Toezicht ontvangen geen bezoldiging voor het lidmaatschap. Kosten die voor het uitoefenen van de functie zijn gemaakt, kunnen op declaratiebasis worden vergoed.

Toekomst en vooruitblik

Museale ontwikkeling

Met de programma's en presentaties richt het museum zich op het bereiken van een breed publiek. De komende jaren ligt de nadruk niet op het vergroten van de bezoekersaantallen, maar op het verbreden van het publieksbereik en het vergroten van de publieksparticipatie. Daarnaast zet het Nederlands Openluchtmuseum in op het behouden en verbeteren van de kwaliteit van de overdracht.

Het jaarthema voor 2023 is *Zorg voor Elkaar*. In dat kader wordt naast een afwisselend programma ook een tijdelijke tentoonstelling (*On)beperkt, leven met een handicap* ontwikkeld. Ongeveer twee miljoen Nederlanders hebben een handicap. Het Nederlands Openluchtmuseum wil met deze tentoonstelling een positieve bijdrage leveren aan een maatschappij waarin mensen beter en gelijkwaardig met elkaar omgaan, door elkaar te ontmoeten en te luisteren naar elkaars verhalen.

In 2023 start het museum met de voorbereidingen van het jaarthema *Duurzaamheid*, dat in 2024 uitgevoerd zal worden. Enige tijd geleden is het idee ontstaan om vanaf de nieuwe beleidsperiode te gaan werken met programmalijnen. Enerzijds om het piekmoment van oplevering - zoals voor het jaarthema - te verminderen. Anderzijds om duurzamer te werken en presentaties, tentoonstellingen en programma's een langer leven te geven. Momenteel worden de programmalijnen verder uitgewerkt, zodat deze vanaf 2025 kunnen worden ingebed in het museum.

Op educatief vlak wordt het prijswinnende project *Restart* herzien. Ook werkt het museum in 2023 een plan uit voor een uitgebreid aanbod educatieve programma's in de Ambachtenwerkplaats. Verder zal 2023 in het teken staan van het ontwikkelen van een herinneringsprogramma. Eveneens wordt onderzocht of de tijdelijke tentoonstelling over Anton de Kom geheel of gedeeltelijk een plek kan krijgen in Suriname.

Voor 2023 staan diverse upgrades van bestaande presentaties op het programma. Zo krijgen de Palingleurdershut en de Plaggenhut een nieuwe invulling. Ook gaat het museum verder met de voorbereidingen voor de bouw en de ontwikkeling van de doorzonwoningen. Voor het deelgebied *Westerstraat* wordt een vooronderzoek uitgevoerd naar een actualisering van de presentatie van de krotwoningen in de Westerstraat. Er wordt gekeken naar een grotere toegankelijkheid, maar ook naar de wijze waarop de presentaties kunnen worden aangepast. De eerste verdieping staat nu nog leeg en zal eruit komen te zien als bewoond in de Jordaan. Het museum ziet goede kansen om deze presentaties meer naar het heden te brengen (jaren '80/'90). Ook voor het postkantoor wordt onderzocht hoe de presentatie meer kan aanspreken.

Het museum is eveneens bezig met de voorbereidingen van de herinrichting voor het deelgebied *Oude entree*. Dit deelgebied bevat onder andere de nieuwe Ambachtenwerkplaats, het Tolhuisje, het voormalig Tramkantoor en het Indisch achtererf. In 2022 is een netwerk ontwikkeld met mensen met een Indische achtergrond en/of kennis op dit gebied. In 2023 wordt er samen met hen bekeken wat de kansen zijn voor het oude entreegebied en het Indisch achtererf.

Organisatieontwikkeling

De uitgangspunten, doelen en zienswijze die gehanteerd zijn bij de in 2019 ingezette organisatieontwikkeling richting een slagkrachtige, publieksgerichte organisatie, blijven onverminderd van toepassing.

Dit betreft:

- Een cultuur van samenwerking tussen afdelingen, met meer tijd en aandacht voor de toekomst en de betrokkenheid van medewerkers bij veranderingen.
- Een lerende organisatie, gericht op innovatie.
- Tijd en aandacht voor het ontwikkelproces zijn kritische succesfactoren.

De vijf bouwstenen:

- 1. De organisatiestructuur met MO, MKIO en CS (bouwsteen I).
- 2. De PDCA-cyclus (bouwsteen II).
- 3. Dienend Leiderschap /Coachend Leidinggeven (bouwsteen III).
- 4. Projectmatig Werken (bouwsteen IV).
- 5. Overlegstructuur (bouwsteen V).

De organisatiestructuur en de manier van werken staan niet meer ter discussie. Wel zal er, afhankelijk van de omstandigheden, op details continu bijgesteld worden. Voor 2023 zal de nadruk vooral op personeelsontwikkeling liggen. Zo gaan de intervisie-activiteiten door en worden alle leidinggevendenden getraind om de nieuw ontwikkelde gesprekscyclus, die aansluit bij de nieuwe stijl van leidinggeven, toe te passen. Hierbij wordt de term Dienend Leiderschap vervangen door Coachend Leidinggeven. Verder wordt dit jaar een integraal opleidingsplan, passend bij zowel de individuele als de organisatiebehoefte, uitgewerkt en uitgevoerd.

Om met alle leidinggevendenden de structuur van a) de organisatie, b) het overleg, c) de planvorming en d) de projecten door te lopen, worden opnieuw twee werkconferenties met alle leidinggevendenden en betrokkenen georganiseerd.

Speciale aandacht is er voor projectmanagement. Dit wordt in samenspraak met het inmiddels ingerichte projectbureau verder geprofessionaliseerd.

Begroting 2023

Uitgangspunten:

- 550.000 bezoekers.
- Wijziging tarieven entree per februari 2023.
- Wijziging lonen per 1 januari 2023: voor museummedewerkers wordt gerekend met 5% en voor horecamedewerkers met 2%.
- Vastgestelde openingstijden met zomer- en winteropenstelling, inclusief Zomeravonden.

- De formatie is gebaseerd op de huidige formatie. Uitbreiding van activiteiten betekent een verschuiving van formatie.
- Gedurende het jaar blijvende aandacht voor toenemende energiekosten en inflatie, hierdoor mogelijk besparingen/bezuinigingen op overige posten.

Over 2023 is een negatief resultaat van circa 700.000 euro begroot. Dit negatieve resultaat is vooral het gevolg van de stijgende energielasten (elektra) en forse indexaties op de huurprijzen. De begrote omzet van 28,1 miljoen euro is voor een groot deel afhankelijk van de te realiseren bezoekersaantallen. De verwachte directe inkomsten voor 2023 bedragen 13,1 miljoen euro en zijn hiermee hoger dan de gerealiseerde en begrote directe inkomsten over 2022. De voorgenomen (vervangings-)investeringen bedragen voor 2023 in totaal 1,5 miljoen euro en de beoogde kosten voor nieuwe projecten 1,2 miljoen euro. De voorgenomen projecten zullen (deels) worden gefinancierd vanuit fondsen en sponsoring. De stichting is niet van plan om aanvullende financiering aan te trekken en zal de eventuele negatieve resultaten vanuit de Algemene Reserves dekken.

De beoogde wijzigingen in het personeelsbestand gaan met name om uitbreidingen van huidige dienstverbanden of het aantrekken van vervangend personeel. Er zijn geen voorgenomen belangrijke wijzigingen in de personele organisatie.

De begroting 2023 is in de periode oktober/november 2022 opgesteld en in december 2022 door de Raad van Toezicht vastgesteld. Tot op heden hebben zich nog geen wijzigingen voorgedaan die een significant effect hebben op het begrote exploitatieresultaat.

Continuïteit en risicomanagement

Het Nederlands Openluchtmuseum werkt met een risicomatrix. In 2023 wordt aanvullend op de matrix een scenarioplanning uitgewerkt. De scenario's kunnen helpen in tijden van onzekerheid. Op deze manier kan het museum tijdig onderzoeken of een strategie toekomstbestendig is.

De top vijf belangrijkste risico's die ultimo 2022 (betreft continue proces) door het museum worden onderkend, zien toe op de volgende onderwerpen (in willekeurige volgorde):

- Het anticiperen op en bijbenen van de energietransitie;
- Het aanbrengen en reguleren van prioriteiten in de reguliere processen ten opzichte van de projecten;
- De druk van de vaste schil aan personeel op het exploitatieresultaat en de begroting;
- Cybersecurity en de mogelijke gevolgen/impact die dit mee kan brengen voor de organisatie;
- De gevolgen van natuurrampen en/of andere gebeurtenissen die buiten de macht van het museum liggen.

Het Nederlands Openluchtmuseum is als organisatie continu bezig met de balans tussen inzet van mensen, inhoud, ontwikkelingen en investeringen. De investeringen zijn gericht op het ondersteunen van de speerpunten.

Het museum heeft diverse instrumenten ter beschikking om hierop te sturen:

- MeerJarenOnderhoudsPlan.
- Strategische personeelsplanning.
- Stippenplan (de functies van de locaties in het museumpark en de samenhang).
- Collectiebeleidsplan.
- Risicomatrix, inclusief verder uit te werken scenarioplanning.

We streven naar een flexibele, wendbare, ondernemende en platte organisatie. Het strategisch beleidsplan biedt richting en kader bij het realiseren van de organisatiedoelen. Dit doen we kwaliteitsgedreven onder het motto *Eerst de goede dingen doen en vervolgens de dingen goed doen*.

Uitbreiding van het portofolio is niet de voornaamste ambitie van het museum, verbetering van de kwaliteit wel. Zowel inhoudelijk, in de samenhang als in de uitvoering. Zo zijn uitbreiding van de onroerende collectie in het museumpark en uitbreiding van de commerciële activiteiten geen streven op zich. We hebben inzicht in de organisatie; processen en taken zijn helder. Accurate gegevens, zoals stuurinformatie, zijn op ieder niveau beschikbaar. Het ondernemerschap vraagt naast inzicht ook om financiële stabiliteit en bewegingsvrijheid.

De inkomsten uit subsidies, fondsen en entreegelden dekken de kosten van de museale exploitatie. De commerciële activiteiten leveren een positieve bijdrage aan het exploitatieresultaat. Dit resultaat wordt ingezet bij de realisatie van projecten. We streven naar een gezonde verhouding tussen eigen inkomsten en subsidiegelden, waardoor de afhankelijkheid van fondsen en subsidieverstrekker afneemt.

Uiteindelijk leidt dit tot een (nationaal en internationaal) relevant museum met een gezond toekomstperspectief. De komende jaren zal vanuit de organisatie hernieuwde aandacht worden gegeven aan sponsoring, giften en nalatenschappen om de liquiditeit van de organisatie verder te consolideren.

Rest mij alle medewerkers, vrijwilligers en iedereen die het museum een warm hart toedraagt, te danken voor zijn of haar inzet, vertrouwen en flexibiliteit in dit bijzondere jaar. Ondanks alles gaan we met vertrouwen de toekomst tegemoet.

Arnhem, 17 maart 2023

Was getekend

Mr. B. Eenkhoorn

Directeur-bestuurder

Bericht van de Raad van Toezicht

Samenstelling

Statutair kan de Raad uit maximaal negen leden bestaan. Dit jaar bestond de raad uit negen leden, onder leiding van de voorzitter, de heer mr. Th.C. de Graaf.

Wijze van functioneren

De Raad heeft in het verslagjaar regelmatig formeel en informeel overleg gevoerd met de directeur-bestuurder. In aanvulling op de vier jaarlijkse vergaderingen heeft de directeur-bestuurder de Raad ook schriftelijk geraadpleegd en geïnformeerd. Tussentijds voerden de voorzitter en de directeur-bestuurder regulier overleg.

De Raad kent een vaste Financiële Commissie. Deze bestond in 2022 uit de heer drs. E.M. Robbe (voorzitter) en mevrouw R.P. Hoytink-Roubos (lid). In aanwezigheid van de directeur-bestuurder en de financieel manager is deze commissie viermaal bijeengewees. De commissie heeft de directeur-bestuurder ondersteund, zowel inhoudelijk als ter voorbereiding van de te agenderen financiële onderwerpen. De commissie heeft wederom een actieve rol gespeeld bij het versterken van de financiële afdeling van het museum. De commissie functioneert op basis van een eerder vastgesteld reglement.

De Raad onderschrijft de principes en best practice-bepalingen van de Code Cultural Governance en de governance-bepalingen van het reglement CBF-keur. Deze bepalingen zijn overgenomen in de statuten van de stichting, het Reglement Raad van Toezicht, het Reglement Financiële Commissie, het Reglement Benoeming, Beoordeling en Beloning, het Directiereglement en in de jaarverslaggeving. De regeling *Melden vermoeden van misstanden* is ook op de leden van de Raad van toepassing. De Raad handelt volgens het in 2019 vastgestelde Reglement Raad van Toezicht en voldoet aan het profiel van de Raad.

Werkgeversfunctie

De Raad van Toezicht is de werkgever van de directeur-bestuurder. Dit was het gehele jaar de heer mr. B. Eenhoorn. Het reguliere functioneringsgesprek over 2022 met de directeur-bestuurder heeft in februari 2023 plaatsgevonden. Dit gesprek is gevoerd door de Remuneratie commissie, bestaande uit de voorzitter en mevrouw E. van Eupen-Workel.

Toezicht

De jaarrekening en jaarstukken 2022 van het museum zijn door de Financiële Commissie in detail besproken en door de voltallige Raad goedgekeurd. De begroting van de stichting voor 2023 is eveneens besproken en goedgekeurd.

Met de directeur-bestuurder zijn regelmatig belangrijke ontwikkelingen besproken. Daartoe behoorden dit jaar natuurlijk de laatste ontwikkelingen rondom de coronapandemie en de verstrekende gevolgen voor het museum. Dankzij kwartaalrapportages van de directie bleef de Raad op de hoogte van de algemene gang van zaken in het museum. Voor het overige stond de Raad de directie regelmatig met raad en daad bij in de standpuntbepaling over actuele onderwerpen die op de agenda van het museum stonden.

Tweemaal per jaar is er een artikel 24 WOR-vergadering. Mevrouw E. van Eupen-Workel, lid van de Raad van Toezicht, is daarbij aanwezig geweest.

De Raad constateert dat in 2022 de gevolgen van de coronapandemie nog steeds van invloed waren. De gevolgen voor het museum waren minder fors en ingrijpend dan in 2021, maar de steun van het Rijk was meer dan welkom. Door goed financieel management is ook nu weer grip gehouden op de kosten. De in december 2021 doorgevoerde strengere lockdownbepalingen betekenden opnieuw een voortijdig einde van de winteropenstelling tot half januari 2022. Vanaf eind maart is het museum weer als vanouds open geweest. Het jaar is afgesloten met de constatering dat het museum circa 475.000 bezoekers mocht ontvangen, na twee onzekere jaren door de coronapandemie is dat een prachtig resultaat.

De Raad is verheugd dat de organisatie ook in deze periode voortdurend bezig is geweest met de verdere professionalisering en ontwikkeling van het museum. Daarbij gaat het onder andere om de doorontwikkeling van het identiteitstraject, de uitwerking van het strategisch beleidsplan, de meerjarenbegroting en de optimalisering van de HR-organisatie. Maar ook de ontwikkelingen rondom de doorzonwoningen en de opening van *De Bosrand*, met als spil het Vakantiehuis Warnsveld, mogen niet onvermeld blijven.

De Raad spreekt haar grote waardering uit voor de enorme betrokkenheid, het aanpassingsvermogen en de flexibiliteit van medewerkers en vrijwilligers. Ook dankt de Raad de partners, fondsen en sponsors voor hun belangrijke en essentiële bijdragen.

Aan het einde van het verslagjaar heeft de Raad van Toezicht ook zijn eigen functioneren geëvalueerd. Dit gebeurde onder externe begeleiding. Uit deze evaluatie is gebleken dat de noodzakelijke expertise binnen de Raad van Toezicht in voldoende mate aanwezig is en dat grosso modo de Raad van Toezicht de rollen van werkgever, gesprekspartner van de bestuurder en toezichthouder adequaat invult. Wel zal in de toekomst het huidige aantal van negen leden van de Raad van Toezicht worden teruggebracht naar maximaal zeven.

De Raad van Toezicht heeft met veel genoegen zijn taken in 2022 vervuld en dankt in bijzonder bestuurder Teus Eenkhoorn voor de samenwerking en Bianca Franssen voor de ondersteuning.

Profiel leden Raad van Toezicht

Organisatiestructuur

Stichting Het Nederlands Openluchtmuseum ontvangt structurele rijks subsidie en is daarnaast sterk aangewezen op eigen inkomsten en additionele fondsenwerving. De commerciële activiteiten, tot eind 2016 ondergebracht in de Stichting de Oude Bijenkorf, zijn per 2017 samengevoegd in Stichting Het Nederlands Openluchtmuseum.

Met ingang van 1 januari 2013 is de Stichting Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland, voorheen het Nederlands Centrum voor Volkscultuur en Immaterieel Erfgoed, onder de bestuurlijke verantwoordelijkheid van het Openluchtmuseum gebracht. Ook op deze stichting ziet de Raad van Toezicht toe.

Het Nederlands Openluchtmuseum kent een directie met een eenhoofdige directeur-bestuurder. De taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden zijn vastgelegd in het Bestuursreglement.

Bevoegdheden, verantwoordelijkheden en taken Raad van Toezicht

Algemeen

De Raad van Toezicht heeft tot taak toezicht te houden op het beleid van de directie en op de algemene gang van zaken in het Openluchtmuseum. De Raad van Toezicht richt zich bij de vervulling van zijn taak op het belang van de stichtingen en houdt daarbij rekening met de belangen van betrokkenen. Taken en bevoegdheden van de Raad van Toezicht volgen uit de wet en de statuten van de genoemde stichtingen. Deze zijn nader uitgewerkt in het Reglement Raad van Toezicht.

Specifiek

De Raad van Toezicht concentreert zich daarbij in het bijzonder op een drietal kerntaken:

1. Statutaire besluitvorming.
2. Advisering en coaching van de directeur-bestuurder.
3. Werkgeverschap.

Vanuit de Raad van Toezicht zijn twee vaste commissies gevormd

- Financiële Commissie.
- Commissie Benoeming, Beoordeling en Beloning.

Samenstelling en functioneren Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht bestaat uit een door de Raad binnen de statutaire kaders vast te stellen aantal leden. Dit aantal mag variëren van vijf tot negen leden. De leden worden door de Raad van Toezicht benoemd. Eén lid wordt benoemd op voordracht van de Ondernemingsraad van het museum. Een ander lid wordt benoemd op voordracht van het bestuur van de Stichting KIEN.

De zittingstermijn bedraagt vier jaar, waarna maximaal voor één termijn herbenoemd kan worden. De Raad hanteert een rooster van aftreden en evalueert periodiek.

De Raad van Toezicht komt gemiddeld viermaal per jaar bijeen. Van de leden wordt verwacht dat zij jaarlijks ten minste drie van de vier vergaderingen bijwonen. Gemaakte onkosten worden vergoed.

Gewenste samenstelling Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht streeft naar een gelijke verdeling van mannelijke en vrouwelijke leden en naar een grotere diversiteit op gebieden als culturele afkomst en leeftijd. Ten minste één lid van de Raad heeft een binding met Gelderland/Oost-Nederland.

Aan elk lid worden de volgende eisen gesteld:

- Ervaring in het besturen, dan wel het houden van toezicht.
- Functioneren of gefunctioneerd hebben in landelijke netwerken op het gebied van zijn/haar expertise.
- Affiniteit met het werkterrein van het Nederlands Openluchtmuseum, zijnde de publiek-private sector.

Binnen de Raad van Toezicht dient expertise op de volgende gebieden aanwezig te zijn:

- Algehele leiding, management, bestuur en juridische zaken.
- Financiën (bij tenminste twee leden).
- Personeelszaken en personeelsbeleid (lid bij voorkeur te benoemen op voordracht van de Ondernemingsraad).
- Nederlandse geschiedenis en culturele verhoudingen.
- Cultuur van het dagelijks leven ('volkscultuur') en immaterieel erfgoed (lid bij voorkeur te benoemen op voordracht van Stichting KIEN).
- Toerisme en recreatie.
- Marketing en promotie.
- Nieuwe media en/of publiciteit.
- Onderwijs (basis- en voortgezet) en jongerencultuur.
- Duurzaamheid, bij voorkeur de toepassing in het bedrijfsleven, inrichting van de organisatie en productthematiek.
- Informatietechnologie (IT).

Persoonskenmerken:

- Conceptueel en strategisch denken
- Ondernemende, maar bezonnen instelling
- Sterk ontwikkeld normbesef en maatschappelijk verantwoordelijkheidsgevoel
- Vanuit betrokkenheid op afstand toezicht houden
- Maatschappelijke reflectie
- Integriteit
- Teamspeler

Aldus vastgesteld in de vergadering van de Raad van Toezicht op 21 juni 2019.

Samenstelling Raad van Toezicht en Directie

Raad van Toezicht

Naam	Rol in RvT	Lid sinds	Lid tot	Hoofd- en nevenfuncties
De heer Mr. Th.C. de Graaf	Voorzitter, Voorzitter renumeratie- commissie	19 maart 2021	19 maart 2025 (herbenoembaar)	Vice-president van de Raad van State Voorzitter Stichting Parlementaire Geschiedenis Voorzitter Stichting Nationale Herdenking 15 augustus 1945 Lid Raad van Advies Carnegiestichting Lid maatschappelijke adviesraad Instituut Open Samenleving, Universiteit Utrecht
De heer M. Adriani	Lid	19 maart 2021	19 maart 2025 (herbenoembaar)	Eigenaar Unwritten Media, sinds aug 2022 Hoofdredacteur – BNR, sinds 1 november 2022 Different Cook, participatie in restaurantconcept
De heer drs. C. Breedveld	Lid	27 september 2018	27 september 2026	Grootmeester van het Huis van Z.M. de Koning Voorzitter van het bestuur van het Bureau Financieel Toezicht Lid bestuur Stichting Koninklijk Paleis Amsterdam Lid Raad van Toezicht Trombosestichting Nederland Voorzitter van het bestuur van De Letselschaderaad
Mevrouw Y. Cegerek	Lid	12 juni 2020	12 juni 2024 (herbenoembaar)	Lid Raad van Advies van Mission Reuse Lid Raad van Toezicht Phion
Mevrouw E. van Eupen	Lid	10 december 2020	10 december 2024 (herbenoembaar)	Lid HR Directie VodafoneZiggo t/m 31-05- 2022 Chief People Officer Spacewell sinds 01-06- 2022
Mevrouw R.P. Hoytink- Roubos	Lid, tevens lid Financiële Commissie (vanaf 12 juni 2020)	12 juni 2020	12 juni 2024 (herbenoembaar)	Burgemeester gemeente Overbetuwe Vicevoorzitter VNG Gelderland Voorzitter Stuurgroep NatuurInclusieveLandbouw Gld. Lid DB VGGM (Veiligheids- en Gezondheidsregio Gld. Midden) Lid Stuurgroep Landelijke agenda Suicidepreventie Bestuurslid Geurt van Lonkhuyzen Stichting AB lid van de Groenemetropoolregio ArnhemNijmegen Lid Stuurgroep Veiligheidshuis Regio Arnhem
De heer drs. E.M. Robbe RA	Lid Voorzitter Financiële Commissie (vanaf 1	5 oktober 2017	5 oktober 2025	Lid Raad van Commissarissen BDO Voorzitter vereniging Warmonderhek Lid Raad van Commissarissen CBRE Dutch Retail Fund

	november 2017)			Lid Raad van Advies CBRE Dutch Residential Fund Voorzitter Oudstenraad GKv Oegstgeest Lid Stuurgroep Landelijke Agenda Suïcide Preventie Executive coach
Mevrouw drs. A.S.M. Vreeburg	Lid Vicevoorzitter	1 januari 2017	1 januari 2025	Voorzitter RvC NAAST/ZCN
Mevrouw Y. van der Zee	Lid	10 december 2020	10 december 2024 (herbenoembaar)	Lid bestuur Prins Bernhard Cultuurfonds (NH) Lid Bestuur Nieuw Dakota

Samenstelling Directie (Nevenfuncties)

Naam	Functie	Periode	Relevante nevenfuncties
De heer mr. B. Eenkhoorn	Directeur-bestuurder	Vanaf 1 juni 2018	Bestuurslid Libris Geschiedenisprijs Lid Raad van Advies CASA Lid Raad van Toezicht Slot Loevestein Bestuurslid Club van Elf

Arnhem, 17 maart 2023

Raad van Toezicht,

Mr. Thom de Graaf, voorzitter

Bericht van de Ondernemingsraad

De Ondernemingsraad in 2022 – Een nieuw functiehuis en een nieuwe OR

Het jaar 2022 begon in het teken van een herstart na de coronaperiode. De OR keek daarbij, zoals gebruikelijk, mee met het Corona-crisisteam. Na een gedwongen voortijdig einde van de winter-openstelling, kon het Nederlands Openluchtmuseum vanaf eind maart eindelijk weer een normaal seizoen draaien: een hele opluchting na een jarenlange periode van onzekerheid.

Na een valse start in 2019 is in 2022 eindelijk het vernieuwde functiehuis uitgerold. De OR stemde in met de benodigde procedures en Hubert Slings had namens de OR zitting in de bezwarencommissie. In de periode september-november zijn ruim 40 ingebrachte bezwaren behandeld, waarvan een groot deel met een hoorzitting.

Hoewel de uitrol rond 1 juli niet voor iedereen vlekkeloos verliep en ook de bezwarencommissie niet iedereen tevreden kon stellen, is de OR blij met een zorgvuldig verlopen bezwaarprocedure, waarin goed naar elkaar geluisterd is en onjuistheden zo goed mogelijk zijn rechtgezet.

De OR heeft ook zijn eigen reglement onder handen genomen. Tot nu toe bedroeg de zittingstermijn van de leden drie jaar, waarna de hele OR aftrad. Met als risico dat er belangrijke ervaring volledig uit de OR verdween. Het vernieuwde reglement voorziet in een zittingsduur van vier jaar en verkiezingen om de twee jaar, met een rooster van aftreden. Zo gaat een vernieuwde OR altijd met minimaal drie of vier ervaren leden verder.

In de periode september-december zijn er volgens het vernieuwde reglement OR-verkiezingen georganiseerd. Voor het eerst werden deze digitaal gehouden, met behulp van een pakket van het bedrijf Inkesta. Er kon een aantal dagen gestemd worden. Het opkomstpercentage was 60,81%. Van de tien kandidaten die zich verkiesbaar hadden gesteld, zijn er in één ronde zeven gekozen. De nieuwe procedure is naar wens en zonder ongeregelheden verlopen.

De OR is advies gevraagd over:

- Samenvoeging tramdivisies

De OR is om instemming gevraagd over:

- Klokkeluidersregeling
- Privacy- & Securitybeleid
- Plannen van Aanpak RI&E Nederlands Openluchtmuseum, CC NL en Ambachtenwerkplaats
- Verzuimbeleid en verzuimprotocol
- Camera's bij de trambaan
- Openingstijden 2023
- Regeling gratificaties en dienstjubilea horeca gelijk aan museum
- Regeling wijziging salarisschaal functiehuis
- Bezwaarprocedure en consequenties functie-indeling
- Hybride werken-beleid en regeling inrichting thuiswerkplek
- Vernieuwd verzuimprotocol

De OR hield in september twee achterbanbijeenkomsten. De drie collega's die in 2022 gebruik maakten van de Open Stoel bij de OR-Verdiepingsvergaderingen, hebben zich ook kandidaat gesteld voor de laatste OR-verkiezingen. Twee van hen zijn gekozen.

De OR houdt regelmatig ruggenspraak met het bestuur van het Vrijwilligersplatform. Begin 2022 hebben we met elkaar om de tafel gezeten om de voornaamste uitdagingen en knelpunten door te spreken.

De OR heeft iedere zes weken een overlegvergadering met de directeur. Tweemaal per jaar is er een artikel 24-vergadering, waarbij mevrouw E. van Eupen namens de RvT aanwezig was. We zijn nog altijd positief over het contact tussen OR en bestuurder, en ontvingen afgelopen jaar complimenten van het RvT-lid over de constructieve sfeer van de overlegvergaderingen.

Arnhem, 30 januari 2023

De Ondernemingsraad 2019-2022

H. Slings, voorzitter

J. Fecken, vicevoorzitter

M. Peters, secretaris

H. Bastiaanse

W. van Eekeren

R. van Silfhout

P. Vastbinder

Sinds 7 december 2022

H. Slings, voorzitter

P. Hermans-Verloop, vicevoorzitter

M. Vink, secretaris

M. Admiraal

H. Bastiaanse

J. Fecken

P. Vastbinder

Jaarrekening

Balans per 31 december 2022

(na voorgestelde resultaatbestemming)

	2022		2021	
	EUR	EUR	EUR	EUR
ACTIVA				
1. Materiele vaste activa	10.913.935		10.681.383	
Totale vaste activa		10.913.935		10.681.383
2. Voorraden	262.471		309.475	
3. Vorderingen	2.273.255		2.493.112	
4. Liquide middelen	17.855.097		16.676.111	
Totale vlottende activa		20.390.823		19.478.698
TOTALE ACTIVA		31.304.758		30.160.081
PASSIVA				
5. Algemene reserve	8.495.918		8.060.303	
6. Bestemmingsreserves	719.273		577.055	
Totale Eigen Vermogen		9.215.191		8.637.358
7. Voorziening jubileum uitkeringen	152.805		141.750	
8. Voorziening groot onderhoud	1.439.927		1.480.990	
Totale Voorzieningen		1.592.732		1.622.740
9. Lening Ministerie van Financiën	4.000.000		5.000.000	
10. Nog te besteden huisvestingssubsidie OCW	7.262.214		6.061.472	
11. Investeringsubsidie OCW	751.344		360.950	
12. Investeringsbijdragen	640.000		-	
Totale Langlopende schulden		12.653.558		11.422.422
Schulden aan leveranciers	1.771.873		1.698.087	
Kortlopend deel langlopende schuld	1.000.000		1.000.000	
Belastingen en premies sociale verzekeringen	448.386		520.785	
Schulden uit hoofde van pensioenen	544.668		127.548	
13. Vooruitontvangen t.b.v. projecten	1.854.594		2.443.398	
14. Overige schulden	2.187.400		2.587.746	
15. Overlopende passiva	36.356		99.997	
Totale Kortlopende schulden		7.843.277		8.477.561
TOTALE PASSIVA		31.304.758		30.160.081

Categoriale exploitatierekening 2022

	2022	Begroting	2021
	EUR	EUR	EUR
Baten:			
1. Eigen inkomsten			
Publieksinkomsten binnenland:	10.898.616	10.995.404	6.864.610
<i>Kaartverkoop</i>	4.560.101	5.406.654	3.292.077
<i>Overige publieksinkomsten</i>	6.338.515	5.588.750	3.572.533
Publieksinkomsten buitenland	-	-	-
Totaal Publieksinkomsten	10.898.616	10.995.404	6.864.610
Sponsorinkomsten	491.226	387.500	475.672
Overige directe inkomsten	32.033	11.150	16.479
Totaal overige directe inkomsten	523.259	398.650	492.151
Totaal Directe inkomsten	11.421.875	11.394.054	7.356.761
2. Indirecte inkomsten	-	-	-
Private middelen - particulieren incl. vriendenverenigingen	163.386	197.500	614.649
Private middelen - bedrijven	27.619	-	89.546
Private middelen - private fondsen	291.184	400.000	108.403
Private middelen - goede doelen loterijen	597.849	673.783	1.145.154
3. Totaal bijdragen uit private middelen	1.080.038	1.271.283	1.957.752
Totaal eigen inkomsten	12.501.913	12.665.337	9.314.513
Subsidies			
Totaal structureel OCW	13.583.109	13.590.847	13.172.161
<i>OCW: Publieksactiviteiten</i>	6.876.258	6.766.000	6.633.626
<i>OCW: Huisvesting</i>	3.255.729	3.428.847	3.209.187
<i>OCW: Collectiebeheer</i>	3.451.122	3.396.000	3.329.348
Totaal structureel Provincie	-	-	-
Totaal structureel Gemeente	-	-	-
Totaal structureel publieke subsidie overig	91.800	85.000	107.365
4. Totale structurele subsidies	13.674.909	13.675.847	13.279.526
5. Incidentele publieke subsidies	1.720.279	441.250	5.073.846
Totaal subsidies	15.395.188	14.117.097	18.353.372
TOTALE BATEN	27.897.101	26.782.434	27.667.885

Categoriale exploitatierekening 2022 (vervolg)

Lasten:	2022 EUR	Begroting EUR	2021 EUR
6. Personeelslasten	13.829.916	13.048.813	12.056.986
7. Huisvestingslasten	4.629.994	5.185.294	4.730.298
8. Afschrijvingen	1.096.465	1.239.000	1.223.814
Aankopen	33.383	19.900	9.380
9. Overige lasten	7.713.369	7.268.427	7.087.586
TOTALE LASTEN	27.303.127	26.761.434	25.108.064
Saldo uit gewone bedrijfsvoering	593.974	21.000	2.559.821
10. Saldo rentebaten/-lasten	-16.141	-21.000	-25.474
Mutaties Aankoopfonds	-	-	-
EXPLOITATIERESULTAAT	577.833	-	2.534.347

Resultaatbestemming

	2022	Begroting	2021
	EUR	EUR	EUR
Exploitatieresultaat	577.833	-	2.534.347
Mutatie bestemmingsreserves			
Dotatie bestemmingsreserve KIEN	-75.601	-	-129.490
Dotatie bestemmingsreserve Collectieverwerving	-66.617	-	-
Subtotaal mutatie bestemmingsreserves	-142.218	-	-129.490
Totaal resultaatbestemming	435.615	-	2.404.857
Directe opbrengsten	11.421.875	11.394.054	7.356.761
Indirecte opbrengsten	-	-	-
Overige subsidies en bijdragen	2.800.317	1.712.533	7.031.598
	14.222.192	13.106.587	14.388.359
Subsidie OCW	13.674.909	13.675.847	13.279.526
	13.674.909	13.675.847	13.279.526
Totaal	27.897.101	26.782.434	27.667.885

Categoriale en Functionele exploitatierekening 2022

	2022 EUR	Publieks- activiteiten EUR	Collectie- beheer EUR	Algemeen Beheer EUR
Baten:				
Eigen inkomsten				
Publieksinkomsten binnenland:	10.898.616	10.898.616	-	-
<i>Kaartverkoop</i>	4.560.101	4.560.101	-	-
<i>Overige publieksinkomsten</i>	6.338.515	6.338.515	-	-
Publieksinkomsten buitenland	-	-	-	-
Totaal Publieksinkomsten	10.898.616	10.898.616	-	-
Sponsorinkomsten	491.226	491.226	-	-
Overige directe inkomsten	32.033	32.033	-	-
Totaal overige directe inkomsten	523.259	523.259	-	-
Totaal Directe inkomsten	11.421.875	11.421.875	-	-
Indirecte inkomsten	-	-	-	-
Private middelen - particulieren incl. vriendenverenigingen	163.386	52.385	75.887	35.114
Private middelen - bedrijven	27.619	16.667	10.952	-
Private middelen - private fondsen	291.184	2.997	288.187	-
Private middelen - goede doelen loterijen	597.849	597.849	-	-
Totaal bijdragen uit private middelen	1.080.038	669.898	375.026	35.114
Totaal eigen inkomsten	12.501.913	12.091.773	375.026	35.114
Subsidies				
Totaal structureel OCW	13.583.109	7.657.633	5.144.101	781.375
<i>OCW: Publieksactiviteiten</i>	6.876.258	6.876.258	-	-
<i>OCW: Huisvesting</i>	3.255.729	781.375	1.692.979	781.375
<i>OCW: Collectiebeheer</i>	3.451.122	-	3.451.122	-
Totaal structureel Provincie	-	-	-	-
Totaal structureel Gemeente	-	-	-	-
Totaal structureel publieke subsidie overig	91.800	91.800	-	-
Totale structurele subsidies	13.674.909	7.749.433	5.144.101	781.375
Incidentele publieke subsidies	1.720.279	1.720.279	-	-
Totaal subsidies	15.395.188	9.469.712	5.144.101	781.375
TOTALE BATEN	27.897.101	21.561.485	5.519.127	816.489

Categoriale en Functionele exploitatierekening 2022 Vervolg

Lasten:	2022 EUR	Publieks- activiteiten EUR	Collectie- beheer EUR	Algemeen Beheer EUR
Personeelslasten	13.829.916	8.666.504	3.072.346	2.091.066
Huisvestingslasten	4.629.994	1.148.141	2.478.694	1.003.159
Afschrijvingen	1.096.465	957.575	-	138.890
Aankopen	33.383	-	33.383	-
Overige lasten	7.713.369	5.280.270	489.386	1.943.713
TOTALE LASTEN	27.303.127	16.052.490	6.073.809	5.176.828
Saldo uit gewone bedrijfsvoering	593.974	5.508.995	-554.682	-4.360.339
Saldo rentebaten/-lasten	-16.141	-	-	-16.141
Mutaties Aankoopfonds	-	-	-	-
EXPLOITATIERESULTAAT	577.833	5.508.995	-554.682	-4.376.480

Kasstroomoverzicht

	2022	2021
	EUR	EUR
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Exploitatieresultaat	577.833	2.534.347
Aanpassingen voor:		
Afschrijvingen immateriële en materiële vaste activa	1.224.427	1.360.016
Vrijval investeringsbijdragen	-4.078	-1.886
Mutatie voorzieningen	-30.008	-246.401
<i>Bruto-kasstroom uit operationele activiteiten</i>	<i>1.768.174</i>	<i>3.646.076</i>
Mutatie in voorraden	47.004	-71.676
Mutatie in vorderingen	219.857	-1.144.578
Mutatie in kortlopende schulden	-634.284	524.919
Netto-kasstroom uit operationele activiteiten	-367.423	-691.335
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Investerings immateriële en materiële vaste activa	-1.456.979	-785.367
Desinvesteringen immateriële en materiële vaste activa	-	-
Ontvangen investeringsbijdragen	1.034.472	362.836
<i>Kasstroom uit investeringsactiviteiten</i>	<i>-422.507</i>	<i>-422.531</i>
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		
Ontvangen nog te besteden huisvestingssubsidie OCW	1.200.742	959.095
Aflossing lening schatkistbankieren	-1.000.000	-1.000.000
<i>Kasstroom uit financieringsactiviteiten</i>	<i>200.742</i>	<i>-40.905</i>
<i>Mutatie liquide middelen</i>	<i>1.178.986</i>	<i>2.491.305</i>
Het verloop van de liquide middelen is als volgt:		
Stand per 1 januari	16.676.111	14.184.806
Mutatie boekjaar	1.178.986	2.491.305
Stand per 31 december	17.855.097	16.676.111

Toelichting behorende tot de jaarrekening 2022

Algemeen

Deze jaarrekening heeft betrekking op de per 1 januari 1991 verzelfstandigde Stichting het Nederlands Openluchtmuseum. De Stichting heeft ten doel het inrichten, in stand houden en exploiteren van het Nederlands Openluchtmuseum te Arnhem. De Stichting is gevestigd op Hoferlaan 4 te Arnhem en is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 41050671.

Ten aanzien van de museale collectie is overeengekomen dat deze juridisch eigendom blijft van het Rijk; de Stichting heeft deze in bruikleen verkregen. Bovendien heeft de Stichting een instandhoudingsverplichting ten aanzien van de museale objecten.

De Stichting ontvangt van het Rijk een subsidie voor de museale taken. Daarnaast worden inkomsten verworven door entreegelden, parkeergelden en huuropbrengsten, alsmede door de exploitatie van een winkel en overige commerciële activiteiten.

De jaarrekening is opgemaakt in Euro's.

Verslaggevingsperiode

Deze jaarrekening heeft betrekking op het boekjaar 2022, dat is geëindigd op balansdatum 31 december 2022.

Toegepaste standaarden

De jaarrekening is opgesteld overeenkomstig het handboek verantwoording instellingen erfgoedwetssubsidie 2021-2024 van het ministerie van OCW.

Vergelijkende cijfers

De vergelijkende cijfers 2021 zijn voor vergelijkingsdoeleinden, waar nodig geacht, anders gerubriceerd.

De belangrijkste aanpassing betreft het lostrekken van de inkoopwaarde van de omzet (horeca en retail) uit de exploitatielasten, zowel in de huidige jaarrekening als de jaarrekening van voorgaand boekjaar zijn deze kosten onder de Overige lasten gerubriceerd.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling

De grondslagen die worden toegepast voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling zijn gebaseerd op historische kosten.

Voor zover niet anders vermeld is, worden activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde.

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de onderneming zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen waarvan de omvang van het bedrag betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Gebruik van schattingen en oordelen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat de directie oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

Materiële vaste activa

Gebouwen en terreinen

Alle museale gebouwen in gebruik bij Stichting het Nederlands Openluchtmuseum zijn juridisch eigendom van de Staat der Nederlanden en op basis hiervan niet geactiveerd. Alle overige gebouwen worden gehuurd bij het Rijksvastgoedbedrijf (RVB), de grond ten behoeve van de parkeervoorzieningen is in erfpacht verkregen van de gemeente Arnhem, de overige terreinen worden gehuurd. De gehuurde gebouwen en terreinen worden als operationele huur in de exploitatierekening verwerkt.

In enkele gebouwen heeft de Stichting zelf geïnvesteerd, deze investeringen zijn in de balans opgenomen. De verkrijgingsprijs van deze investeringen worden over de economische levensduur afgeschreven volgens de lineaire methode.

Museale gebouwen en overige museale collectie

De museale gebouwen en de overige museale collectie, welke ten tijde van de verzelfstandiging aanwezig waren, zijn niet geactiveerd. De museale gebouwen en de museale collectie zijn in bruikleen ontvangen van de Staat der Nederlanden. Kosten van onderhoud worden ten laste van de exploitatie van het museum gebracht. Kosten van aanschaffingen inzake de overige museale collectie worden rechtstreeks ten laste van het resultaat gebracht.

Parkeerterrein

De inrichting van het parkeerterrein is gewaardeerd op verkrijgingsprijs. De afschrijvingen worden berekend als een percentage over de verkrijgingsprijs volgens de lineaire methode op basis van de economische levensduur.

Overige bedrijfsmiddelen

Inventaris en inrichting en vervoermiddelen worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs. Afschrijvingen vinden lineair plaats gebaseerd op de geschatte economische levensduur.

Bijzondere waardevermindering van materiële vaste activa

Voor materiële vaste activa wordt op balansdatum beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat deze activa onderhevig zijn aan bijzondere waardeverminderingen. Als dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief geschat. De realiseerbare waarde is de hoogste van de bedrijfswaarde en de opbrengstwaarde. Als het niet mogelijk is de realiseerbare waarde te bepalen voor een individueel actief, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroom genererende eenheid waartoe het actief behoort.

Wanneer de boekwaarde van een actief of een kasstroom genererende eenheid hoger is dan de realiseerbare waarde, wordt een bijzonder waardevermindingsverlies verantwoord voor het verschil tussen de boekwaarde en de realiseerbare waarde.

Verder wordt op balansdatum beoordeeld of er een indicatie is dat een in eerdere jaren verantwoord bijzonder waardevermindingsverlies is verminderd. Als een dergelijke indicatie aanwezig is, wordt de realiseerbare waarde van het betreffende actief of kasstroom genererende eenheid geschat.

Terugneming van een eerder verantwoord bijzonder waardevermindingsverlies vindt alleen plaats als er sprake is van een wijziging van de gehanteerde schattingen bij het bepalen van de realiseerbare waarde sinds de verantwoording van het laatste bijzonder waardevermindingsverlies. In dat geval wordt de boekwaarde van het actief (of kasstroom genererende eenheid) opgehoogd tot de geschatte realiseerbare waarde, maar niet hoger dan de boekwaarde die bepaald zou zijn (na afschrijvingen) als in voorgaande jaren geen bijzonder waardevermindingsverlies voor het actief (of kasstroom genererende eenheid) zou zijn verantwoord.

Investeringsubsidies en Investeringsbijdragen

Investeringsubsidies en Investeringsbijdragen worden verantwoord als vooruitontvangen bedragen onder de langlopende schulden die jaarlijks op systematische wijze, ten hoogste van de afschrijvingslast, ten gunste van het bedrijfsresultaat worden gebracht.

Voorraden

De voorraden grond- en hulpstoffen worden gewaardeerd tegen kostprijs onder toepassing van de FIFO-methode ('first in, first out') of lagere opbrengstwaarde.

De verkrijgings- of vervaardigingsprijs bestaat uit alle kosten die samenhangen met de verkrijging of vervaardiging alsmede de gemaakte kosten om de voorraden op hun huidige plaats en in hun huidige staat te brengen. In de kosten van vervaardiging zijn begrepen directe loonkosten en toeslagen voor aan de productie gerelateerde indirecte vaste en variabele kosten.

De opbrengstwaarde is de geschatte verkoopprijs onder aftrek van direct toerekenbare verkoopkosten. Bij de bepaling van de opbrengstwaarde wordt rekening gehouden met de incurantheid van de voorraden.

Financiële instrumenten

Financiële instrumenten omvatten investeringen in aandelen en obligaties, handels- en overige vorderingen, geldmiddelen, leningen en overige financieringsverplichtingen, afgeleide financiële instrumenten (derivaten), handelsschulden en overige te betalen posten. In de jaarrekening zijn de volgende categorieën financiële instrumenten opgenomen: vorderingen, geldmiddelen, kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen. Er is geen sprake van in contracten besloten afgeleide financiële instrumenten en derivaten.

Financiële instrumenten worden bij de eerste opname verwerkt tegen reële waarde, waarbij (dis)agio en de direct toerekenbare transactiekosten in de eerste opname worden meegenomen. Indien echter financiële instrumenten bij de vervolgwaardering worden gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de exploitatierekening, worden direct toerekenbare transactiekosten direct verwerkt in de exploitatierekening.

Na de eerste opname worden financiële instrumenten op de hierna beschreven manier gewaardeerd.

Vorderingen

Overige vorderingen worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rentemethode, verminderd met bijzondere waardevermindervingsverliezen. Indien geen sprake is van (dis)agio en transactiekosten is de geamortiseerde kostprijs gelijk aan de nominale waarde.

Liquide middelen

De liquide middelen staan, voor zover niet anders vermeld, ter vrije beschikking van de Stichting.

Eigen vermogen

Algemene reserve

Dit is het gedeelte van het eigen vermogen waartoe de daartoe bevoegde organen zonder belemmering door wettelijke of statutaire bepalingen kunnen beschikken voor het doel waarvoor de organisatie is opgericht.

Bestemmingsreserves

Aan deze van het vermogen afgezonderde reserves is door de directie van de Stichting, indien nodig onder goedkeuring van de Raad van Toezicht, een in de jaarrekening omschreven specifieke bestedingsmogelijkheid gegeven.

Bestemming van het exploitatiesaldo over het boekjaar 2022

Het resultaat van KIEN over 2022 is toegevoegd aan de bestemmingsreserve. In 2022 is er door de Stichting een tweede bestemmingsreserve gevormd, deze reserve is opgebouwd met als doel het verwerven van collectie.

Daarnaast is in 2021 in verband met COVID-19 een aanvullende exploitatiesubsidie uit de steunpakketten van OCW ontvangen, welke deels toezag op de exploitatie van 2022. Deze exploitatiesubsidies zijn niet volledig benut in 2022 en zijn derhalve toegevoegd aan de Algemene reserve.

Voorzieningen

Algemeen

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op balansdatum bestaan, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is, en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is in te schatten.

Indien (een deel van) de uitgaven die noodzakelijk zijn om een voorziening af te wikkelen waarschijnlijk geheel of gedeeltelijk door een derde worden vergoed bij afwikkeling van de voorziening, wordt de vergoeding als afzonderlijk actief gepresenteerd.

Voorzieningen worden gewaardeerd tegen de contante waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen en verliezen af te wikkelen.

Indien het effect van de tijdswaarde van geld niet materieel is, wordt de voorziening gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen en verliezen af te wikkelen.

De disconteringsvoet waartegen contant wordt gemaakt, betreft een disconteringsvoet vóór belasting die zowel de actuele marktrente als de specifieke risico's met betrekking tot de verplichting weergeeft. De disconteringsvoet geeft geen risico's weer waarmee bij het schatten van de toekomstige uitgaven al rekening is gehouden.

Voorziening jubileumuitkeringen

De voorziening voor jubileumuitkeringen wordt gevormd voor de in de cao opgenomen rechten op toekomstige jubileumuitkeringen. De voorziening betreft de contante waarde van de in de toekomst uit te keren jubileumuitkeringen. De berekening is gebaseerd op gedane toezeggingen, blijfkans en leeftijd.

Voorziening groot onderhoud

Het museum heeft drie soorten gebouwen, namelijk Dienstgebouwen RVB, Dienstgebouwen NOM en Museale gebouwen/objecten (onroerende rijkscollectie). In 2019 heeft het Nederlands Openluchtmuseum besloten de conditie te meten van haar vastgoed volgens de NEN 2767-methodiek. Begin 2020 zijn alle gebouwen - de complete buitenschil en aan de binnenzijde de elektrotechnische- (E = laag- en hoog spanning installaties, verlichting, communicatie etc.) en werktuigbouwkundige installaties (W = verwarming, luchtbehandeling en koelingsinstallaties), liften, en brand- en inbraakinstallatie - onderworpen aan een nulmeting voor een initieel meerjarenonderhoudsplan (MJOP). De werkzaamheden zijn uitgevoerd door een onafhankelijk extern bedrijf.

Dienstgebouwen Rijksvastgoedbedrijf (RVB) en Dienstgebouwen NOM

De voorziening groot onderhoud voor de Dienstgebouwen RVB en de Dienstgebouwen NOM is gebaseerd op het MJOP voor de jaren 2023 tot en met 2037. In het MJOP is het uit te voeren onderhoud, herstellen van gebreken, integrale vervangingen en revisies/modificaties aan de Dienstgebouwen RVB en de Dienstgebouwen NOM opgenomen. In het MJOP is gerekend met een jaarlijkse indexering van 3,0% (2021: 1,1%). Voor de bepaling van de voorziening groot onderhoud heeft de Stichting de categorieën integrale vervangingen en revisies/modificaties meegenomen.

Museale gebouwen/objecten (onroerende rijkscollectie)

Voor de Museale gebouwen/objecten (onroerende rijkscollectie) is er geen voorziening groot onderhoud gevormd. Het museum is geen eigenaar van deze gebouwen, maar heeft deze (rijkscollectie) gebouwen in bruikleen en alle kosten voorvloeiend uit de bruikleen zijn voor rekening van het museum. Het museum beheert en exposeert deze gebouwen in het museumpark en is verantwoordelijk voor de instandhouding hiervan, zoals het restaureren en onderhouden van de museale gebouwen/objecten. Het museum ontvangt hiervoor jaarlijks een subsidie vanuit de Erfgoedwet Collectiebeheer, die dekkend is om de restauratie en het onderhoud aan de gebouwen uit te voeren. Op basis van bovenstaande omstandigheden is er geen voorziening groot onderhoud voor de Museale gebouwen/objecten gevormd. Zie ook de toelichting bij Materiële vaste activa "Museale gebouwen en overige museale collectie".

Langlopende schulden, kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen

Langlopende en kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rentemethode.

Langlopende Schulden

Onder de langlopende schulden worden schulden opgenomen met een resterende looptijd van meer dan één jaar. De op korte termijn (binnen één jaar) verschuldigde aflossingen worden opgenomen onder de kortlopende schulden.

Ontvangen investeringssubsidies en bijdragen ten behoeve van de aanschaf van materiële vaste activa worden verantwoord onder de langlopende schulden onder de post investeringsbijdragen. Deze post valt vrij ten gunste van de exploitatierekening overeenkomstig de afschrijving op de met deze subsidies en bijdragen verkregen materiële vaste activa.

Kortlopende Schulden

De kortlopende schulden hebben een verwachte looptijd van maximaal één jaar, tenzij anders is vermeld in de toelichting.

Vooruitontvangen subsidies

Vooruitontvangen subsidies worden aanvankelijk in de balans opgenomen onder vermelding van de naam van het project waarvoor de subsidie is verkregen. Op het moment dat lasten worden gemaakt voor het betreffende project zal voor hetzelfde bedrag uit de voorontvangen subsidie van het betreffende project als baten worden verantwoord. Vanaf het moment dat de lasten de baten overstijgen zal voor het project enkel lasten in de exploitatierekening worden verantwoord.

Grondslagen voor de bepaling van het resultaat**Baten en Lasten***Algemeen*

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop deze betrekking hebben.

Publieksinkomsten

Publieksinkomsten bestaan vooral uit entreegelden, museumkaartbezoek, retail, horeca en parkeergelden. Deze inkomsten worden opgenomen in de baten wanneer de belangrijke risico's aan de koper zijn overgedragen en de inning van de verschuldigde vergoeding waarschijnlijk is (veelal directe betaling). Deze inkomsten worden verantwoord tegen de reële waarde van de ontvangen of te ontvangen vergoeding en worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben.

Sponsorinkomsten

Deze inkomsten worden opgenomen in de baten tegen de reële waarde van de ontvangen of te ontvangen vergoeding en worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben.

Overige inkomsten (direct)

Deze inkomsten bestaan vooral uit verkoop van de museumkaart en opbrengsten deelnemers. Deze inkomsten worden opgenomen in de baten wanneer de belangrijke risico's aan de koper zijn overgedragen en de inning van de verschuldigde vergoeding waarschijnlijk is (veelal directe betaling). Deze inkomsten worden verantwoord tegen de reële waarde van de ontvangen of te ontvangen vergoeding en worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben.

Indirecte inkomsten

In 2022 zijn geen indirecte inkomsten ontvangen.

Overheidssubsidies / overige subsidies en bijdragen

De huisvestingssubsidie OCW en projectsubsidies worden aanvankelijk in de balans opgenomen zodra er redelijke zekerheid bestaat dat zij zullen worden ontvangen en dat voldaan wordt aan de daaraan verbonden voorwaarden. Subsidies ter compensatie van gemaakte kosten worden systematisch als opbrengsten in de exploitatierekening opgenomen in dezelfde periode als die waarin de kosten worden gemaakt. Subsidies ter compensatie voor de kosten van een actief worden als langlopende schuld opgenomen in de balans en systematisch in de exploitatierekening opgenomen gedurende de gebruiksduur van het actief.

De overige subsidies worden direct ten gunste van de exploitatierekening verantwoord als baten.

Personeelsbeloningen

Personeelsbeloningen worden als last in de winst- en verliesrekening verantwoord in de periode waarin de werkzaamheden zijn uitgevoerd en, voor zover nog niet betaald, als verplichting opgenomen op de balans. Indien de reeds betaalde bedragen hoger zijn dan de verschuldigde vergoedingen, wordt het teveel betaalde bedrag opgenomen als een overlopende actief voor zover deze door de werknemers zal worden terugbetaald of zal worden verrekend met toekomstige betalingen door de onderneming.

Pensioenen

Uitgangspunt is dat de in de verslagperiode te verwerken pensioenlast gelijk is aan de over die periode aan het pensioenfonds verschuldigde pensioenpremies. Voor zover de verschuldigde premies op balansdatum nog niet zijn voldaan, wordt hiervoor een verplichting opgenomen. Als de op balansdatum reeds betaalde premies de verschuldigde premies overtreffen, wordt een overlopende actiefpost opgenomen voor zover sprake zal zijn van terugbetaling door het fonds of van verrekening met in de toekomst verschuldigde premies.

Voor een op balansdatum bestaand overschot bij het pensioenfonds wordt een vordering opgenomen als de onderneming de beschikkingsmacht heeft over dit overschot, het waarschijnlijk is dat het overschot naar de onderneming zal toevloeien en de vordering betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Afschrijvingen

Materiele vaste activa worden vanaf het moment van ingebruikneming afgeschreven over de verwachte toekomstige gebruiksduur van het actief. Indien een schattingswijziging plaatsvindt van de toekomstige gebruiksduur, dan worden de toekomstige afschrijvingen aangepast.

Eventuele boekwinsten of – verliezen worden in mindering gebracht op de afschrijvingen.

Wet normering topfunctionarissen

Voor de uitvoering van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen in de (semi)publieke sector (WNT) heeft de instelling zich gehouden aan de Beleidsregel toepassing WNT en deze als normenkader bij het opmaken van deze jaarrekening gehanteerd.

Grondslagen voor het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen. Ontvangsten en uitgaven uit hoofde van interest zijn opgenomen onder de

kasstroom uit operationele activiteiten. Transacties waarbij geen instroom of uitstroom van kasmiddelen plaatsvindt, waaronder financiële leasing, zijn niet in het kasstroomoverzicht opgenomen.

Specificatie balans per 31 december 2022

1. Materiële vaste activa

Het verloop is als volgt:

	Gebouwen en terreinen	Inventaris en inrichting	Vervoer middelen	Activa in uitvoering	Totaal
Aanschafwaarde per 1-1-2022	10.772.768	11.446.747	312.266	581.405	23.113.186
Investeringen 2022	64.219	383.154	-	1.009.606	1.456.979
Desinvestering 2022	46.350-	2.369.105-	-	-	2.415.455-
Overboeking 2022	-	255.068	-	255.068-	-
Aanschafwaarde 31-12-2022	10.790.637	9.715.864	312.266	1.335.943	22.154.710
Cumulatieve afschrijvingen t/m 2021	4.968.377	7.198.231	265.195	-	12.431.803
Afschrijvingen 2022	412.283	799.943	12.201	-	1.224.427
Desinvestering afschrijving 2022	46.350-	2.369.105-	-	-	2.415.455-
Cumulatieve afschrijvingen t/m 2022	5.334.310	5.629.069	277.396	-	11.240.775
Boekwaarde 31-12-2022	5.456.327	4.086.795	34.870	1.335.943	10.913.935

Op de materiële vaste activa zijn de volgende afschrijvingspercentages van toepassing:

Gebouwen	3 - 50 %
Inventaris en inrichting	7 - 50 %
Vervoermiddelen	10 - 20 %

2. Voorraden

	2022 EUR	2021 EUR
Voorraden Retail	107.930	126.186
Voorraden Horeca	73.887	53.184
Waardepapieren	80.654	130.105
Totaal Voorraden	262.471	309.475

De voorziening voor incourantheid bedraagt nihil (2021: nihil).

3. Vorderingen

Totale vorderingen

De vorderingen bestaan uit:

	2022	2021
	EUR	EUR
Debiteuren	684.118	354.148
Belastingen	299.233	437.745
Overige vorderingen	1.088.741	1.484.323
Overlopende activa	201.163	216.896
Totaal vorderingen	2.273.255	2.493.112

Een nadere uitsplitsing van de vorderingen is hieronder opgenomen. De vorderingen hebben, met uitzondering van 10.000 euro, een looptijd korter dan een jaar.

Debiteuren

De debiteuren zijn verantwoord onder aftrek van een voorziening wegens oninbaarheid. Ultimo 2022 is de voorziening 4.739 euro (2021: nihil).

Belastingen

	2022	2021
	EUR	EUR
Te vorderen BTW	299.233	437.745
Totaal Belastingen	299.233	437.745

Overige vorderingen

	2022	2021
	EUR	EUR
Te ontvangen inzake bezoekers Museumkaart	456.238	99.131
Te ontvangen VriendenLoterij (geoomerkt werven en bezoekers VIP-kaarten)	198.820	464.746
Te ontvangen NOW 3.1	111.899	129.751
Leningen personeel	15.469	-
Te ontvangen Prins Bernhard Cultuurfonds - Maand vd Geschiedenis	10.000	5.000
Te ontvangen Provincie Overijssel 2019-2020 (KIEN)	10.000	-
Te ontvangen RAOCCC	-	649.072
Te ontvangen Fonds21 - #THISisPrikko	-	6.000
Overige vorderingen	286.315	130.623
Totaal Overige Vorderingen	1.088.741	1.484.323

NOW 3.1 is aangevraagd voor de periode november 2020, december 2020 en januari 2021. In januari 2023 is de definitieve tegemoetkoming door het UWV toegekend.

De lening inzake personeel ziet toe op een overgenomen studieschuld en de mogelijkheid voor werknemers om een eigen thuiswerkruimte aan te schaffen. De studieschuld wordt in drie jaar afgeschreven en de inrichting thuiswerkplek in vijf jaar.

Provincie Overijssel 2019-2020 (KIEN)

	2022	2021
	EUR	EUR
Stand per 1 januari	-15.307	-
<i>Toegekende bedragen</i>	-	-
<i>Bestedingen</i>	25.307	-
Per saldo	25.307	-
Stand per 31 december	10.000	-

In 2018 is het door de Provincie Overijssel gesubsidieerde project 'Overijsselse traditie op de Nationale Inventarisatie Immaterieel Cultureel Erfgoed in Nederland' afgerond. In de periode 2019 is een nieuwe subsidie van 105.000 euro toegekend door de Provincie Overijssel voor het project "Versterking Immaterieel Erfgoed Overijssel, hiervan is reeds 95.000 aan voorschot ontvangen. Vanwege COVID-19 is de uitvoering van dit project uitgesteld tot 31 december 2022. In 2022 is 25.307 euro besteed aan dit project, waardoor een vordering van 10.000 euro op de Provincie Overijssel resteert.

Overlopende activa

	2022	2021
	EUR	EUR
Vooruitgefactureerde kosten onderhoudscontracten	125.932	130.199
Vooruitgefactureerde verzekeringskosten	21.117	37.471
Overige vooruitgefactureerde kosten	54.114	49.226
Totaal Overlopende activa	201.163	216.896

4. Liquide middelen

	2022	2021
	EUR	EUR
Schatkistbankieren	17.108.032	16.105.308
Rekening courant ING Bank	101	1.413
Rekening courant Rabobank	585.139	523.657
Kas	71.297	45.172
Kruisposten	90.528	561
Totaal Liquide middelen	17.855.097	16.676.111

Het gemiddelde rentepercentage ontvangen op de spaarrekeningen in 2022 bedroeg 0,034% (2021: 0,0%). De liquide middelen staan ter vrije beschikking van de Stichting.

Eigen Vermogen

5. Algemene reserve

	2022	2021
	EUR	EUR
Stand per 1 januari	8.060.303	5.655.446
Resultaatbestemming	435.615	2.404.857
Stand per 31 december	8.495.918	8.060.303

In 2021 is in verband met COVID-19 een aanvullende exploitatiesubsidie uit het steunpakket van OCW ontvangen. Dit aanvullende subsidie vijfde steunpakket bedroeg in totaal 1.928.200 euro, hiervan is 1.279.128 euro toegekend aan het boekjaar 2022. De aanvullende exploitatiesubsidie is niet volledig benut in 2022 en derhalve is 435.615 euro toegevoegd aan de Algemene reserve.

6. Bestemmingsreserves

	2022	2021
	EUR	EUR
KIEN	652.656	577.055
Collectieverwerving	66.617	-
Bestemmingsreserves	719.273	577.055

Bestemmingsreserve KIEN

	2022	2021
	EUR	EUR
Bestemmingsreserve KIEN		
Stand per 1 januari	577.055	447.564
<i>Resultaatbestemming:</i>		
Toevoeging	940.133	906.960
Onttrekking	-864.532	777.469-
	<hr/>	<hr/>
Per saldo ten laste / gunste bestemmingsreserve	75.601	129.491
	<hr/>	<hr/>
Stand per 31 december	652.656	577.055

De bestemmingsreserve van 652.656 euro is voor de activiteiten van KIEN, welke bestaan uit het bevorderen van de bescherming en kennis van immaterieel erfgoed.

Bestemmingsreserve Collectieverwerving

	2022	2021
	EUR	EUR
Bestemmingsreserve Collectieverwerving		
Stand per 1 januari	-	-
<i>Resultaatbestemming:</i>		
Toevoeging	100.000	-
Onttrekking	-33.383	-
	<hr/>	<hr/>
Per saldo ten laste / gunste bestemmingsreserve	66.617	-
	<hr/>	<hr/>
Stand per 31 december	66.617	-

De bestemmingsreserve van 66.617 euro is opgezet voor de afdeling Kennis en Collecties, waarbij de gereserveerde gelden ingezet worden voor de verwezenlijking van het Collectiebeleidsplan 2021-2028. De bestemmingsreserve wordt gevormd op basis van de resultaatsbestemming.

Voorzieningen

7. Voorziening jubileumuitkeringen

	2022	2021
	EUR	EUR
Stand per 1 januari	141.750	130.310
Bij: Toevoegingen	18.514	21.423
Af: Onttrekkingen	-7.459	-9.983
Stand per 31 december	152.805	141.750

De voorziening is berekend rekening houdend met deelnamekansen, toekomstige uitkeringen en reeds verstreken diensttijd. De verplichting is contant gemaakt tegen 3% (2021: 3%).

8. Voorziening groot onderhoud

	2022	2021
	EUR	EUR
Stand per 1 januari	1.480.990	1.358.831
Bij: Toevoegingen	160.000	160.000
Af: Onttrekkingen	-201.063	-37.841
Stand per 31 december	1.439.927	1.480.990

De voorziening is bepaald op basis van het meerjarenonderhoudsplan 2023 tot en met 2037 voor de Dienstgebouwen RVB en de Dienstgebouwen NOM.

Langlopende schulden

	2022	2021
	EUR	EUR
Lening Ministerie van Financiën	4.000.000	5.000.000
Nog te besteden huisvestingssubsidie OCW	7.262.214	6.061.472
Investeringssubsidie OCW	751.344	360.950
Investeringsbijdragen	640.000	-
	12.653.558	11.422.422

9. *Lening Ministerie van Financiën*

	2022	2021
	EUR	EUR
Stand per 1 januari	6.000.000	7.000.000
Toevoeging	-	-
Aflossing	-1.000.000	-1.000.000
Stand per 31 december	<u>5.000.000</u>	<u>6.000.000</u>
Af: gepresenteerd onder kortlopende schulden	-1.000.000	-1.000.000
Stand per 31 december	<u>4.000.000</u>	<u>5.000.000</u>

Begin 2016 is met het ministerie van Financiën een leningsovereenkomst gesloten waarbij het museum op basis van schatkistbankieren een lening van 10 miljoen kan verkrijgen. Het ministerie van OCW staat garant voor deze lening. In 2016 is 6.000.000 euro uitbetaald en in 2017 is daar aanvullend 4.000.000 euro aan toegevoegd. Voor de lening wordt een rentepercentage van 0,35% door OCW in rekening gebracht. Aflossing vindt plaats vanaf 2018, lineair in 10 jaarlijkse termijnen.

10. Nog te besteden huisvestingssubsidie

Het verloop van de post 'Nog te besteden huisvestingssubsidie OCW' is als volgt:

Saldo beginbalans 1-1-2022		€	6.061.472
Huisvestingssubsidie OCW (conform beschikking met kenmerk 160903/32450495)	€	4.767.733	
Onttrekking wegens investeringen (onder Investeringsubsidie OCW)	€	-394.471	
<u>Onttrekkingen (lasten)</u>			
- Toeslagen aan Rijksvastgoedbedrijf: rente, aflossing, heffingen (o.a. OZB) en opslagen	€	-508.035	
- Loonkosten eigen organisatie beheer en behoud	€	-464.050	
- Verzekeringen	€	-96.646	
- Afschrijvingen op investeringen (bekostigd uit huisvestingssubsidie OCW)	€	-123.885	
- Kosten dagelijks onderhoud	€	-418.809	
- Kosten groot onderhoud	€	-160.000	
- Overige huisvestingskosten (eigenaarszaken: advieskosten, inspecties e.d.)	€	-1.321.964	
Totaal onttrekkingen	€	-3.093.389	
<u>Toevoegingen (baten):</u>			
- vrijval investeringssubsidie OCW (bekostigd uit huisvestingssubsidie OCW)	€	4.078	
- overige baten	€	-	
Totaal toevoegingen	€	4.078	
Saldo huisvestingssubsidie (subsidie OCW-onttrekkingen+toevoegingen)	€	1.283.951	
Besteed aan publieksactiviteiten, collectiebeheer of algemeen beheer	€	83.209	
Saldo eindbalans 31-12-2022	€	7.262.214	

De huisvestingssubsidie OCW dient aangewend te worden voor instandhouding van de gebouwen en andere huisvestingskosten, zoals huur gebouwen Rijksvastgoedbedrijf en verzekeringen. De instandhouding van de gebouwen bestaat uit dagelijks onderhoud, groot onderhoud of vervangingsinvesteringen voor delen van de gebouwen en de daarbij behorende installaties. In het meerjarenonderhoudsplan (hierna: MJOP) wordt het toekomstige meerjarig groot onderhoud en de vervangingsinvesteringen in de loop van de tijd gepland.

Dotatie aan de voorziening groot onderhoud vindt plaats op basis van het geplande groot onderhoud, zoals aangegeven in het MJOP. Hierdoor worden de kosten gelijkmatig verdeeld over de jaren terwijl de uitgaven in verschillende jaren plaatsvinden. Uitgaven voor groot onderhoud worden ten laste van de voorziening groot onderhoud gebracht in het jaar dat het onderhoud plaatsvindt.

De (vervangings)investeringen maken onderdeel uit van het MJOP (meerjarenonderhouds- en investeringsplan), echter worden op de balans onder de materiele vaste activa verantwoord en jaarlijks wordt hierop afgeschreven. Dat deel van de huisvestingssubsidie dat wordt aangewend voor investeringen wordt niet verantwoord in de exploitatierekening maar in de balans. De aangewende huisvestingssubsidie is opgenomen onder de Langlopende schulden met als subpost Investeringsubsidie OCW. Deze post Investeringsubsidie OCW valt vrij via de exploitatierekening, gelijklopend met de afschrijvingstermijn van de investering en wordt opgenomen onder de baten.

Indien na uitvoering van de taak, bedoeld in artikel 2.8 van de erfgoedwet, deze middelen niet volledig zijn aangewend en lange termijn investeringsreserves zijn aangehouden voor de instandhouding van gebouwen,

zoals opgenomen in de begroting voor het desbetreffende jaar, dan kunnen deze resterende middelen besteed worden aan publieksactiviteiten, collectiebeheer of algemeen beheer in het kader van de cultuurgoederen (artikel 3.13 Rbr). Het niet bestede deel van de huisvestingssubsidie wordt jaarlijks verantwoord onder de Kortlopende of Langlopende schulden als "Nog te besteden huisvestingssubsidie OCW". De "Nog te besteden huisvestingssubsidie OCW" dient in de jaarrekening volgens bovenstaand model toegelicht te worden met een specificatie waaraan de huisvestingssubsidie OCW in het betreffende boekjaar besteed is.

11. Investeringsubsidie OCW

	2022	2021
	EUR	EUR
Stand per 1 januari	360.950	-
Toevoeging	394.472	362.836
Vrijval	-4.078	-1.886
Stand per 31 december	751.344	360.950

Conform de bepalingen van het Handboek verantwoording cultuursubsidies instellingen 2021–2024 wordt voor investeringen vanuit de huisvestingssubsidie OCW een investeringsubsidie OCW opgenomen onder de langlopende schulden. Deze Investeringsubsidie OCW valt vrij ten gunste van de exploitatierekening huisvesting gelijklopend met de afschrijvingstermijn van de betreffende investering.

12. Investeringsbijdragen

	2022	2021
	EUR	EUR
Stand per 1 januari	-	-
Toevoeging	640.000	-
Vrijval	-	-
Stand per 31 december	640.000	-

In lijn met de werkwijze van de Investeringsubsidie OCW is ook voor overige bijdragen in investeringen de langlopende schuld Investeringsbijdragen gevormd. De toevoeging in 2022 ziet toe op de extra bijdrage die is ontvangen vanuit de VriendenLoterij met betrekking tot de PÉGÉ-doorzonwoningen. De post Investeringsbijdragen valt vrij ten gunste van de exploitatierekening huisvesting gelijklopend met de afschrijvingstermijn van de betreffende investering.

Kortlopende schulden en overlopende passiva

	2022	2021
	EUR	EUR
Schulden aan leveranciers	1.771.873	1.698.087
Kortlopend deel langlopende schuld	1.000.000	1.000.000
Belastingen en premies sociale verzekeringen	448.386	520.785
Schulden uit hoofde van pensioenen	544.668	127.548
Vooruitontvangen t.b.v. projecten	1.854.594	2.443.398
Overige schulden	2.187.400	2.587.746
Overlopende passiva	36.356	99.997
Totaal Kortlopende Schulden	7.843.277	8.477.561

De looptijd van de kortlopende schulden is korter dan 1 jaar met uitzondering van de vooruitontvangen subsidies projecten.

13. Vooruit ontvangen t.b.v. projecten

	2022	2021
	EUR	EUR
Vooruitontvangen VriendenLoterij	524.597	417.478
Vooruitontvangen Midlum "Wij gaan naar Canada"	24.048	24.048
Vooruitontvangen OCW Caribisch Gebied (KIEN)	-	34.359
Vooruitontvangen Provincie Overijssel 2019-2020 (KIEN)	-	15.307
Vooruitontvangen Provincie Overijssel 2021-2022 (KIEN)	12.000	45.463
Vooruitontvangen Ebus - Educatie	6.457	9.454
Vooruitontvangen Feest	60.000	90.000
Vooruitontvangen Educatie	112.517	112.517
Vooruitontvangen Sponsorbijdrage - DHL	108.403	86.022
Vooruitontvangen Fonds familie Heersink	86.690	109.075
Vooruitontvangen KIEN - PIE 2021-2024	151.395	82.741
Vooruitontvangen Canonnetwerk	18.314	-
Vooruitontvangen Uitbreiding Canonnetwerk	369.238	560.615
Vooruitontvangen Vereniging Vrienden	209.136	209.136
Vooruitontvangen Ambachtenwerkplaats	-	204.968
Vooruitontvangen Ambachtenlab KIEN - FCP	14.870	33.712
Vooruitontvangen Huisje Warnsveld - bouw	-	75.887
Vooruitontvangen Huisje Warnsveld - inrichting/presentatie	44.429	332.616
Vooruitontvangen Huis van Herinnering - FCP	112.500	-
Totaal vooruitontvangen t.b.v. Projecten	1.854.594	2.443.398

VriendenLoterij

	2022	2021
	EUR	EUR
Stand per 1 januari	417.478	248.166
<i>Toegekende bedragen</i>	<i>1.140.000</i>	<i>500.000</i>
Vaste bijdrage	500.000	500.000
Extra bijdrage: Doorzonwoningen	640.000	-
<i>Bestedingen</i>	<i>-1.032.881</i>	<i>-330.688</i>
Per saldo	107.119	169.312
Stand per 31 december	524.597	417.478

Als vaste beneficiënt van de VriendenLoterij heeft het museum in 2022 500.000 euro ontvangen. De bestedingen in 2022 betreffen de verlevendiging van het museum, het jaarthema 'Hoe vrij ben jij?', de tentoonstelling Anton de Kom en de realisatie van de Ambachtenwerkplaats.

In 2022 is er vanuit de VriendenLoterij een extra bijdrage ontvangen van 640.000 euro in het kader van bijzondere culturele projecten.

Midlum "Wij gaan naar Canada"

	2022	2021
	EUR	EUR
Stand per 1 januari	24.048	31.913
<i>Toegekende bedragen</i>	<i>-</i>	<i>-</i>
<i>Bestedingen</i>	<i>-</i>	<i>-7.865</i>
Per saldo	-	-7.865
Stand per 31 december	24.048	24.048

In 2022 hebben zich geen mutaties voorgedaan.

OCW Caribisch gebied (KIEN)

	2022	2021
	EUR	EUR
Stand per 1 januari	34.359	30.208
<i>Toegekende bedragen</i>	-	14.338
<i>Bestedingen</i>	-34.359	-10.187
Per saldo	-34.359	4.151
Stand per 31 december	-	34.359

In 2015 heeft het ministerie van OCW extra middelen ter beschikking gesteld voor werkzaamheden ter ondersteuning van het inventariseren en borgen van Immaterieel erfgoed in Caribisch Nederland (Bonaire, Sint Eustatius, Saba) en de Caribische landen (Curaçao, Aruba en Sint Maarten). In totaal is er 120.000 euro ter beschikking gesteld. Voor het resterende bedrag wat eind 2018 openstond is een herbestemmingsvoorstel ingediend voor Verkenning op de implementatie van het Verdrag ter Bescherming van het Immaterieel Erfgoed in het Caribisch gebied. Dit voorstel is goedgekeurd. Vanaf 2021 zijn de activiteiten weer op gang gekomen. Ultimo 2022 is het project afgerond.

Provincie Overijssel 2019-2020 (KIEN)

	2022	2021
	EUR	EUR
Stand per 1 januari	-	25.420
<i>Toegekende bedragen</i>	-	-
<i>Bestedingen</i>	-	-10.113
Per saldo	-	-10.113
Stand per 31 december	-	15.307

In 2018 is het door de Provincie Overijssel gesubsidieerde project 'Overijsselse traditie op de Nationale Inventarisatie Immaterieel Cultureel Erfgoed in Nederland' afgerond. In de periode 2019 is een nieuwe subsidie van 105.000 euro toegekend door de Provincie Overijssel voor het project "Versterking Immaterieel Erfgoed Overijssel, hiervan is reeds 95.000 aan voorschot ontvangen. Vanwege COVID-19 is de uitvoering van dit project uitgesteld tot 31 december 2022. In 2022 is 25.307 euro besteed aan dit project, waardoor een vordering van 10.000 euro op de Provincie Overijssel resteert.

Provincie Overijssel 2021-2022 (KIEN)

	2022	2021
	EUR	EUR
Stand per 1 januari	45.463	-
<i>Toegekende bedragen</i>	<i>50.000</i>	<i>50.000</i>
<i>Bestedingen</i>	<i>-83.463</i>	<i>-4.537</i>
Per saldo	-33.463	45.463
Stand per 31 december	12.000	45.463

In februari 2021 is door de Provincie Overijssel een subsidie van 100.000 euro toegekend voor het project 'Immaterieel Erfgoed gaat dwars door de samenleving'. Hiervan is in 2021/2022 100.000 euro aan voorschot ontvangen en in 2022 83.463 euro besteed. Het project is ultimo 2022 kostentechnisch afgerond, definitieve afwikkeling staat gepland in 2023.

Ebus – Educatie

	2022	2021
	EUR	EUR
Stand per 1 januari	9.454	4.765
<i>Toegekende bedragen</i>	<i>-</i>	<i>5.000</i>
<i>Bestedingen</i>	<i>-2.997</i>	<i>-311</i>
Per saldo	-2.997	4.689
Stand per 31 december	6.457	9.454

In 2022 is er 2.997 euro aan dit project besteed.

Project Feest

	2022	2021
	EUR	EUR
Stand per 1 januari	90.000	120.000
<i>Toegekende bedragen</i>	<i>-</i>	<i>-</i>
<i>Bestedingen</i>	<i>-30.000</i>	<i>-30.000</i>
Per saldo	-30.000	-30.000
Stand per 31 december	60.000	90.000

Feest is een educatief programma waarin de verschillende rituelen rondom feesten in Nederland worden verteld. In 2018 is door een particulier geld geschonken voor de *kosten van de ceremoniemeester*. De schenking van 2018 bedraagt 210.000 euro. Tot en met 2024 zal hiervan 30.000 euro per jaar worden besteed.

Educatie

	2022	2021
	EUR	EUR
Stand per 1 januari	112.517	112.517
<i>Toegekende bedragen</i>	-	-
<i>Bestedingen</i>	-	-
Per saldo	-	-
Stand per 31 december	112.517	112.517

Feest is een educatief programma waarin de verschillende rituelen rondom feesten in Nederland worden verteld. In 2018 is door een particulier geld geschonken voor de *exploitatie van educatieve projecten*. De schenking van 2018 bedraagt 150.000 euro. In 2022 zijn geen bestedingen geweest voor dit project.

Sponsorbijdragen - DHL

	2022	2021
	EUR	EUR
Stand per 1 januari	86.022	78.550
<i>Toegekende bedragen</i>	50.000	45.000
<i>Vrijval</i>	-16.667	-
<i>Bestedingen</i>	-10.952	-37.528
Per saldo	22.381	7.472
Stand per 31 december	108.403	86.022

Jaarlijks sponsort DHL de Stichting voor de exploitatie, presentatie en het behoud van (de presentatie in en rond) de Van Gend & Loos-loods. In 2022 is 27.619 euro besteed aan dit project.

Fonds familie Heersink

	2022	2021
	EUR	EUR
Stand per 1 januari	109.075	109.075
<i>Toegekende bedragen</i>	-	-
<i>Bestedingen</i>	-22.385	-
Per saldo	-22.385	-
Stand per 31 december	86.690	109.075

In mei 2018 opende het museum de nieuwe presentatie 'Wij gaan naar Canada' in de boerderij Midlum over de emigratiegolf naar Canada in de jaren '50. Deze presentatie is gerealiseerd met een schenking van de Amerikaans-Nederlandse familie Heersink. De overige gelden van deze schenking worden besteed, in nauw overleg met de familie Heersink. In 2019 is besloten dat het geld ingezet gaat worden bij KIEN ten behoeve van het zichtbaar maken van erfgoed op locatie. In 2022 is 22.385 euro besteed vanuit deze gelden.

KIEN – PIE 2021-2024

	2022	2021
	EUR	EUR
Stand per 1 januari	82.741	2.741
<i>Toegekende bedragen</i>	80.000	80.000
<i>Bestedingen</i>	-11.346	-
Per saldo	68.654	80.000
Stand per 31 december	151.395	82.741

In 2021 is het project Gedeeld Cultureel Erfgoed, gesubsidieerd door OCW, afgerond. Het overgebleven geld is toegevoegd aan het vervolg op dit project onder de naam KIEN – PIE 2021-2024. Het betreft deelname van het Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed als uitvoeringspartner aan het Programma Internationale Erfgoedsamenwerking. Hier is 320.000 euro voor toegekend en daarvan is in 2021/2022 160.000 euro aan voorschot ontvangen, de totale bestedingen in 2022 bedragen 11.346 euro.

Regulier Canonnetwerk

	2022	2021
	EUR	EUR
Stand per 1 januari	-	-
<i>Toegekende bedragen</i>	49.756	-
<i>Overheveling vanuit project Uitbreiding Canonnetwerk</i>	72.850	68.940
<i>Bestedingen</i>	-104.292	-68.940
Per saldo	18.314	-
Stand per 31 december	18.314	-

In 2022 is er met goedkeuring vanuit OCW 72.850 euro overgeheveld vanuit het project Uitbreiding Canonnetwerk naar het reguliere Canonnetwerk. Het overige toegekende bedrag van 49.756 euro betreft een deel van de zogenaamde 'Canonton'. De bestedingen over 2022 bedragen 104.292 euro.

Uitbreiding Canonnetwerk

	2022	2021
	EUR	EUR
Stand per 1 januari	560.615	436.851
<i>Toegekende bedragen</i>	-	250.000
<i>Overheveling naar project Canonnetwerk</i>	-72.850	-
<i>Bestedingen</i>	-118.527	-126.236
Per saldo	-191.377	123.764
Stand per 31 december	369.238	560.615

In 2019 is door het ministerie van OCW een projectsubsidie van 730.000 euro toegekend aan het Nederlands Openluchtmuseum ten behoeve van het uitbreiden van het Canonnetwerk. In 2022 is er met goedkeuring vanuit OCW 72.850 euro overgeheveld naar het project Canonnetwerk (regulier). De bestedingen over 2022 bedragen 118.527 euro.

Vereniging Vrienden

	2022	2021
	EUR	EUR
Stand per 1 januari	209.136	230.000
<i>Toegekende bedragen</i>	-	109.136
<i>Bestedingen</i>	-	-130.000
Per saldo	-	-20.864
Stand per 31 december	209.136	209.136

In 2022 hebben zich geen mutaties voorgedaan.

Ambachtenwerkplaats

	2022	2021
	EUR	EUR
Stand per 1 januari	204.968	1.219.435
<i>Toegekende bedragen</i>	-	-
<i>Bestedingen</i>	-204.968	-1.014.467
Per saldo	-204.968	-1.014.467
Stand per 31 december	-	204.968

De oplevering van dit project heeft in december 2021 plaatsgevonden. Ondanks de openstelling van de Ambachtenwerkplaats voor het publiek was het project nog niet volledig afgerond en liepen de kosten nog door in 2022. De totale besteding in 2022 bedraagt 204.968 euro en hiermee is het project ultimo 2022 volledig afgerond.

Ambachtenlab KIEN – FCP

	2022	2021
	EUR	EUR
Stand per 1 januari	33.712	57.976
<i>Toegekende bedragen</i>	-	-
<i>Bestedingen</i>	-18.842	-24.264
Per saldo	-18.842	-24.264
Stand per 31 december	14.870	33.712

In 2020 is door FCP een toekenning gedaan van 66.006 euro in het kader van de regeling Incidentele subsidie voor het project AmbachtenLab. In 2022 is 18.842 euro besteed aan dit project.

Warnsveld – Bouw

	2022	2021
	EUR	EUR
Stand per 1 januari	75.887	-5.827
<i>Toegekende bedragen</i>	-	130.000
<i>Mutatie huisvestingssubsidie</i>	83.209	-
<i>Bestedingen</i>	-159.096	-48.286
Per saldo	-75.887	81.714
Stand per 31 december	-	75.887

In 2017 is het vakantiehuisje Warnsveld geschonken aan het museum. In 2021 is gestart met de wederopbouw van het huisje. Deze bouw is voor 130.000 euro gefinancierd vanuit het geld van de Vereniging Vrienden en 83.209 euro is onttrokken aan de huisvestingssubsidie in het kader van collectiebeheer en publieksactiviteiten. Gedurende 2022 is vanuit deze gelden 159.096 euro besteed aan dit project. Ultimo 2022 is het project Warnsveld – bouw afgerond.

Warnsveld – inrichting/presentatie

	2022	2021
	EUR	EUR
Stand per 1 januari	332.616	-
<i>Toegekende bedragen</i>	-	350.000
<i>Bestedingen</i>	-288.187	-17.384
Per saldo	-288.187	332.616
Stand per 31 december	44.429	332.616

Naast de wederopbouw van het vakantiehuisje Warnsveld is in 2021 ook een project gestart voor de vormgeving van de inrichting/presentatie van in het huisje. Hiervoor is financiering toegekend van 150.000 euro van Stichting Nationaal Fonds voor Vrede en 250.000 euro van het Mondriaan Fonds, in 2021 is reeds 350.000 euro aan voorschot ontvangen. In 2022 is 288.187 euro besteed.

Huis van herinnering

	2022	2021
	EUR	EUR
Stand per 1 januari	-	-
<i>Toegekende bedragen</i>	<i>112.500</i>	-
<i>Bestedingen</i>	-	-
Per saldo	<u>112.500</u>	-
Stand per 31 december	<u>112.500</u>	-

In 2022 is 125.000 euro toegekend vanuit het Fonds Cultuurparticipatie ten behoeve van het Huis van herinnering. Een voorschot van 112.500 euro is reeds ontvangen.

14. Overige schulden

	2022	2021
	EUR	EUR
Te betalen vakantiegeld	449.133	427.569
Te betalen vakantiedagen	352.219	297.470
Te betalen lonen	118.201	215.421
Te betalen energie	28.752	21.500
Te betalen accountant	54.058	71.000
Te betalen verontreinigingsheffing/OZB	58.101	69.583
Te betalen afkoopsom	1.181	109.314
Te betalen UWV NOW	380.475	380.475
Te betalen DVO Schaarsbergen	264.000	264.000
Te betalen afkoop Schaarsbergen	-	190.000
Te betalen in 't Veld	95.380	300.000
Te betalen museumkaarten	99.468	-
Te betalen diverse kosten	286.432	241.414
Totaal Overige schulden	<u>2.187.400</u>	<u>2.587.746</u>

15. Overlopende passiva

	2022	2021
	EUR	EUR
Vooruitontvangen bedragen	36.356	99.997
Totaal Overlopende passiva	<u>36.356</u>	<u>99.997</u>

Toelichting financiële risico's van financiële instrumenten

De financiële risico's van de financiële instrumenten zijn beperkt, mede doordat de financiële instrumenten enkel bestaan uit vorderingen, geldmiddelen, kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen en er geen sprake is van in contracten besloten afgeleide financiële instrumenten en derivaten.

Door de inzet van het museum op een bestendige financiële huishouding, waarbij er een gezonde balans ontstaat tussen de eigen inkomsten en de meerjarige subsidierelatie met het ministerie van OCW, is er een beperkt liquiditeitsrisico. Tegelijkertijd is er een minimaal kredietrisico door de beperkte omvang van debiteuren en een adequaat debiteurenbeheer.

Pensioenen

Pensioenregeling

De pensioenregeling van de Stichting is ondergebracht bij het Pensioenfonds Zorg en Welzijn (PFZW). Deze regeling kwalificeert als een middelloonregeling. In de jaarrekening wordt deze regeling verwerkt als een "toegezegde bijdrage regeling". Dit betekent dat de over het boekjaar verschuldigde premie als kosten worden verantwoord. Vooruitbetaalde premies worden opgenomen onder de vlottende activa; nog niet betaalde premies worden opgenomen onder de kortlopende schulden.

Het pensioenfonds zorg en welzijn had per 31 december 2022 een dekkingsgraad van 109,2%. Deze dekkingsgraad stijgt ruim boven de minimaal vereiste dekkingsgraad van 104% uit. In de pensioenregeling is overigens geen verplichting opgenomen voor de Stichting tot het doen van aanvullende stortingen als de dekkingsgraad niet voldoet aan de wettelijke eis.

Voor een nadere toelichting op de verwerking van de pensioenen in de jaarrekening wordt verwezen naar de waarderingsgrondslagen.

Niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen

Rechten

Subsidie ministerie van OCW

Het ministerie van OCW heeft aan het Nederlands Openluchtmuseum voor de periode 2021-2024 een meerjarige instellingssubsidie toegekend. Vanaf de beleidsperiode 2021-2024 krijgt het museum vanuit twee onderdelen subsidie. Voor de publieksactiviteiten is er per jaar, exclusief loon- en prijsbijstelling, een bedrag van 6.400.521 euro beschikbaar voor het museum, waarvan 888.484 euro voor de Stichting KIEN. Cumulatief is dit 25.602.084 euro, waarvan 3.553.936 euro voor de Stichting KIEN. Voor de beleidsperiode 2021-2024 is in 2021 nog een structurele subsidie van 100.000 euro per jaar toegevoegd voor de presentatie van de Canon van Nederland.

Vanuit de Erfgoedwet ontvangt het museum in 2022 voor huisvesting en collectiebeheer in totaal 8.218.855 euro. Deze subsidie moet ieder jaar opnieuw worden aangevraagd. Ook heeft het museum een aanvullende subsidie vijfde steunpakket van in totaal 1.928.200 euro ontvangen, hiervan is 1.279.128 euro toegekend aan het boekjaar 2022.

VriendenLoterij

Door de VriendenLoterij zijn gelden toegekend aan Stichting het Nederlands Openluchtmuseum ter verlevendiging van het museum. Voor 2021 tot en met 2025 is een nieuw contract met de VriendenLoterij afgesloten waarin een bijdrage van 500.000 euro per jaar is toegezegd.

Verplichtingen

Huurcontracten

De Stichting heeft verplichtingen uit hoofde van huurcontracten en erfpachtcanons met derden. In 2017 is het Rijkshuisvestingsstelsel veranderd; de musea zijn verantwoordelijk geworden voor onderhoud en uitbreiding van alle panden die het juridisch eigendom blijven van het Rijksvastgoedbedrijf. De huurverplichting voor de huidige gehuurde panden bedraagt 896.000 euro voor 2 jaar, hiervan heeft 472.000 euro een looptijd korter dan 1 jaar.

De Stichting heeft met de Gemeente Arnhem een erfpachtcanon vastgelegd voor een periode van 30 jaar inzake de bezoekersparkeerplaats aan de Hoeflerlaan 4. De Stichting heeft elke 10 jaar de mogelijkheid om de erfpachtcanon op te zeggen. De totale verplichting bedraagt 1.512.000 euro. Hiervan is de jaarlijkse huurverplichting 63.000 euro, 252.000 euro ziet toe op de periode 2-5 jaar en 1.197.000 euro > 5 jaar.

Ook heeft de Stichting een huurcontract afgesloten met Canon Business Center voor de huur van All-inn printers. De huurverplichting voor de gehuurde printers voor de periode 2022-2024 bedraagt 67.000 euro, waarvan 36.000 euro < 1 jaar en 31.000 euro > 1 jaar.

Als laatste is een Facilitaire dienstverleningsovereenkomst met betrekking tot de exploitatie van het Collectie Centrum Nederland afgesloten met het Stichting het Rijksmuseum. De overeenkomst loopt tot en met 31 december 2050 en de kosten bedragen 1.570.000 euro per jaar. De totale verplichting bedraagt 42.670.000 euro, waarvan 6.310.000 in de periode 2-5 jaar en 34.790.000 euro > 5 jaar.

Lease contracten

De Stichting heeft vijf leasecontracten aangaande vijf leaseauto's. De leaseverplichting voor de auto's voor de periode 2022-2025 bedraagt 79.000 euro, waarvan 43.000 euro < 1 jaar en 36.000 euro > 1 jaar.

Investeringsverplichtingen

Ultimo 2022 heeft de Stichting voor een totaal van 914.000 euro aan investeringsverplichtingen. De openstaande verplichtingen voor De Bosrand, inclusief de PéGé-woningen, betreft in totaal 858.000 euro. Deze verplichtingen zullen naar verwachting volledig in het komende boekjaar worden voldaan.

Verplichting voor Vennootschapsbelasting

Op 28 november 2019 heeft de Belastingdienst schriftelijk bevestigd dat ze het standpunt van het museum delen en dat de Stichting het Nederlands Openluchtmuseum per 1 januari 2016 niet belastingplichtig is voor de vennootschapsbelasting. De Stichting ontvangt daarom geen aangiftebiljet.

De Belastingdienst gaat er op basis van de door het museum gepresenteerde feiten en omstandigheden vanuit dat de Stichting het Nederlands Openluchtmuseum met haar activiteiten niet voldoet aan de voorwaarde van een winstoogmerk. Daarnaast is de Belastingdienst van mening dat er niet wordt voldaan aan artikel 4 Wet Vpb 1969. De Stichting het Nederlands Openluchtmuseum drijft daarom geen onderneming in de zin van artikel 2, lid 1, onderdeel e, Wet Vpb 1969.

Bij gelijkblijvende feiten en omstandigheden is er ook voor de jaren 2017 e.v. geen sprake van belastingplicht. De Stichting draagt hierbij jaarlijks zelf de verantwoordelijkheid om te verzoeken om een aangiftebiljet, wanneer de feiten en omstandigheden aanleiding geven tot een andere conclusie.

Specificatie exploitatierekening over 2022**Baten****1. Eigen inkomsten**

Deze zijn als volgt te specificeren:

	2022	Begroting	2021
	EUR	EUR	EUR
Publieksinkomsten			
Publieksinkomsten binnenland			
Kaartverkoop			
Entreegelden	2.933.584	3.562.614	2.288.448
Museumkaartbezoek	1.626.517	1.844.040	1.003.629
	<hr/> 4.560.101	<hr/> 5.406.654	<hr/> 3.292.077
Overige publieksinkomsten			
Parkeergelden	615.655	645.750	459.587
Retail en Horeca	5.700.413	4.714.517	3.090.863
Overig	22.447	228.483	22.083
	<hr/> 6.338.515	<hr/> 5.588.750	<hr/> 3.572.533
Totaal Publieksinkomsten	<hr/> 10.898.616	<hr/> 10.995.404	<hr/> 6.864.610
Overige directe inkomsten			
Sponsorinkomsten			
Sponsorinkomsten	55.000	67.500 [▼]	86.982
Geoormerkt werven	436.226	320.000	388.690
	<hr/> 491.226	<hr/> 387.500	<hr/> 475.672
Overige directe inkomsten			
Museumkaart verkoop	32.033	-	16.479
Deelnemers	-	11.150	-
	<hr/> 32.033	<hr/> 11.150	<hr/> 16.479
Totaal Overige directe inkomsten	<hr/> 523.259	<hr/> 398.650	<hr/> 492.151
Totaal directe opbrengsten	<hr/> 11.421.875	<hr/> 11.394.054	<hr/> 7.356.761

Het bezoekersaantal in 2022 bedraagt 473.356 (2021: 303.219, begroting: 540.000). Net als in 2021 worden de lage bezoekersaantallen veroorzaakt door de COVID-19 maatregelen, welke in 2022 met name in januari voor een verstoring van de reguliere activiteiten zorgden. De publieksinkomsten blijven ondanks de lagere bezoekersaantallen op peil door een sterk stijgende component omzet banqueting.

2. Indirecte opbrengsten

In 2022 zijn er geen indirecte opbrengsten (2021: nihil).

3. Private middelen

	2022 EUR	Begroting EUR	2021 EUR
<i>Waarvan particulieren, incl. vrienden vereniging</i>			
Vereniging Vrienden: Venezia	-	-	287.880
Vereniging Vrienden: Ambachtenwerkplaats	-	-	200.000
Vereniging Vrienden: Warnsveld (bouw)	75.887	130.000	48.286
Fonds familie Heersink: We gaan naar Canada	-	-	7.865
Fonds familie Heersink: IE-spotten	22.385	-	-
Feest: weet wat je viert	30.000	30.000	30.000
Schenken en legaten	35.114	37.500	40.618
	163.386	197.500	614.649
<i>Waarvan bedrijven</i>			
DHL: Van Gend en Loos loods	16.667	-	9.605
DHL: Onderhoud transport	10.952	-	37.528
NH1816: Tramjubileum	-	-	42.413
	27.619	-	89.546
<i>Waarvan private fondsen</i>			
Mondriaanfonds en Vfonds: Warnsveld (inrichting)	288.187	400.000	17.384
Stichting Erfgoed Gelderland: Training rondleiders	-	-	6.480
Ebus: Educatie	2.997	-	311
Janivo: Educatie	-	-	15.728
#THISisPrikko	-	-	68.500
	291.184	400.000	108.403
<i>Waarvan goede doelenloterijen</i>			
VriendenLoterij: Ambachtenwerkplaats (extra bijdrage)	-	-	750.000
VriendenLoterij	597.849	673.783	395.154
	597.849	673.783	1.145.154
Totaal bijdragen uit private middelen	1.080.038	1.271.283	1.957.752

4. Structurele subsidies

Structurele subsidies OCW

	2022	Begroting	2021
	EUR	EUR	EUR
Subsidie OCW Structureel			
OCW: Publieksactiviteiten	5.936.125	5.840.000	5.726.666
OCW: Publieksactiviteiten Immaterieel Erfgoed	940.133	926.000	906.960
Subtotaal OCW: Publieksactiviteiten	6.876.258	6.766.000	6.633.626
OCW: Huisvesting			
Naar Egalisatie OCW vanwege investeringen eigenaarszaken	4.767.733	4.623.000	4.531.118
Reservering niet bestede huisvestingsmiddelen	-1.512.004	-1.194.153	-1.321.931
	3.255.729	3.428.847	3.209.187
OCW: Collectiebeheer	3.451.122	3.396.000	3.329.348
	3.451.122	3.396.000	3.329.348
Totaal structurele subsidies OCW	13.583.109	13.590.847	13.172.161

De Erfgoedwetmusea zoals het Nederlands Openluchtmuseum worden met ingang van 2021 volledig gefinancierd op grond van de Regeling beheer rijkscollectie en subsidiëring museale instellingen (Rbr).

De erfgoedwet subsidie voor publieksactiviteiten is verstrekt voor de periode 2021-2024:

- publieksactiviteiten en andere activiteiten – niet behorende tot het beheer op grond van de Erfgoedwet – die in het kader van de collectie verricht; en
- het bevorderen van de bescherming en kennis van immaterieel erfgoed.

De erfgoedwet subsidie huisvesting en collectiebeheer worden jaarlijks verstrekt. De subsidie huisvesting is in 2021 verhoogd met de extra toegekende structurele subsidie 500.000 euro als bijdrage voor de dienstverleningsovereenkomst CollectieCentrum Nederland (CCNL).

Structurele publieke subsidies

	2022	Begroting	2021
	EUR	EUR	EUR
FCP: Maand van de geschiedenis	91.800	85.000	107.365
Totaal Structurele publieke subsidies	91.800	85.000	107.365

5. Incidentele publieke subsidies

	2022 EUR	Begroting EUR	2021 EUR
OCW: Aanvullende subsidie steunpakket RAOCCC	1.279.128	-	4.598.572
OCW: CCNL logistieke voorbereiding verhuizing	-	-	210.565
OCW: Onttrekking Canon: netwerk	54.536	92.850	68.940
OCW: Uitbreiding Canonnetwerk	191.378	198.400	126.235
OCW: Visitatierapport	-	-	17.500
OCW: Caribisch Gebied	34.359	-	-4.151
OCW: KIEN PIE	11.346	80.000	-
Provincie Overijssel 2019-2020	27.228	-	10.113
Provincie Overijssel 2021-2022	83.463	50.000	4.537
PBC: Maand van de geschiedenis	5.000	5.000	5.000
ISSG: Maand van de geschiedenis	5.000	5.000	-
NIMH: Maand van de geschiedenis	10.000	10.000	-
FCP: AmbachtenLab KIEN	18.841	-	24.264
Rijkswaterstaat: Watersnoodwoning	-	-	12.271
Totaal Incidentele publieke subsidies	1.720.279	441.250	5.073.846

In 2022 zijn aanvullende exploitatiesubsidies (RAOCCC) in verband met COVID-19 uit het steunpakket van OCW ontvangen van in totaal 1.279.128 euro. In de begroting is hier geen rekening mee gehouden.

Lasten

6. Personeelslasten

	2022 EUR	Begroting EUR	2021 EUR
Lonen en salarissen	9.962.727	9.652.416	9.456.164
Reiskosten woon/werk	289.162	269.648	229.825
Thuiswerkvergoeding	1.986	-	-
AF: doorbelaste salariskosten	-550.218	-497.924	-863.928
AF: NOW 1.0 en NOW 3.1	17.852	-	-225.385
Pensioenlasten	972.759	1.013.504	917.038
Sociale lasten	1.762.464	1.689.173	1.577.199
Inhuur personeel	1.394.630	931.996	1.008.155
AF: subsidies	-21.446	-10.000	-42.082
Totaal Personeelslasten	13.829.916	13.048.813	12.056.986

Het totaalbedrag aan NOW-steun van 17.852 euro heeft betrekking op de definitieve afrekening van de NOW 3.1.

De pensioenlasten bestaan uit de met het pensioenfonds overeengekomen premie.

<i>Specificatie FTE's</i>	2022	2021
Personeel	243	222
Vrijwilliger	80	45
	323	267

7. Huisvestingslasten

	2022	Begroting	2021
	EUR	EUR	EUR
<i>Eigenaarsdeel</i>			
Huur gebouwen	508.035	512.000	435.004
Loonkosten eigen organisatie beheer en behoud	464.050	497.924	474.203
Verzekeringen	96.646	69.000	115.658
Afschrijving op investeringen	123.885	148.000	127.428
Dagelijks onderhoud huisvesting	418.809	962.923	612.134
Groot onderhoud (incl. dotatie voorziening)	160.000	160.000	160.000
Overige huisvestingskosten	1.321.964	1.079.000	1.322.323
Besteed aan publieksactiviteiten of andere activiteiten	-	-	-
Overige baten (vrijval verkoop Tiel)	-	-	-35.676
Totaal eigenaarsdeel	3.093.389	3.428.847	3.211.074
<i>Gebruikersdeel</i>			
Servicekosten	-	-	61.136
Erfpacht	63.000	65.000	63.000
Dagelijks onderhoud huisvesting	1.114.452	1.111.447	954.945
Energie	354.673	565.000	433.034
Overige huisvestingskosten	4.480	15.000	7.109
Totaal gebruikersdeel	1.536.605	1.756.447	1.519.224
Totaal huisvestingslasten	4.629.994	5.185.294	4.730.298

De huisvestingssubsidie OCW dient aangewend te worden voor instandhouding van de gebouwen en andere huisvestingskosten, zoals huur gebouwen RVB en verzekeringen. De instandhouding bestaat zowel uit dagelijks onderhoud, groot onderhoud als vervangingsinvesteringen voor delen van de gebouwen en de daarbij behorende installaties. De huisvestingskosten zijn in totaal 555.300 euro lager dan begroot. Gedurende het jaar is minder (dagelijks) onderhoud uitgevoerd dan begroot. Tevens zijn de kosten voor gas, water en elektriciteit lager dan begroot. De overige huisvestingskosten, waar CollectieCentrum Nederland (CC NL) onderdeel van uitmaakt, zijn daarentegen hoger dan begroot.

8. Afschrijvingen

	2022	Begroting	2021
	EUR	EUR	EUR
Afschrijvingen	1.100.543	1.239.000	1.232.589
Vrijval investeringssubsidie	-4.078	-	-1.886
Boekresultaat	-	-	-6.889
Totaal afschrijvingen	1.096.465	1.239.000	1.223.814

De afschrijvingen zijn 142.535 euro lager dan begroot. Een groot aantal investeringen zijn later aangeschaft, opgeleverd of nog niet volledig in gebruik genomen in 2022.

9. Overige lasten

	2022	Begroting	2021
	EUR	EUR	EUR
Personeelskosten (anders dan salarislasten)	511.237	568.525	277.633
Inkoopwaarde van de omzet	1.785.986	1.432.801	941.237
Exploitatiekosten	1.649.658	1.411.144	1.184.988
Verkoopkosten	1.114.236	1.205.877	859.094
Kantoor- & Administratiekosten	1.443.008	1.522.780	1.558.169
Overige kosten	23.027	33.900	45.399
Projectkosten	1.186.217	1.093.400	2.221.066
Totaal Overige lasten	7.713.369	7.268.427	7.087.586

De overige lasten zijn sterk gerelateerd aan de bezoekersaantallen en het bestedingspatroon van de bezoekers. De exploitatiekosten zijn hoger dan begroot en zien met name toe op de verkopen horeca, banqueting en retail en hangen samen met de hogere gerealiseerde opbrengsten.

Personeelskosten (anders dan salarislasten)

	2022	Begroting	2021
	EUR	EUR	EUR
Reis-, verblijfkosten	53.649	58.750	14.114
Opleidingen	140.486	176.000	129.366
Arbo diensten	71.601	85.000	79.897
Overige personeelskosten	245.501	248.775	54.256
	511.237	568.525	277.633

Inkoopwaarde van de omzet

	2022	Begroting	2021
	EUR	EUR	EUR
Horeca	1.504.967	1.121.823	749.755
Retail	346.688	310.978	234.742
Ontvangen bonussen	-65.669	-	-43.260
	1.785.986	1.432.801	941.237

Exploitatiekosten

	2022	Begroting	2021
	EUR	EUR	EUR
Onderhoud exploitatie	829.091	796.250	671.001
Dierenverzorging	39.186	40.000	37.123
Collectiebeheer	60.133	83.477	34.109
Evenementen	278.488	175.067	142.609
Overige kosten	442.760	316.350	300.146
	1.649.658	1.411.144	1.184.988

Verkoopkosten

	2022	Begroting	2021
	EUR	EUR	EUR
Algemene kosten	57.313	50.400	34.601
Relatiebeheer	178.522	110.500	82.977
Marketingkosten	878.401	1.044.977	741.516
	1.114.236	1.205.877	859.094

Kantoor & administratiekosten

	2022	Begroting	2021
	EUR	EUR	EUR
Administratiekosten	251.622	349.780	312.705
Automatisering	776.488	751.500	809.017
Bankkosten	39.363	25.000	24.882
Extern advies	211.317	167.000	254.453
Kantoorkosten	13.200	13.500	8.472
Verzekeringen	151.018	216.000	148.640
	1.443.008	1.522.780	1.558.169

Overige Kosten

	2022	Begroting	2021
	EUR	EUR	EUR
Representatie-, afdelingskosten	11.467	17.400	10.180
Jaarlijkse bijdrage derden	11.000	3.500	13.500
Onvoorzien	560	13.000	21.719
	23.027	33.900	45.399

Projectgebonden lasten en overige lasten

	2022	Begroting	2021
	EUR	EUR	EUR
Publiek			
OCW: Uitbreiding Canonnetwerk	191.378	198.400	126.235
OCW: KIEN PIE	11.346	80.000	-
OCW: CCNL logistieke voorbereiding verhuizing	-	-	211.267
Rijkswaterstaat: Watersnoodwoning	-	-	13.439
	202.724	278.400	350.941
Privaat			
VriendenLoterij: Ambachtenwerkplaats	205.020	-	814.467
VriendenLoterij: Jaartheme	182.881	200.000	-
VriendenLoterij: Tentoonstelling Anton de Kom	50.000	50.000	-
VriendenLoterij: Tentoonstelling Makers in beeld	-	-	77.102
VriendenLoterij: Tramjubileum	-	-	26.832
VriendenLoterij: Ambachtenroute	-	-	66.753
Vereniging Vrienden - Venezia	-	-	332.144
Vereniging Vrienden: Ambachtenwerkplaats	-	-	200.000
Huisje Warnsveld (bouw)	159.096	130.000	48.286
Huisje Warnsveld (inrichting)	288.187	400.000	17.384
Feest: weet wat je viert	30.000	30.000	30.000
Educatie	-	5.000	-
Ebus: Educatie	2.997	-	311
Janivo: Educatie	-	-	19.269
Fonds familie Heersink: We gaan naar Canada	-	-	7.865
Fonds familie Heersink: IE-spotten	22.385	-	-
DHL: Onderhoud transport	10.952	-	37.528
DHL: Upgrade Van Gend en Loos presentatie	-	-	9.605
NH1816: Tramjubileum	-	-	42.413
#THISisPrikko	13.134	-	127.248
FCP: AmbachtenLab KIEN	18.841	-	-
Stichting Erfgoed Gelderland: Training rondleiders	-	-	12.918
	983.493	815.000	1.870.125
Totaal Projectkosten	1.186.217	1.093.400	2.221.066

10. Rentebaten en -lasten

	2022	Begroting	2021
	EUR	EUR	EUR
Baten			
Rente rekening-courant	5.600	-	-
	5.600	-	-
Lasten			
Rente lening Ministerie van Financiën	21.000	21.000	24.500
Rente overig	741	-	974
	21.741	21.000	25.474
Totaal Rentebaten en -lasten	16.141	21.000	25.474

Bezoldiging bestuurders en toezichhouders

WNT-verantwoording 2022

De WNT is van toepassing op Stichting het Nederlands Openluchtmuseum. Het voor Stichting Nederlands Openluchtmuseum toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2022 216.000 euro, dit betreft het algemeen bezoldigingsmaximum.

1. Bezoldiging topfunctionarissen

1a. Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling:

bedragen x € 1	Mr. B. Eenhoorn
Functiegegevens	Directeur-bestuurder Stichting NOM
Aanvang en einde functievervulling in 2022	01/01 – 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0
Dienstbetrekking?	Ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 156.935
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 15.716
<i>Subtotaal</i>	<i>€ 172.651</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 216.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.
Bezoldiging	€ 172.651
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.

Aanvullend op de WNT dient het Nederlands Openluchtmuseum in lijn met de Regeling beloning Directeuren van Goede Doelen verder inzicht te geven in de details van de beloning: de directiebeloning bestaat uit de volgende componenten: brutoloon (€ 138.330), vakantiegeld (€ 10.656), eindejaarsuitkering (€ 4.703), bijtelling privégebruik auto (€ 3.245) en het werkgeversdeel pensioenlasten (€ 15.716).

Gegevens 2021	
bedragen x € 1	
Mr. B. Eenkhoorn	
Functiegegevens	Directeur-bestuurder Stichting NOM
Aanvang en einde functievervulling in 2021	01/01 – 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0
Dienstbetrekking?	Ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 149.706
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 14.862
<i>Subtotaal</i>	<i>€ 164.568</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 209.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.
Bezoldiging	€ 164.568
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.

Aanvullend op de WNT dient het Nederlands Openluchtmuseum in lijn met de Regeling beloning Directeuren van Goede Doelen verder inzicht te geven in de details van de beloning: de directiebeloning bestaat uit de volgende componenten: brutoloon (€ 130.764), vakantiegeld (€ 10.251), eindejaarsuitkering (€ 4.446), eenmalige CAO-uitkering (€ 1.000), bijtelling privégebruik auto (€ 3.245) en het werkgeversdeel pensioenlasten (€ 14.862).

De bezoldiging van de toezichthouders bedraagt conform de statuten nihil.

2. Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2022 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen. De anticumulatiebepaling is niet van toepassing, omdat de directeur-bestuurder geen leidinggevende topfunctie vervult bij andere WNT-instellingen.

3. Regeling beloning directeuren van goede doelenorganisaties

De functiegroep BSD-punten 'maximaal jaarinkomen' salaris niveau per 1 januari 2022 van Stichting het Nederlands Openluchtmuseum is schaal J > 491 met een maximaal jaarinkomen van 173.960 euro. Stichting het Nederlands Openluchtmuseum heeft in 2022 530 BSD-punten.

Hiermee voldoet Stichting het Nederlands Openluchtmuseum aan de gestelde normen.

Toelichting op de verdeelsleutels zoals gehanteerd in de functionele exploitatierekening

In de jaarrekening is een deel van de baten en lasten direct toe te rekenen aan de functies. Voor zover baten en lasten niet direct toerekenbaar zijn, worden deze verdeeld aan de hand van verdeelsleutels.

Het museum gebruikt voor 2022 de volgende verdeelsleutels:

1. Directe opbrengsten: direct toegewezen aan de functie;
2. Subsidie OCW publieksactiviteiten: direct toegewezen aan de functie;
3. Subsidie OCW erfgoedwet huisvesting: conform verdeelsleutel huisvesting;
4. Subsidie OCW erfgoedwet collectiebeheer: direct toegewezen aan de functie;
5. Salarislasten: toegerekend op basis van de afdeling waar het personeel werkt. Gedeeltelijk direct toegewezen aan de functie, gedeeltelijk conform verdeelsleutel huisvesting;
6. Huisvesting: conform verdeelsleutel huisvesting;
7. Overige lasten: direct toegewezen aan de functie of conform de verdeelsleutel huisvesting;
8. Afschrijvingen: direct toegewezen aan de functie.

Arnhem, 17 maart 2023

Was getekend

Mr. B. Eenkhoorn
Directeur-bestuurder

Overige gegevens

Statutaire regeling betreffende de bestemming van het saldo van baten en lasten.

In artikel 2 lid 6 van de statuten is opgenomen dat de Stichting niet gericht is op het maken van winst. Er is geen artikel opgenomen betreffende een bestemming van een saldo van baten en lasten anders dan aan het Eigen Vermogen.

Controleverklaring

De controleverklaring van de onafhankelijke accountant is opgenomen op de volgende pagina's.

Accountants

Baker Tilly (Netherlands) N.V.
 Kerkenbos 10-27
 Postbus 10525
 6500 MB Nijmegen

T: +31 (0)24 378 48 48

nijmegen@bakertilly.nl
www.bakertilly.nl

KvK: 24425560

Aan de Raad van Toezicht van
 Stichting het Nederlands Openluchtmuseum,
 Nationaal Museum voor Nederlandse Volkskunde

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2022

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2022 van Stichting het Nederlands Openluchtmuseum, Nationaal Museum voor Nederlandse Volkskunde te Arnhem gecontroleerd.

Ons oordeel inzake de getrouwheid

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting het Nederlands Openluchtmuseum, Nationaal Museum voor Nederlandse Volkskunde per 31 december 2022 en van het resultaat over 2022 in overeenstemming met het Handboek verantwoording instellingen Erfgoedwetsubsidies 2021-2024 en de bepalingen van en krachtens de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT).

Ons oordeel inzake de rechtmatigheid

Naar ons oordeel zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2022 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in de subsidiebeschikking en in de relevante wet- en regelgeving zoals uitgewerkt in paragraaf 2.3 van het Accountantsprotocol cultuursubsidies instellingen 2021-2024.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2022;
2. de categoriale exploitatierekening over 2022;
3. de categoriale en functionele exploitatierekening over 2022; en
4. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting het Nederlands Openluchtmuseum, Nationaal Museum voor Nederlandse Volkskunde zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel en onze bevindingen moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Controleaanpak frauderisico's

Als onderdeel van onze controle hebben wij inzicht verkregen in de stichting en haar interne beheersingsomgeving. Op basis daarvan hebben wij risico's op een afwijking van materieel belang als gevolg van fraude geïdentificeerd en ingeschat. Wij hebben onze fraude risico analyse besproken met de directeur-bestuurder. Wij hebben diverse frauderisicofactoren beoordeeld om vast te stellen of deze bij Stichting het Nederlands Openluchtmuseum, Nationaal Museum voor Nederlandse Volkskunde leiden tot een risico op een afwijking van materieel belang als gevolg van fraude. Wij benoemen hierna de door ons geïdentificeerde frauderisico's en de door ons uitgevoerde werkzaamheden om deze frauderisico's te ondervangen.

Het risico dat de stichting doet voorkomen dat het aan de rechtmatigheidseisen voldoet die door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap zijn gesteld, terwijl de stichting daar feitelijk niet aan voldoet

Door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) zijn een aantal rechtmatigheidseisen opgesteld waaraan de stichting moet voldoen die zijn opgenomen in het accountantsprotocol cultuursubsidies instellingen 2021-2024. Het niet voldoen aan deze eisen kan leiden tot maatregelen door het ministerie van OCW die van invloed zijn op de te ontvangen subsidie van het ministerie van OCW. De stichting is voor een groot deel afhankelijk van deze subsidie, waardoor het risico bestaat dat bij het niet voldoen aan de rechtmatigheidseisen, en het mogelijke effect dat dit heeft op de subsidie, kan leiden tot het niet meer kunnen exploiteren van het museum. Het management zou om die reden in de verleiding kunnen komen de financiële verantwoording op de rechtmatigheidseisen te manipuleren.

Als gevolg van deze vorm van management override onderkennen wij voor de eisen ten aanzien van rechtmatigheid sub 2 tot en met 5 van paragraaf 2.3.2 van het accountantsprotocol cultuursubsidies instellingen 2021-2024 een frauderisico. Voor de omschrijving van deze rechtmatigheidseisen wordt verwezen naar de onder onze werkzaamheden opgenomen opsomming.

Ten aanzien van de vraag of in de financiële verantwoording alleen posten zijn opgenomen die zijn verbonden aan de uitvoering van de activiteiten waarvoor subsidie is toegekend en dat is voldaan aan de hieraan verbonden verplichtingen (opgenomen in de subsidiebeschikking sub 1 van paragraaf 2.3.2 van het accountantsprotocol cultuursubsidies instellingen 2021-2024) onderkennen wij geen frauderisico, doordat de administratieve organisatie en interne beheersing omtrent het inkoopproces het risico afdoende mitigeert. Wij hebben de werking van deze betreffende interne beheersingsmaatregel vastgesteld.

Om bovengenoemd risico te mitigeren hebben wij de volgende werkzaamheden uitgevoerd die toezien op de hierboven genoemde punten sub 2 tot en met 5 van paragraaf 2.3.2 van het accountantsprotocol cultuursubsidies instellingen 2021-2024:

- Het vaststellen dat een kostendekkende vergoeding in rekening is gebracht voor goederen die de stichting aan derden ter beschikking stelt of diensten die zij voor derden verricht (rechtmatigheidseis sub 2);
- Het vaststellen dat geen hoger bedrag wordt betaald aan derden (i) dan dat in de markt als gebruikelijk wordt geacht of (ii) dat hoger is dan de kosten als de stichting de diensten in eigen beheer had uitgevoerd (rechtmatigheidseis sub 3);
- Het vaststellen dat het management terecht heeft geconcludeerd dat de regelgeving inzake aanbestedingen niet van toepassing is op de stichting, onder andere door het inschakelen van een in aanbestedingsrecht gespecialiseerde advocaat (rechtmatigheidseis sub 4);
- Het vaststellen aan de hand van het controleprotocol WNT dat de verantwoording en toelichting in de jaarrekening ten aanzien van de WNT voldoet aan de door de WNT gestelde eisen (rechtmatigheidseis sub 5).

Het risico dat liquide middelen onrechtmatig aan de stichting onttrokken worden door gelegenheid hiertoe in de betalingsorganisatie

De stichting heeft functiescheiding aangebracht tussen het klaarzetten van betalingen en het daadwerkelijk accorderen van betalingen in de online bankapplicatie. In het traject tot het klaarzetten van de betalingen zijn interne beheersingsmaatregelen opgezet die als doel hebben het risico op onjuiste betalingen te ondervangen. Deze maatregelen zijn in opzet toereikend om het risico geheel te mitigeren. Wij zijn echter niet in staat geweest de zichtbare werking van deze maatregelen afdoende vast te stellen, omdat de controlehandeling niet altijd voldoende zichtbaar wordt vastgelegd. Enkel om die reden hebben wij dit risico als een frauderisico moeten behandelen en hebben wij gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd om dit te compenseren. De stichting heeft reeds acties ondernomen waardoor vanaf 2023 de controlehandelingen voldoende zichtbaar zijn.

Om dit risico in voldoende mate te mitigeren hebben wij de volgende werkzaamheden uitgevoerd, waaruit geen bevindingen naar voren zijn gekomen:

- Het uitvoeren van een data-analyse op een extractie uit de online bankapplicatie. Hierbij hebben wij een analyse uitgevoerd op onder andere betalingen naar begunstigen met meer dan één rekeningnummer en naar rekeningnummers die meerdere namen omvatten om daarmee uit te sluiten dat er in materiële zin onterechte betalingen zijn verricht;
- Het uitvoeren van een deelwaarneming op de uitgaande betalingen om vast te stellen of het betreffende bedrag naar het juiste rekeningnummer is betaald door middel van een naam-rekeningnummer controle aan de hand van de onderliggende inkoopfacturen; en
- Het vaststellen of crediteuren die in het huidige boekjaar nieuw zijn aangemaakt in de crediteurenadministratie ook daadwerkelijk bestaan en crediteur zijn van de stichting.

Het risico dat het management maatregelen van interne beheersing doorbreekt

Naast bovengenoemde frauderisico's onderkennen wij ook het risico op doorbreken van interne beheersingsmaatregelen door het management als frauderisico, omdat het management in staat is de administratieve processen en vastleggingen te manipuleren en frauduleuze financiële overzichten op te stellen door interne beheersingsmaatregelen te doorbreken die anderszins effectief lijken.

Met betrekking tot dit algemene risico van het doorbreken van de interne beheersing zijn de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- Het vaststellen middels data-analyse of boekingsgangen de verwachte route volgen. Wij hebben gegevensgerichte werkzaamheden verricht op afwijkingen en handmatige boekingen;
- Het analyseren van memoriaalboekingen en andere aanpassingen in de financiële administratie
- Het beoordelen van ongebruikelijke transacties buiten het kader van de normale activiteiten;

- Het beoordelen van transacties met verbonden partijen;
- Het beoordelen van schattingen en significante schattingsposten; en
- Het doornemen van notulen van vergaderingen van het management en de Raad van Toezicht.

Ten aanzien van het frauderisico zijn in de controle elementen van onvoorspelbaarheid in de controlewerkzaamheden opgenomen.

Controleaanpak continuïteit

De directeur-bestuurder heeft geen omstandigheden geïdentificeerd die de continuïteit van de stichting in gevaar kunnen brengen. Dit is bevestigd door de Raad van Toezicht.

Het is onze verantwoordelijkheid om vast te stellen dat de door de directeur-bestuurder gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is en het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. In het kader van deze verantwoordelijkheid hebben wij onder andere de volgende werkzaamheden verricht:

- Kennisname van de door de directeur-bestuurder opgemaakte financiële prognoses, waaronder de jaarlijkse begroting;
- Toetsen van de belangrijkste uitgangspunten en veronderstellingen die de directeur-bestuurder heeft gehanteerd bij het opmaken van de prognoses;
- Vaststellen dat de directeur-bestuurder de gehanteerde continuïteitsveronderstelling voor een periode van minimaal 12 maanden na opmaken van de jaarrekening heeft geëvalueerd;
- Vaststellen in hoeverre sprake is van bijzondere omstandigheden en in hoeverre de directeur-bestuurder hier rekening mee heeft gehouden bij het opmaken van de prognoses;
- Nagaan of al dan niet wordt voldaan aan de afspraken in de subsidiebeschikkingen.

Wij hebben, op basis van de verkregen tussentijdse cijfers tot en met februari 2023 en de begroting 2023, overwogen of er gebeurtenissen of omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole en de financiële positie zoals deze blijkt uit de jaarrekening, vinden wij het hanteren van de continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar.

Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de continuïteit niet langer kan worden gehandhaafd.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met de Regeling Controleprotocol WNT 2022 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd.

Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Het jaarverslag omvat andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van het Handboek verantwoording instellingen Erfgoedwetsubsidies 2021-2024 is vereist voor het bestuursverslag en de overige gegevens.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Accountantsprotocol cultuursubsidies Instellingen 2021-2024 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De directeur-bestuurder is verantwoordelijk voor het opstellen van het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met het Handboek verantwoording instellingen Erfgoedwetsubsidies 2021-2024.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van de directeur-bestuurder en de Raad van Toezicht voor de jaarrekening

De directeur-bestuurder is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het Handboek verantwoording instellingen Erfgoedwetsubsidies 2021-2024 en de bepalingen van en krachtens de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semi-publieke sector (WNT). Het bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in de subsidiebeschikking en in de relevante wet- en regelgeving zoals uitgewerkt in paragraaf 2.3 van het Accountantsprotocol cultuursubsidies instellingen 2021-2024.

In dit kader is de directeur-bestuurder verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die de directeur-bestuurder noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de directeur-bestuurder afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet de directeur-bestuurder de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de directeur-bestuurder het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

De directeur-bestuurder moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De Raad van Toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Accountants

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Accountantsprotocol cultuursubsidies instellingen 2021-2024, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de directeur-bestuurder en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door de directeur-bestuurder gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een stichting haar continuïteit niet langer kan handhaven;

Wij communiceren met de Raad van Toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Nijmegen, 17 maart 2023

Baker Tilly (Netherlands) N.V.

drs. W.V.C.C. van Herpen RA

Bijlage 1 KIEN**Winst en Verlies per 31 december 2022 KIEN**

	2022	Begroting	2021
	EUR	EUR	EUR
Baten:			
Eigen inkomsten			
Publieksinkomsten binnenland:	-	-	-
<i>Kaartverkoop</i>	-	-	-
<i>Overige publieksinkomsten</i>	-	-	-
Publieksinkomsten buitenland	-	-	-
Totaal Publieksinkomsten	-	-	-
Sponsorinkomsten	-	-	-
Overige directe inkomsten	-	-	-
Totaal overige directe inkomsten	-	-	-
Totaal Directe inkomsten	-	-	-
Indirecte inkomsten	-	-	-
Private middelen - particulieren incl. vriendenverenigingen	-	-	-
Private middelen - bedrijven	-	-	-
Private middelen - private fondsen	-	-	-
Private middelen - goede doelen loterijen	-	-	-
Totaal bijdragen uit private middelen	-	-	-
Totaal eigen inkomsten	-	-	-
Subsidies			
Totaal structureel OCW	940.133	926.000	906.960
<i>OCW: Publieksactiviteiten</i>	940.133	926.000	906.960
<i>OCW: Huisvesting</i>	-	-	-
<i>OCW: Collectiebeheer</i>	-	-	-
Totaal structureel Provincie	-	-	-
Totaal structureel Gemeente	-	-	-
Totaal structureel publieke subsidie overig	-	-	-
Totale structurele subsidies	940.133	926.000	906.960
Incidentele publieke subsidies	145.050	50.000	34.763
Totaal subsidies	1.085.183	976.000	941.723
TOTALE BATEN	1.085.183	976.000	941.723

KIEN vervolg

Lasten:	2022	Begroting	2021
	EUR	EUR	EUR
Personeelslasten	743.152	724.733	694.587
Huisvestingslasten	25.000	25.000	25.000
Afschrijvingen	-	-	-
Aankopen	-	-	-
Overige lasten	241.430	226.267	92.645
TOTALE LASTEN	1.009.582	976.000	812.232
Saldo uit gewone bedrijfsvoering	75.601	-	129.491
Saldo rentebaten/-lasten	-	-	-
Bijzondere baten/ - lasten	-	-	-
Mutaties Aankoopfonds	-	-	-
EXPLOITATIERESULTAAT	75.601	-	129.491

Bijlage 2 CBF**Exploitatierkening 2022**

	2022		Begroting 2022		2021	
	EUR	%	EUR	%	EUR	%
Baten:						
- Baten van particulieren	163.386	1%	197.500	1%	614.649	2%
- Baten van bedrijven	518.845	2%	387.500	1%	565.218	2%
- Baten van loterijorganisaties	597.849	2%	673.783	3%	1.145.154	4%
- Baten van subsidies van overheden	15.210.011	55%	13.919.247	52%	17.924.967	65%
- Baten van verbonden organisaties	-	0%	-	0%	-	0%
- Baten van andere organisaties zonder winststreven	476.361	2%	597.850	2%	536.808	2%
Som der geworven baten	16.966.452		15.775.880		20.786.796	
Baten als tegenprestatie voor de levering van						
- Producten en/of diensten	10.930.649		11.006.554		6.881.089	
- Overige baten	-		-		-	
Som overige baten	10.930.649	39%	11.006.554	41%	6.881.089	25%
Som der baten	27.897.101		26.782.434		27.667.885	

Vervolg exploitatierkening 2022

	2022		Begroting 2022		2021	
	EUR	%	EUR	%	EUR	%
Lasten:						
<i>Besteed aan doelstellingen:</i>						
- Publieksfunctie	15.975.068	59%	9.805.011	37%	13.620.360	54%
- Collectiefunctie	6.073.809	22%	4.842.056	18%	6.633.841	26%
- Wetenschappelijke functie	-	0%	-	0%	-	0%
Kosten eigen fondsenwerving	77.422	0%	121.664	0%	110.712	0%
Kosten beheer en administratie	5.176.828	19%	11.992.703	45%	4.743.151	19%
Som der lasten	27.303.127		26.761.434		25.108.064	
Saldo voor financiële baten en lasten						
Saldo financiële baten en lasten	16.141-		21.000-		25.474-	
Saldo van baten en lasten	577.833		-		2.534.347	
Bestemming saldo van baten en lasten:						
Toevoeging/onttrekking aan:						
- Overige reserve	435.615-		-		2.404.857-	
- Bestemmingsreserve	142.218-		-		129.490-	
- Bestemmingsfonds	-		-		-	
	-		-		-	

CBF vervolg

Toelichting Lastenverdeling

	Functie				Beheer administratie	Totaal 2022	Begroting 2022	Totaal 2021
	Publieke functie	Collectie functie	Wetenschap- pelijke functie	Werving baten Eigen fondsenwerving				
Personeelskosten	8.589.082	3.072.346	-	77.422	2.091.066	13.829.916	13.048.813	12.056.986
Afschrijvingen	957.575	-	-	-	138.890	1.096.465	1.239.000	1.223.814
Huisvestingslasten	1.148.141	2.478.694	-	-	1.003.159	4.629.994	5.185.294	4.730.298
Aankopen	-	33.383	-	-	-	33.383	19.900	9.380
Overige lasten	5.280.270	489.386	-	-	1.943.713	7.713.369	7.268.427	7.087.586
Totaal	15.975.068	6.073.809	-	77.422	5.176.828	27.303.127	26.761.434	25.108.064

Reflectie op het integriteitsbeleid

Het museum beschikt over het CBF-keurmerk voor erkende goede doelen. Dit keurmerk toont aan dat het museum voldoet aan strenge kwaliteitseisen.

Het Nederlands Openluchtmuseum heeft een integriteitsbeleid en stelt zich ten doel hierover helder te communiceren.

Het museum onderscheidt drie aandachtsgebieden:

- **Interpersoonlijk** - discriminatie, intimidatie, vernedering, geweld, pesten, ongewenste intimiteit, seksuele intimidatie en seksueel geweld.
- **Machtsmisbruik** - corruptie, belangenverstrengeling, lekken van vertrouwelijke informatie en verwijtbare nalatigheid.
- **Financieel** - fraude, diefstal, misbruik van ter beschikking gestelde goederen of diensten, verwijtbare verspilling.

De verantwoordelijkheid voor het integriteitsbeleid inclusief de implementatie ligt bij de directeur-bestuurder. Er zijn reeds diverse stappen ondernomen om het integriteitssysteem verder op te bouwen. Zo heeft het museum een Klachtenregeling, een Gedragscode (on)gewenste omgangsvormen en een Klokkenuidersregeling.

Gedragscode (on)gewenste omgangsvormen

De Gedragscode omvat een expliciete beschrijving van de normen en waarden van het Nederlands Openluchtmuseum en gaat ook in op grensoverschrijdend gedrag. De code geeft inzicht in de wijze waarop het museum integer bedrag bevordert bij medewerkers en andere betrokkenen.

Klokkenuidersregeling

De Klokkenuidersregeling is in 2022 herzien en in lijn gebracht met de Europese Richtlijn.

Melden van schendingen (intern)

Het Nederlands Openluchtmuseum zet zich in voor een open en veilige organisatiecultuur, waarbij medewerkers zich vrij voelen om het te melden als zij signaleren dat iets niet in orde is. Medewerkers en vrijwilligers kunnen met issues terecht bij interne vertrouwenspersonen. Het Nederlands Openluchtmuseum stimuleert dat een (vermoeden van een) misstand eerst intern gemeld wordt. Echter, onder omstandigheden is een directe melding bij een daartoe bevoegde autoriteit mogelijk.

Melden van schendingen (openbaar)

Iedereen kan sinds 1 mei 2022 via een openbaar meldpunt veilig en vertrouwelijk op laagdrempelige wijze melden. Indien gewenst kan de identiteit van de melder worden beschermd.

Onderzoek en maatregelen

Het museum stelt per melding een onderzoekscommissie aan van drie personen met geschikte expertises. De commissie onderzoekt meldingen en neemt adequate maatregelen, waarbij ook aandacht is voor het bieden van passende ondersteuning aan slachtoffers.

Meldingen 2022

Het Nederlands Openluchtmuseum heeft in 2022 geen integriteitsmeldingen ontvangen.

De interne vertrouwenspersonen hebben gesprekken gevoerd met medewerkers over issues die spelen binnen de organisatie. Dit heeft niet tot meldingen geleid. Het toont wel aan dat medewerkers de weg weten te vinden.

Bijlage 3 Maand van de Geschiedenis**Winst en Verlies per 31 december 2022 Maand van de Geschiedenis**

	2022 EUR	Begroting EUR	2021 EUR
Baten:			
Eigen inkomsten			
Publieksinkomsten binnenland:	-	-	-
<i>Kaartverkoop</i>	-	-	-
<i>Overige publieksinkomsten</i>	-	-	-
Publieksinkomsten buitenland	-	-	-
Totaal Publieksinkomsten	-	-	-
Sponsorinkomsten	-	15.000	-
Overige directe inkomsten	-	2.500	-
Totaal overige directe inkomsten	-	17.500	-
Totaal Directe inkomsten	-	17.500	-
Indirecte inkomsten			
Private middelen - particulieren incl. vriendenverenigingen	-	-	-
Private middelen - bedrijven	-	-	-
Private middelen - private fondsen	20.000	20.000	5.000
Private middelen - goede doelen loterijen	-	-	-
Totaal bijdragen uit private middelen	20.000	20.000	5.000
Totaal eigen inkomsten	20.000	37.500	5.000
Subsidies			
Totaal structureel OCW	-	-	-
<i>OCW: Publieksactiviteiten</i>	-	-	-
<i>OCW: Huisvesting</i>	-	-	-
<i>OCW: Collectiebeheer</i>	-	-	-
Totaal structureel Provincie	-	-	-
Totaal structureel Gemeente	-	-	-
Totaal structureel publieke subsidie	-	-	-
Totale structurele subsidies	-	-	-
Stucturele publieke subsidies: Meerjarige subsidie FCP	91.800	85.000	107.365
Totaal subsidies	91.800	85.000	107.365
TOTALE BATEN	111.800	122.500	112.365

Maand van de Geschiedenis vervolg

Lasten:	2022	Begroting	2021
	EUR	EUR	EUR
Personeelslasten	108.534	107.625	103.888
Huisvestingslasten	-	-	-
Afschrijvingen	-	-	-
Aankopen	-	-	-
Overige lasten	105.175	134.275	120.357
TOTALE LASTEN	213.709	241.900	224.245
Saldo uit gewone bedrijfsvoering	-101.909	-119.400	-111.880
Saldo rentebaten/-lasten	-	-	-
Bijzondere baten/ - lasten	-	-	-
Mutaties Aankoopfonds	-	-	-
EXPLOITATIERESULTAAT	-101.909	-119.400	-111.880

Toelichting

De bijdrage van het FCP van 91.800 euro (inclusief loon- en prijsbijstelling van 6.800 euro) in 2022 is verantwoord onder de subsidies, structurele publieke subsidies: Meerjarige subsidie FCP. De vergelijkende cijfers 2021 zijn in afstemming met het FCP aangepast, in 2021 werd de bijdrage van het FCP nog verantwoordt onder incidentele publieke subsidies (exclusief loon- en prijsbijstelling).

De eigen bijdrage van het museum van 101.909 euro wordt betaald uit de publieksinkomsten binnenland en niet uit de ontvangen subsidies op grond van de Erfgoedwet.

Bijlage 4 Partners

Financiële partners

Hoofdpartners

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
VriendenLoterij
DHL Parcel

Projectpartners

Arcadis - KNHM Foundation
Kadaster
Stichting Goede Doelen Nh1816

Adoptiepartners

Accent
De Kempenaer Advocaten
Freia Groep
NAM
Teijin Aramid

Fondsen

Mondriaan Fonds
VSBfonds
Fonds 21
Vfonds
Prins Bernhard Cultuurfonds
Fonds voor Cultuurparticipatie
Fonds Sluyterman van Loo

Gulle gevers

Familie Heersink
Familie Ebus Mulders
En onze anonieme schenkers

Particulieren

De 12 Provinciën
Donateurs
Vrienden van het Nederlands Openluchtmuseum

Partners van de Maand van de Geschiedenis

Het Nederlands Openluchtmuseum is initiatiefnemer van de *Maand van de Geschiedenis*, het grootste geschiedenisevenement van Nederland. Het museum werkt daarbij samen met een groot aantal partners.

Fonds voor Cultuurparticipatie
Prins Bernhard Cultuurfonds
Nederlands Instituut voor Militaire
Historie
Uitgeverij Prometheus
Radboud Universiteit
Rijksmuseum Amsterdam
VPRO
Libris
NPO Kennis
Geheugen van Nederland
Historisch Nieuwsblad
Wikimedia Nederland
Boekenkrant
Historiek
IsGeschiedenis
Vlaams-Nederlands Cultuurhuis deBuren
024Geschiedenis
Dag van de Arnhemse Geschiedenis
Week van de Koloniale Geschiedenis
Bredase Maand van de Geschiedenis
Maand van de Groninger Geschiedenis
Nacht van de Utrechtse Geschiedenis
Dag van de Dordtse Geschiedenis
Festival van de Drentse Geschiedenis

Partners van het Canonnetwerk

Het Nederlands Openluchtmuseum is initiatiefnemer en hoofdorganisator van het *Canonnetwerk*, een netwerk van samenwerkende musea en andere erfgoedinstellingen, die met sleutelstukken vensters uit de Canon van Nederland vertegenwoordigen en zichtbaar maken.

Airborne Museum
Allard Pierson Museum
Museum Archeon
Atria, instituut voor emancipatie en vrouwengeschiedenis
Belasting en Douane Museum
Bibliotheek Rotterdam
De Museumfabriek
Dordrechts Museum/Hof van Nederland
Drents Museum
Fries Museum
Gouvernement aan de Maas
Goudse Glazen/Stichting Goudse Sint-Jan
Haags Gemeentearchief
Haags Historisch Museum
Herinneringscentrum Kamp Westerbork
Het Scheepvaartmuseum
Hotel New York/Het *ss Rotterdam*
Huis van het boek
Hunebedcentrum
Joods Cultureel Kwartier
Keti Koti/NiNsee
Koloniën van Weldadigheid
Koninklijk Eise Eisinga Planetarium
Koninklijk Paleis Amsterdam
Kröller-Müller Museum
Limburgs Museum
Literatuurmuseum/Kinderboekenmuseum
Museum Boijmans van Beuningen
Museum Catharijneconvent
Museum Het Rembrandthuis
Museum Het Spinozahuis
Museum Het Valkhof
Museum Huis Doorn
Museum Kaap Skil
Museum Ons' Lieve Heer op Solder
Museum Prinsenhof Delft
Nationaal Archief
Nationaal Militair Museum
Nationaal Monument Kamp Vught

Nationaal Monument Oranjehotel/Waalsdorpervlakte
Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid
Nederlands Vestingmuseum
Pyramide van Austerlitz
Rijksmuseum
Rijksmuseum Boerhaave
Rijksmuseum van Oudheden
Slot Loevestein
Spoorwegmuseum
Stadsarchief Amsterdam
Stedelijk Museum Kampen
Teylers Museum
Tropenmuseum
Universiteitsmuseum Groningen
Van Gogh Museum
VVV Beemster
Waterloopbos/Vereniging Natuurmonumenten
Watersnoodmuseum
Zeeuws maritiem muZEEum

Partners van het Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland

Erfgoedgemeenschappen aangesloten bij Netwerk en Inventaris

UNESCO Living Heritage Entity

Intergouvernementeel Comité van het 2003 UNESCO Verdrag

ICH-NGO Forum

Nederlandse UNESCO Commissie

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (Directie Erfgoed & Kunsten)

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

Universiteit Utrecht (Erfgoed & Publieksgeschiedenis Lab)

Meertens Instituut

Fonds voor Cultuurparticipatie

Mondriaan Fonds

Fonds Familie Heersink

Reinwardt Academie

Werkplaats immaterieel erfgoed (België)

Vlaamse Overheid

Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie Amateurkunst

Wendy van Wilgenburg

Amsterdamse Filmstichting

Projectbureau Cultural Motion

Nederland Monumentenland

Museumpeil

Caribische regio

Dutch Caribbean ICH Committee

Werkgroep Vierlandenoverleg

Provinciaal niveau

Provincie Overijssel

Erfgoedhuis Zuid-Holland

Erfgoed Gelderland

Erfgoed Brabant

Brabants Heem

Kennisagenda

UNESCO Leerstoel Vrije Universiteit Brussel

Radboud Universiteit

Wageningen University & Research

Rijksuniversiteit Groningen/Campus Fryslân

Finnish Heritage Agency

Natuurhistorisch Museum Rotterdam

Centre for Sustainable Animal Stewardship (Universiteit Utrecht & Wageningen University & Research)

Centrum Agrarische Geschiedenis Leuven

Imagine IC

Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie Amateurkunst
Erfgoed Academie
DutchCulture
NatuurCollege

AmbachtenLab

De Museumfabriek
Nederlands Openluchtmuseum
Hout- en Meubileringscollege Amsterdam
Rijn IJssel, ROC
ROC van Twente (Hengelo)
Artez, Hogeschool voor de Kunsten (Product Design, Docentenopleiding BKV)
Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven

Projectpartners: Internationale Erfgoedsamenwerking

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
DutchCulture
Nationaal Archief

Internationale voordracht van de Graslandbevloeiing

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Stichting waterpark & veldwerkcentrum Het Lankheet
Natuurmonumenten, Beheereenheid Kempen en Midden-Limburg
UNESCO Commissie Oostenrijk
Centrum Agrarische Geschiedenis
UNESCO Commissie Duitsland
Luxemburg, Ministère de la Culture/Chargé d'études dirigeant, patrimoine culturel immatériel
Zwitserland, Office fédéral de la culture/coordonateur scientifique du patrimoine culturel immatériel/UNESCO

Samenwerkingspartners

AEOM (Association of European Open Air Museums)

Het Nederlands Openluchtmuseum is lid van AEOM, de vereniging van openluchtmusea in Europa. De leden wisselen wetenschappelijke, technische, praktische en organisatorische ervaringen met elkaar uit.

Accent

Accent is als adoptiepartner aan het museum verbonden.

ACP55+

Het Nederlands Openluchtmuseum neemt, samen met andere culturele partners en zorgpartners uit de gemeente Arnhem, zitting in de werkgroep en stuurgroep ACP55+ (Arnhem Cultuurparticipatie 55+).

Arcadis Nederland

Arcadis is projectpartner van het museum en draagt bij aan de Canon van Nederland.

Alzheimer Nederland

Alzheimer Nederland zet zich in voor een betere kwaliteit van leven voor mensen met dementie en hun mantelzorgers. Alzheimer Nederland is kennis- en netwerkpartner voor het herinneringsproject *Huis van Herinnering*. Ze ondersteunen het museum zowel op het gebied van communicatie, het trainen van museummedewerkers, als het inzetten van vrijwilligers.

ArtEZ University of the Arts

C-Dutch: Circular design using the cultural heritage is een reeds enige tijd jaarlijks terugkerend project. Met kennis over historische grondstoffen, productietechnieken, voorwerpen en consumptiepatronen inspireren we jonge ontwerpers in spe tot producten met een kleinere footprint.

Bamboo Europe, een consortium waarin boeren, ontwerpers en meubelfabrikanten met in Europa gekweekt bamboe (het hardhout van de toekomst) nieuwe toepassingen ontwikkelen, gebaseerd op de collectie en kennis van het Nederlands Openluchtmuseum.

The Linen Project is een meerjarig project met vele partners, waaronder ArtEZ, Crafts Council Nederland en het Nederlands Openluchtmuseum. In dit project wordt onderzocht of het mogelijk is om in Nederland op een duurzame manier de lokale productie van vlas, linnen en (linnen)producten nieuw leven in te blazen. Een deel van het project wordt uitgevoerd in het Openluchtmuseum. Het museum onderzoekt samen met ArtEZ de mogelijkheden om ook bij andere projecten rondom duurzaamheid samen te werken.

AZC Arnhem en Stichting voor Vluchteling-Studenten UAF

Het Nederlands Openluchtmuseum onderhoudt contacten met AZC Arnhem en met de Stichting voor Vluchteling-Studenten UAF. Het doel is om met deze partners een duurzame samenwerking op het gebied van werkervaringsplekken voor aankomende statushouders te realiseren.

Bartiméus

Mensen met een visuele beperking kunnen bij Bartiméus terecht voor dagelijkse ondersteuning of behandeling. Maar ook voor diagnostiek en onderwijs. Bartiméus zet zich in om kennis en ervaring te delen met andere

organisaties en heeft het Nederlands Openluchtmuseum geadviseerd over het aanleggen van een speciale route voor blinden en slechtzienden.

Bokrijk

Er is regelmatig contact en uitwisseling met het openluchtmuseum Bokrijk in België. Er wordt kennis uitgewisseld op het gebied van ambachten, bezoekersbeleving, conceptontwikkeling en de uitvoering van programma's. De beide musea ondersteunen elkaar.

Burgers' Zoo

Met de directe buurman Burgers' Zoo wordt op tal van terreinen samengewerkt. Als goede burens wordt gezamenlijk overlegd en waar nodig en mogelijk ook gezamenlijk opgetreden, bijvoorbeeld over ontwikkelingen in het gebied rond de beide parken. Aan meerdaagse recreanten wordt een combinatieticket aangeboden. De Meldkamer van het Openluchtmuseum houdt 's nachts toezicht op het kunstwerk dat de ingang van Burgers' Zoo siert.

Club van Elf

Het Nederlands Openluchtmuseum is lid van de Club van Elf, de vereniging van toonaangevende Nederlandse dagattracties. Met de andere leden van de Club van Elf is regelmatig contact en kennisuitwisseling.

COC Nederland

COC Nederland komt op voor de belangen van lesbiennes, homoseksuelen, biseksuelen, trans- en interseksuele personen (LHBTI's). De organisatie zet zich in voor gelijke rechten, emancipatie en sociale acceptatie van LHBTI's in Nederland en het buitenland. Voor het jaarthema 2022 *Hoe vrij ben jij?* is samengewerkt met COC Nederland.

CollectieCentrum Nederland (CC NL)

Het Nederlands Openluchtmuseum beheert samen met Rijksmuseum Amsterdam, Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed en Paleis Het Loo een gemeenschappelijk duurzaam depot: CollectieCentrum Nederland (CC NL).

Crafts Council Nederland

Het museum werkt duurzaam samen met Crafts Council Nederland. Centraal in de samenwerking staat: hoe kunnen ambachtelijke kennis en vaardigheden ingezet worden voor innovatie en nieuwe betekenisgeving én hoe worden het publiek en nieuwe doelgroepen bereikt?

Cultuur Netwerk Arnhem

Cultuur Netwerk Arnhem (CNA) is een belangrijk netwerk voor culturele instellingen in Arnhem. Dit netwerk richt zich als vereniging op gezamenlijke belangenbehartiging, kennisdeling en voorlichting over kunst en cultuur in Arnhem. Daarnaast is CNA een platform voor ontmoeting, samenwerking en afstemming tussen organisaties.

Cultuur Oost

Cultuur Oost is de Gelderse adviesorganisatie die makers en beslissers met kunst en cultuur helpt bij het bedenken van oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken. Cultuur Oost ondersteunt het Nederlands Openluchtmuseum bij de ontwikkeling van meer diversiteit en inclusie.

De Kempenaer Advocaten

De Kempenaer Advocaten is adoptiepartner van het museum.

Dementienetwerk Arnhem en omstreken

Dementienetwerk Arnhem en omstreken biedt praktische ondersteuning en zorg aan mensen met dementie en hun naasten. Het is een samenwerkingsverband van zorg- en welzijnsorganisaties en gemeenten. Dementienetwerk Arnhem en omstreken is voor het museum een partner in het reminiscentieproject *Huis van Herinnering*.

De Nieuwe Oost

De Nieuwe Oost zet zich in voor nieuwe makers uit verschillende disciplines, opdat ze zich verder kunnen ontwikkelen als professionals met een duurzame beroepspraktijk. De Nieuwe Oost is betrokken bij de ontwikkeling van Vakantiehuis Warnsveld.

Den Gamle By – Dutch Culture

Den Gamle By in Aarhus (Denemarken) heeft veel ervaring met het aanbieden van reminiscentieprogramma's voor ouderen met dementie binnen de context van een openluchtmuseum. Den Gamle By adviseert het Nederlands Openluchtmuseum in de ontwikkeling van het reminiscentieproject *Huis van Herinnering*. Dutch Culture heeft bijgedragen aan deze kennisuitwisseling.

DHL Parcel

DHL Parcel is hoofdpartner van het museum en ondersteunt de presentatie in de Van Gend & Loos loods.

Digitale scheurkalender

In samenwerking met culturele partners maakt het Nederlands Openluchtmuseum over verschillende thema's digitale scheurkalenders voor in de klas.

Erfgoed Gelderland

Het Nederlands Openluchtmuseum levert data aan voor de portal *Collectie Gelderland*. Vanuit deze portal kan data veilig geogst worden. Ook heeft Erfgoed Gelderland bijgedragen aan de inclusiviteitstraining van vrijwillige rondleiders in het Nederlands Openluchtmuseum.

Familie Heersink Fonds

De familie Heersink heeft de presentatie *Wij gaan naar Canada* in Midlum mede mogelijk gemaakt en ondersteunt het project *Immaterieel Erfgoed Spotten* van Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland.

Fonds 21

Fonds 21 heeft een bijdrage geleverd aan het project *#THISisPrikko*.

Fonds voor Cultuurparticipatie

Het Fonds voor Cultuurparticipatie is een meerjarige partner van de *Maand van de Geschiedenis*. Het Fonds draagt tevens bij aan de ontwikkeling en exploitatie van het reminiscentieproject *Huis van Herinnering*.

Fonds Sluyterman van Loo en Stichting Pape-Fonds

Fonds Sluyterman van Loo en Stichting Pape-Fonds dragen bij aan de ontwikkeling en exploitatie van het reminiscentieproject *Huis van Herinnering*.

Freia Groep

Freia Groep is als adoptiepartner aan het museum verbonden en draagt bij aan stoomzuivelfabriek Freia in het museum.

Gemeenschap van Nederlanders met een (Nederlands-)Indische en Molukse achtergrond

Sinds 2004 vertellen we op het *Indisch Achtererf* in het museum het verhaal van de (Nederlands-)Indische gemeenschap. Dit doen we in samenwerking met Stichting Indische Cultuur en andere verenigingen en stichtingen. Vrijwilligers worden uit de Indische gemeenschap geworven. Rein Sohilaït is verbonden aan het museum als ambassadeur voor de Moluks-Indische gemeenschap. Hij heeft een breed netwerk en zet dit actief in voor het museum.

Gemeenschap van Nederlanders met een Afro-Caribische affiniteit of achtergrond

In de Anansiboom worden sinds 2014 Anansiverhalen verteld. Hiermee draagt het museum bij aan de bewustwording rondom deze gemeenschappelijke geschiedenis en deelt ervaringen daarover.

Hogeschool Arnhem Nijmegen

Het Nederlands Openluchtmuseum biedt in samenwerking met de Hogeschool Arnhem Nijmegen leerlingen stageplekken aan.

Janivo Stichting

De Janivo Stichting draagt meerjarig bij aan educatieprojecten rond de Canon van Nederland.

Internationale Instituut voor Sociale Geschiedenis (IISG)

IISG was in 2022 verbonden als themapartner aan de *Maand van de Geschiedenis*.

Kadaster

Kadaster is project- en routepartner van het museum en draagt bij aan de Canon van Nederland.

Klankbordgroepen onderwijs

Bij de ontwikkeling van educatieve programma's voor scholen wordt samengewerkt met docenten uit het basis-, voortgezet en speciaal onderwijs.

KNHM Foundation

KNHM Foundation ondersteunt het museum als projectpartner en draagt bij aan de Canon van Nederland.

Kröller-Müller Museum

Kröller-Müller Museum, Paleis Het Loo en het Nederlands Openluchtmuseum hebben een gezamenlijke inkoopovereenkomst voor energie.

Kunstwerkplaats Magenta

De weefpresentatiegroep in het Nederlands Openluchtmuseum is onderdeel van de Magenta kunstwerkplaats en van zorgorganisatie Lievegoed. Magenta is een kunstwerkplaats voor volwassenen met een verstandelijke beperking en mensen die anderszins speciale zorg nodig hebben.

Landelijke stichting voor blinden en slechtzienenden (LSBS)

LSBS bevordert de mogelijkheid voor blinden en slechtzienenden om op een gelijkwaardige wijze deel te nemen aan en betrokken te zijn bij de samenleving, en zich persoonlijk te ontwikkelen. Tevens ondersteunt LSBS wetenschappelijk oogheelkundig onderzoek.

LLOAM

Het Nederlands Openluchtmuseum maakt deel uit van het netwerk *Life Long Learning in Open Air Museums*. Elke twee jaar wordt er een congres georganiseerd waarbij de Europese openluchtmusea elkaar ontmoeten en ervaringen uitwisselen.

Mariëndaal Speciaal Onderwijs Arnhem

Samen met Mariëndaal Speciaal Onderwijs Arnhem worden educatieve producten voor het speciaal (basis)onderwijs ontwikkeld en getest.

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap is hoofdpartner van het museum.

Mondriaan Fonds

Het Mondriaan Fonds heeft een bijdrage toegekend voor de inrichting en presentatie van Vakantiehuis Warnsveld. Het Mondriaan Fonds draagt tevens bij aan de museale inrichting van het herinneringsproject *Huis van Herinnering*.

Musea Arnhem

Vijf Arnhemse musea (Airborne Museum Hartenstein, Museum Arnhem, Museum Bronbeek, Nederlands Openluchtmuseum en Nederlands Watermuseum) werken samen in twee educatieve trajecten: de *MuseumJeugdUniversiteit* (colleges voor kinderen) en het *Museummenu* (educatieve projecten speciaal voor het basisonderwijs). De gemeente ziet de kracht van deze samenwerking en faciliteert scholen met mensen en middelen om de musea te bezoeken.

Musea Bekennen Kleur

Het Nederlands Openluchtmuseum maakt deel uit van het platform Musea Bekennen Kleur. Op dit platform gaan musea diepgaand met elkaar in gesprek over de vraag hoe we gezamenlijk diversiteit en inclusie gaan waarmaken. Het doel is om musea duurzaam te verenigen in hun streven om diversiteit en inclusie daadwerkelijk te verankeren in het DNA van de organisaties.

Museumvereniging

De Museumvereniging is de brancheorganisatie van musea. Het Nederlands Openluchtmuseum heeft regelmatig contact met de Museumvereniging over onder andere de lobby vanuit de museale wereld richting de politiek, de museum-cao, inhoudelijke scholing en het afstemmen van coronaprotocolen en coronamaatregelen in het museum.

MVT Arnhem - Mantelzorg Vrijwillige Thuishulp

MVT Arnhem biedt vanuit het expertisecentrum activiteiten en ondersteuning aan alle mantelzorgers, jong en oud in de gemeente Arnhem. MVT Arnhem wordt betrokken bij het herinneringsproject *Huis van Herinnering* en de publiekspresentatie *Leven met Dementie*.

Nationaal Comité 4 en 5 mei

Het Nationaal Comité 4 en 5 mei heeft meegewerkt aan het jaarthema *Hoe vrij ben jij?* door mee te denken over de invulling van de Vrijheidstent en de activiteiten rond 5 mei.

Nationale Vereniging de Zonnebloem

Nationale Vereniging de Zonnebloem verrijkt het leven van mensen met een lichamelijke beperking en dat van haar vrijwilligers door sociale en recreatieve activiteiten mogelijk te maken. Nationale Vereniging de Zonnebloem adviseert het museum.

NAKS Suriname

Van een kleine vereniging is NAKS uitgegroeid tot hét Afro-Surinaamse cultureel centrum van Suriname voor kunst, cultuur, wetenschap en gemeenschapswelzijn. Het is de grootste organisatie voor vormgeving en ontwikkeling van het immaterieel erfgoed van een belangrijk deel van de Surinaamse cultuur en staat nationaal en internationaal bekend om haar prestaties en activiteiten. NAKS was betrokken bij de totstandkoming van de tentoonstelling over Anton de Kom.

NAM

De NAM is adoptiepartner van het museum en is betrokken bij de Jaknikker in het museum.

Netwerk 025

Het Nederlands Openluchtmuseum is aangesloten bij netwerk 025, een samenwerkingsverband op initiatief van het Cultureel Netwerk Arnhem (CNA), Cultureel Netwerk Nijmegen (CNN), de steden Arnhem en Nijmegen en de Provincie Gelderland. Het doel is het stimuleren van zowel uitwisseling als samenwerking tussen culturele instellingen, kunstenaars, makers, de creatieve sector en maatschappelijke organisaties.

Ondernemers Kontakt Arnhem

Het Nederlands Openluchtmuseum is als lid aangesloten bij Ondernemers Kontakt Arnhem.

NiNsee

Het Nationaal instituut Nederlands slavernijverleden en erfenis (NiNsee) is een kenniscentrum dat kennis verzamelt, beheert en ontwikkelt over de geschiedenis van het trans-Atlantische slavernijverleden en het koloniale verleden. Ook organiseert het NiNsee de jaarlijkse landelijke herdenkingsactiviteiten. Het museum heeft samengewerkt met NiNsee rondom de tentoonstelling over Anton de Kom. Ook bij de Vrijheidsfeesten van het jaarthema *Hoe vrij ben jij?* was NiNsee betrokken.

Paleis Het Loo

Kröller-Müller Museum, Paleis Het Loo en het Nederlands Openluchtmuseum hebben een gezamenlijke inkoopovereenkomst voor energie. Ook is Paleis Het Loo een van de vier partners in het gezamenlijke depot, Collectie Centrum Nederland (CC NL).

Partners van de scheepswerf

Het Nederlands Openluchtmuseum is actief in het netwerk van de traditionele scheepsbouw in Nederland en werkt daarbij onder meer samen met het Zuiderzeemuseum, de sloopstimmerwerf Nieuwboer in Spakenburg en diverse opleidingen in binnen- en buitenland. Ook neemt het museum, samen met deze partners, deel aan historische scheepsbouwevenementen waaronder Escalé à Sete in Frankrijk.

Partners van het educatieve programma *Feest! Weet wat je viert.*

Het Nederlands Openluchtmuseum is partner van het educatieve project *Feest! Weet wat je viert*, een initiatief van Museum Catharijneconvent. Het project bevat interessante lesprogramma's en kinderen ontdekken in diverse culturele instellingen in het land de achtergrond en tradities van feesten aan de hand van echte kunstwerken, spelletjes en opdrachten.

De partners vormen ook een kennisnetwerk dat redelijk intensief samenwerkt. Zo gingen de partners in 2022 samen op werkreis naar Suriname.

Pleyade

Zorgorganisatie Pleyade is kennis- en netwerkpartner voor het herinneringsproject *Huis van Herinnering*. Pleyade biedt ouderen zorg en ondersteuning in de omgeving Arnhem, Elst en de Liemers, en is de grootste zorgaanbieder in de regio die ouderen met dementie huisvest. Door samen te werken brengen het museum en Pleyade een unieke krachtenbundeling op het gebied van herinnering tot stand, waarbij zowel de expertise vanuit de zorg als de kennis vanuit de erfgoedsector optimaal ingezet wordt.

Presikhaaf University

Presikhaaf University is een maatschappelijke organisatie die zich inzet voor de jongeren die opgroeien in Presikhaaf. Met Presikhaaf University is het project *#THISisPrikko* opgezet. Doel van de samenwerking was om jongeren uit de wijk te stimuleren op zoek te gaan naar hun eigen materieel en immaterieel erfgoed in de wijk.

Het Nederlands Openluchtmuseum wil ook een thuis zijn voor jongeren. Als een vervolg op het succesvolle samenwerkingsproject *#THISisPrikko* heeft het museum daarom zes tot acht jongeren binnen de leeftijdscategorie 16-25 jaar van de Presikhaaf University aangenomen. Samen gaan zij een duurzaam plan maken om meer jongeren bij het museum te betrekken.

Pride Amsterdam

Pride Amsterdam is een festival om te vieren dat je kunt zijn wie je bent en mag houden van wie je wilt. Negen dagen per jaar bepalen LHBTI's (lesbische vrouwen, homoseksuele mannen, biseksuelen, transgenders en intersekse personen) de norm in de hoofdstad. Voor het jaarthema 2022 *Hoe vrij ben jij?* is met Pride Amsterdam samengewerkt.

Prins Bernhard Cultuurfonds

Het Prins Bernhard Cultuurfonds is als meerjarige partner betrokken bij de *Maand van de Geschiedenis*. Het fonds draagt tevens bij aan de museale inrichting van het *Huis van Herinnering*.

Rijksmuseum Amsterdam

Het Rijksmuseum Amsterdam en het Nederlands Openluchtmuseum werken op een aantal terreinen intensief samen.

Het Rijksmuseum is hoofdpartner van de *Maand van de Geschiedenis*, organisator van de *Nacht van de Geschiedenis* en partner in het *Canonnetwerk*. Bij de realisering van de fysieke canonpresentatie in het Nederlands Openluchtmuseum biedt het Rijksmuseum actief een inhoudelijke inbreng. Ook stelt het Rijksmuseum genereus objecten ter beschikking.

Verder is Rijksmuseum Amsterdam een van de vier partners in het gezamenlijke depot, Collectie Centrum Nederland (CC NL).

Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE)

RCE is een van de vier partners in het gezamenlijke depot, Collectie Centrum Nederland (CC NL).

Rijkswaterstaat

Rijkswaterstaat is projectpartner van het museum en heeft bijgedragen aan de vernieuwde presentatie van de Watersnoodwoning.

ROC A12

Met het ROC wordt samengewerkt bij het aanbieden van stageplekken in het museum en in de horeca.

Rozet

De expositie van *#THISisPriko* was in 2021-2022 te zien in Rozet.

Saxion Hogeschool XR Lab

Multidisciplinaire studententeams onderzochten in 2021 en 2022 hoe innovatieve digitale technieken ingezet kunnen worden om het museum toegankelijker te maken voor verschillende bezoekersgroepen. In 2022 is onderzocht of dit kan worden vormgegeven in een structurele samenwerking met een permanent onderzoekslab.

SiZa

SiZa biedt ondersteuning en zorg aan mensen met een lichamelijke, verstandelijke of meervoudige beperking en aan mensen met autisme of niet-aangeboren hersenletsel. Het Nederlands Openluchtmuseum werkt samen met SiZa en biedt werkgelegenheidsplekken voor mensen met een beperking en mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Voor de tentoonstelling *(On)beperkt zorg voor elkaar* werkt het museum ook samen met SiZa op het gebied van kennisdeling en programma rondom de tentoonstelling.

Sligro

Met Sligro is een samenwerking aangegaan als totaalleverancier voor de horeca. Naast een verantwoorde keuze van producten, is er aandacht voor efficiënt leveren en kennisoverdracht.

Stichting Ana Upu

Sinds de komst in 2003 van de Molukse barak in het Nederlands Openluchtmuseum geeft het museum een beeld van 420 jaar gedeelde Moluks-Nederlandse geschiedenis. Het Nederlands Openluchtmuseum en de Stichting Ana Upu (SAU) te Lunteren hebben een meerjarige samenwerking om in co-creatie de opleiding van de presentatoren in de Molukse Barak en de actuele programmering hieromheen vorm te geven. De Molukse Barak als *pleisterplaats* verbindt de Nederlandse bezoekers en de Molukse gemeenschap.

Stichting entoen.nu

De stichting entoen.nu ontwikkelde de Canon van de Nederlandse Geschiedenis en zorgde voor educatief materiaal bij alle Canonvensters. De website entoen.nu is bij de herijking van de Canon in juni 2021 geïntegreerd met de website canonvannederland.nl.

Stichting Goede Doelen Nh1816

Stichting Goede Doelen Nh1816 is als projectpartner verbonden aan het museum.

Stichting Indisch Erfgoed

Stichting Indisch Erfgoed stelt zich ten doel de culturele erfenis van het voormalig Nederlands-Indië te behouden, er bekendheid aan te geven en het verder te ontwikkelen voor de huidige en volgende generaties. Het Nederlands Openluchtmuseum heeft in het kader van de Vrijheidsfeesten van het jaarthema *Hoe vrij ben jij?* samengewerkt met Stichting Indisch Erfgoed door een dag te organiseren over de bevrijding van Nederlands-Indië.

Stichting Kalebas (de Anansiboom)

De *Anansiboom* is de plek voor de vertelcultuur van de Afro-Caraïbische Nederlanders in het museum. Een groep verhalenvertellers vertelt sinds 2016 op deze locatie Anansiverhalen.

Stichting Keti Koti Arnhem

Het Nederlands Openluchtmuseum werkt samen met regionale partners bij de werving en training van Anansi-verhalenvertellers. Het museum ondersteunt ook de viering van Keti Koti in Arnhem. In 2022 heeft Barbara Esseboom van Keti Koti Arnhem een speciale training voor de museumdocenten verzorgd.

Stichting Muhabbat

Stichting Muhabbat is geworteld in de Molukse gemeenschap in Nederland. Het is van huis uit de landelijke Molukse instelling voor het diaconaal-maatschappelijk werk onder Molukkers in Nederland. Het Nederlands Openluchtmuseum heeft voor de Vrijheidsfeesten van het jaarthema *Hoe vrij ben jij?* samengewerkt met Stichting Muhabbat, door een dag te organiseren over de bevrijding van Nederlands-Indië.

Stichting Museum Plus Bus

Stichting Museum Plus Bus, een samenwerkingsverband van verschillende Nederlandse musea, richt zich op groepen senioren die door hun lichamelijke conditie, geïsoleerde leefomgeving of financiële situatie niet zelfstandig op pad kunnen. Dankzij de steun van de VriendenLoterij en haar deelnemers is het mogelijk om ouderen een geheel verzorgd arrangement in het museum aan te bieden. De samenwerking met *Museum Plus Bus* is verlengd tot en met 31 december 2023.

Stichting Stil Verleden

Stichting Stil Verleden informeert jong en oud over het Nederlandse aandeel in de slavernij wereldwijd. De betekenis daarvan in onze huidige samenleving wordt inzichtelijk gemaakt met educatieve projecten, presentaties, lezingen en erfgoedwandelingen. Het stimuleert om kritisch te blijven kijken naar de Nederlandse geschiedenis en de huidige samenleving. Stichting Stil Verleden heeft een educatief programma ontwikkeld bij de tentoonstelling over Anton de Kom.

Stichting Rijnstad

Rijnstad zet zich met kennis en passie in om inwoners - jong en oud - op weg te helpen om deel te nemen aan onze samenleving.

Stichting Leergeld Arnhem Renkum Rheden

Opbrengsten uit de kauwgomballenautomaten in het postkantoor tijdens het jaarthema *Hoe vrij ben jij?* zijn aan deze stichting gedoneerd.

Teijin Aramid

Teijin Aramid is als adoptiepartner verbonden aan het museum.

Tramweg Stichting

Collega Diederik Menting is namens het Nederlands Openluchtmuseum lid van de Raad van Advies van de Tramweg stichting. De overkoepelende stichting is opgericht om het beeld van de tram van vroeger te bewaren voor de generaties na ons.

TU Eindhoven – Expertisecentrum Dementie en Technologie

TU Eindhoven is kennis- en netwerkpartner voor het herinneringsproject *Huis van Herinnering*. Studenten van TU Eindhoven hebben met innovatieve technieken ook voor het museum ontwerpen gemaakt die mogelijk ingezet kunnen worden bij een publiekspresentatie over dementie.

Vereniging De Hollandsche Molen

Het Nederlands Openluchtmuseum ondersteunt het voortbestaan van molens in situ en het ambacht van molenaar. Dit doet het museum onder andere door contacten te onderhouden met molenaars in het hele land en samen te werken met diverse gilden en verenigingen, waaronder de Vereniging De Hollandsche Molen. Deze vereniging zet zich sinds 1923 in voor het voortbestaan, malend en draaiend houden van de wind- en watermolens van Nederland. Om deze doelen te bereiken is De Hollandsche Molen actief voor iedereen die in molens is geïnteresseerd, voor moleneigenaren en andere molenprofessionals.

Vfonds

Het Vfonds heeft een bijdrage toegekend voor de inrichting en presentatie van Vakantiehuis Warnsveld.

Vindiqu

Het Nederlands Openluchtmuseum werkt samen met VindiQu, hét platform waar mensen met een zorgbehoefte een uniek digitaal uitje beleven. VindiQu brengt het uitje naar de zorginstelling via een live videoverbinding met persoonlijke interactie.

Vitesse Betrokken

Met maatschappelijke samenwerkingspartner Vitesse Betrokken pakt het Nederlands Openluchtmuseum diverse regionale projecten op.

Volkshuisvesting Arnhem

Met de woningcorporatie Volkshuisvesting Arnhem is samengewerkt bij het realiseren van *museumwoningen*. Het museum heeft kennis ingebracht over de geschiedenis en een verantwoorde datering van een aantal woningen.

VriendenLoterij

De VriendenLoterij is als hoofdpartner verbonden aan het Nederlands Openluchtmuseum en maakt de verlevendiging in het museum mede mogelijk. Daarnaast ondersteunt de loterij verscheidene projecten, waaronder de totstandkoming van de Ambachtenwerkplaats en de bouw van de doorzonwoningen.

Vrijwilligerscentrale Arnhem

Vrijwilligerscentrale Arnhem bevordert en ontwikkelt maatschappelijke participatie door vrijwilligerswerk. Het Nederlands Openluchtmuseum werkt nauw samen met de vrijwilligerscentrale.

VSBfonds

VSBfonds heeft een bijdrage geleverd aan de inclusiviteits-training van vrijwillige rondleiders in het Nederlands Openluchtmuseum en het project *#THISisPrikko*. Bovendien heeft VSBfonds een bijdrage toegekend voor de museale inrichting van het *Huis van Herinnering*.

Ziekenhuis Rijnstate

Als goede burens wordt met het Ziekenhuis Rijnstate overlegd en waar mogelijk gezamenlijk opgetreden bij ontwikkelingen in het gebied rond beide instellingen. Medewerkers van Rijnstate maken gebruik van de parkeervoorzieningen van het museum.